

Pptk dr Marek A. Obrusiewicz

WIELONARODOWE
POŁĄCZONE
SIŁY ZADANIOWE
CJTF

Biblioteka Główna
Akademii Sztuki Wojennej

54311

09-054311-000-0

54311

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

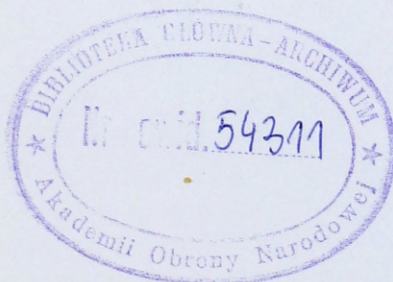
AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

**WYDZIAŁ STRATEGICZNO-OBRONNY
ZAKŁAD DZIAŁAŃ POŁĄCZONYCH**

AON 5373/02

Ppłk dr Marek A. OBRUSIEWICZ

**WIELONARODOWE POŁĄCZONE
SIŁY ZADANIOWE
CJTF**

WARSZAWA

2002

Projekt okładki
Genowefa Majchrowska

Redaktor techniczny
Beata Klarowska

Korekta
Kazimiera Krześniak

Skład, druk i oprawa: Akademia Obrony Narodowej – Wydział Wydawniczy
00-910 Warszawa, al. gen. A. Chruściela 103, tel./faks 681-37-52
Zam. nr 1478/2001

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Rozdział 1. ISTOTA CJTF	9
1.1. Przyczyny konceptualne CJTF	13
1.2. Dostosowanie struktur NATO do dowodzenia Wielonarodowymi Połączonymi Siłami Zadaniowymi CJTF	17
1.3. Planowanie użycia CJTF	30
Rozdział 2. KONCEPCJA FUNKCJONOWANIA I DZIAŁANIA CJTF	39
2.1. Dowodzenie CJTF	46
2.2. Zabezpieczenie logistyczne funkcjonowania CJTF	58
2.3. Działanie CJTF	65
Zakończenie	79
Bibliografia	83
Wykaz skrótów i akronimów	87
Wykaz ilustracji	89

WSTĘP

Współczesne użycie sił zbrojnych do realizacji celów politycznych wykazuje jednoznacznie połączony charakter. Tendencje rozwoju sztuki wojennej wykazują, iż **w przewidywanej przyszłości większość działań prowadzona będzie wspólnym wysiłkiem wszystkich środków polityki i rodzajów sił zbrojnych, a także struktur pozamilitarnych.** Wyraźne są trendy operowania w sytuacjach kryzysowych i konfliktach zbrojnych **wielonarodowymi siłami połączonymi.** Współczesny wymiar użycia tych sił wykracza daleko poza wspólne działanie (a przede wszystkim dotychczasowe współdziałanie) rodzajów sił zbrojnych. Działania sił połączonych wymagają odpowiednich przedsięwzięć koordynacyjnych, co jest zgodne chociażby z postulatem T. Kotarbińskiego wyrażonym w pracy pt.: „Z ogólnej teorii walki”, a odnoszącym się do skupiania podmiotów składowych zespołu, aparatury i czynów składających się na całość.

Dotychczasowy dorobek Akademii Obrony Narodowej w zakresie identyfikacji operacji połączonych oraz potrzeby sił zbrojnych RP, pozwalają na postawienie wstępnej hipotezy, iż działania połączone będą w przyszłości głównym sposobem osiągania celu strategicznego¹. Ich realizacja opierać się będzie, w znacznej mierze, na strategii działania, a cele strategiczne dotyczyć będą zarówno obrony sojuszniczej (w przypadku wojny) jak i stabilizowania ładu międzynarodowego i bezpieczeństwa (w przypadku kryzysów i konfliktów zbrojnych).

Nowy, ciągle kształtujący się ład międzynarodowy powinien być utrzymany. Do utrzymania zaś bezpieczeństwa europejskiego w oparciu o nowy ład międzynarodowy konieczne są klarowne struktury². Równolegle w procesem kształtowania się nowych struktur NATO jak również wobec przyjętej przez organizację koncepcji Europejskiej Tożsamości w dziedzinie Bezpieczeństwa i Obrony (European Security and Defence Identity – ESDI) pojawiła się następna koncepcja wielonarodowych połączonych sił zadaniowych (Combined Joint Task Forces – CJTF).

¹ *Działania połączone.* Materiały z sympozjum naukowego, Warszawa AON, 2000 oraz *Podstawowe założenia operacji połączonych*, Warszawa AON 1999.

² I. Prigorine, J. Streugers, *Z chaosu ku porządkowi*, Warszawa, 1990, s. 28–30.

Skrypt niniejszy omawia istotę oraz aspekty organizacyjne planowania i funkcjonowania CJTF. Opracowanie skierowane jest przede wszystkim do studentów studiów magisterskich AON. Działanie CJTF ma swoje uwarunkowania w zakresie zagrożeń dla bezpieczeństwa, zarządzania i dowodzenia siłami, jak również logistyki sił wielonarodowych. Siły Zbrojne RP będą wydzielaly kontyngenty narodowe do CJTF. Stąd skrypt przeznaczony jest również dla słuchaczy studiów podyplomowych i kursów specjalistycznych. Być może niniejszy materiał zainteresuje też słuchaczy Wyższych Kursów Obronnych. Wielonarodowe Połączone Siły Zadaniowe będą współpracować z pozamilitarnymi strukturami obronnymi państwa (choćby w zakresie Wsparcia państwa-gospodarza – HNS, czy współpracy cywilno-wojskowej – CIMIC). Krąg odbiorców jest szeroki. Ci, do których adresowany jest niniejszy skrypt, przechodzą proces edukacji obronnej na zróżnicowanym poziomie (strategicznym, operacyjnym i taktycznym). Autor opracowania podjął próbę syntetycznego opisu CJTF na tych trzech poziomach. **Rozdział pierwszy** wyjaśnia i opisuje zmiany struktur NATO umożliwiające implementację koncepcji CJTF, wskazując jednocześnie na miejsce Wielonarodowych Połączonych Sił Zadaniowych w systemach zarządzania i dowodzenia NATO. Wyjaśnia istotę, cechy własne i charakteryzuje siły CJTF zwłaszcza w obszarze strategii bezpieczeństwa NATO i państw sojuszniczych. Ponadto w rozdziale tym przedstawiono model planowania i dowodzenia siłami CJTF. **Rozdział drugi**, daje opis i pogląd na przyszłe możliwości funkcjonowania. Jest próbą zrekapitulowania dotychczasowych prac i dorobku naukowego AON i ekstrapolacji trendów użycia wielonarodowych sił połączonych do wykonania konkretnego, specyficznego zadania.

Założeniem autora była identyfikacja sił CJTF jako środka do realizacji polityczno-strategiczných celów NATO. Obserwując bowiem narodzinę koncepcji CJTF, zmiany dostosowawcze struktur NATO do implementacji koncepcji i jej urzeczywistnienie zadać trzeba sobie pytania:

- co to są siły CJTF?
- jakie były powody utworzenia takich sił?
- jakie struktury tworzy się by uruchomić siły CJTF?
- kto tworzy te struktury?
- jaki stan rzeczy się tworzy poprzez uruchomienie sił CJTF?

Przedstawione problemy kierują rozważania do rozpatrzenia przyczyn jakie legły u podstaw koncepcji CJTF. Przyczyny te podzielić można na cztery kategorie, które staną się podstawą odpowiedzi na powyższe pytania oraz wyjaśnienia i opisu koncepcji CJTF:

- cel – przyczyna celowości,
- forma – przyczyna formalna,
- treść – przyczyna materialna i budulcowa,
- sposoby i metody – przyczyna sprawcza.

Jak można przypuszczać, siły CJTF mają swe przyczyny zewnętrzne (cel i forma) wynikające z potrzeb polityczno-strategicznych NATO i państw członkowskich oraz przyczyny wewnętrzne (treść, sposoby, metody, techniki, taktyki) wynikające z potrzeb istnienia i funkcjonowania.

Ponadto przyczyny zewnętrzne CJTF odnoszą się do stanu bezpieczeństwa euroatlantyckiego, systemu tego bezpieczeństwa jako zorganizowanych struktur i relacji między nimi. Jednocześnie zauważa się interesujące trendy zmian, polegające na tym, że zmniejsza się ranga samych struktur a zwiększa rola relacji (działań, oddziaływań, wzajemnych uwarunkowań a nawet transferów) między nimi¹. Zwraca uwagę fakt, że na sieciowy charakter tych relacji ma wpływ rozwój cywilizacji informacyjnej i nowych technologii. CJTF jest tu znakomitym przykładem. Siły te nie mają stałych struktur. Relacje zachodzące między poszczególnymi komponentami prowadzą do znacznych efektów współdziałania, współpracy, integracji i interoperacyjności. Ten efekt synergiczny uzyskuje się w strukturach kilku rodzajów sił zbrojnych oraz w strukturach wielonarodowych. Co więcej będą to relacje między komponentami wojskowymi i cywilnymi. Funkcjonuje już wojskowo-cywilny odpowiednik koncepcji CJTF, czyli Wielonarodowe Połączone Cywilno-Wojskowe Siły Zadaniowe – CJCMTF. Poprzez dynamizowanie połączeń i relacji między uczestnikami połączonych sił (wojskowych i cywilnych), reprezentujących różne organizacje międzynarodowe, rządowe i pozarządowe, agencje i biura wyspecjalizowane wchodzimy w **działania połączone** które w amerykańskim opracowaniu „Połączonej wizji 2020” określono mianem „Joint matters”².

Można więc postawić tezę, że CJTF jest koncepcją NATO, wynikającą z analizy otoczenia tej organizacji, rozwoju cywilizacji informacyjnej, procesów globalnych, ładu międzynarodowego, współczesnych wyzwań i zagrożeń, a struktury tworzone „ad hoc” do wykonania zadania lub osiągnięcia celu polityczno-strategicznego oraz sposoby, metody, techniki i taktyki użycia sił CJTF zapewniają osiągnięcie efektu końcowego, sprawnego i zorganizowanego działania tych sił.

¹ Zob. M. Obrusiewicz, *Internacjonalizacja stosunków wojskowych w Europie u schyłku XX wieku*, Warszawa AON, 2000, s. 130.

² H.H. Shelton (red), *Joint vision 2020*, Waszyngton, 2000, s. 52.

Przyczyny zewnętrzne związane są, jak wspomniano, z formą czyli kształtem sił CJTF. Jest to również kategoria orzekająca o jakości, własnościach (cechach własnych) i atrybutach sił CJTF. Są to więc również elementy umożliwiające tworzenie modelu sił CJTF. Jeszcze nie było możliwości sprawdzenia sił CJTF w działaniu. Nie było możliwości sprawdzenia wypracowywanego przez ostatnie cztery lata modelu sił CJTF. Pierwszy taki eksperyment zostanie przeprowadzony w marcu 2002 r. na terenie Polski i Norwegii, w formie ćwiczenia z wojskami „Strong Resolve 2002”. Wtedy dopiero okaże się czy wszystkie elementy sił CJTF, już nie jako koncepcji a ontologicznie realnych wojsk, będą funkcjonować zgodnie z modelem. Od marca 2002 r. rozpocznie się najbardziej interesujący okres rozwoju sił CJTF, kiedy będziemy stawiać problemy badawcze nie pytając się o istotę sił, lecz poszukiwać będziemy odpowiedzi na pytania dlaczego określone elementy sił CJTF działają inaczej niż zakłada model? Co i jak doskonalić i usprawniać by funkcjonowało zgodnie z modelem? Są to pytania, na które będzie się oczekiwać odpowiedzi od studiujących ten skrypt. Skrypt, co trzeba podkreślić, opisuje koncepcję oraz model, a nie już funkcjonujące siły zbrojne. Stąd warto zachęcić wszystkich studentów i słuchaczy Akademii Obrony Narodowej, studentów innych uczelni wojskowych oraz oficerów Wojska Polskiego do studiowania problematyki wielonarodowych połączonych sił zadaniowych.

ISTOTA CJTF

Wielonarodowe Połączone Siły Zadaniowe (Combined Joint Task Forces - CJTF) to moduły wydzielane do NATO oraz kontyngenty narodowe państw sojuszniczych i państw partnerskich organizowane doraźnie dla realizacji wskazanych w Rozkazie Operacyjnym zadań w celu osiągnięcia wspólnego efektu synergicznego (stanu końcowego – End-state) lub celu strategicznego Sojuszu. Siły te posiadają komponenty narodowe (**struktura wielonarodowa – combined**) państw NATO, UE lub państw partnerskich oraz składają się z co najmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych (**struktura rodzajów sił zbrojnych – joint**). Struktura, obsada i wyposażenie tych sił (forces) podporządkowana jest wykonywanym przez nie zadaniom (tasks)¹. Podejście amerykańskie (połączone siły zadaniowe utworzono wcześniej w SZ USA) stanowi, że CJTF to tymczasowe siły do realizacji specyficznych zadań (misji) o naturze operacyjnej, odnoszące się do celów strategicznych². Istnieje przy tym zbieżność co do identyfikacji sformułowania „joint forces” rozumianego jako zaangażowanie komponentów z dwóch lub więcej rodzajów sił zbrojnych. Sformułowanie „combined forces” oznacza zaangażowanie sił z dwóch lub więcej państw³. Zgodnie z interpretacją słownictwa użytego w dokumentach, opisanego w poprzednim rozdziale, szczytu NATO w Berlinie w 1994 r. oraz w związku z definicjami amerykańskimi, CJTF można opisać jako wielorakie pod względem narodowości i rodzajów sił zbrojnych, posiadające wiodące zadanie siły składające się z komponentów NATO oraz spoza NATO, posiadające możliwości natychmiastowego rozwinięcia w celu realizacji ograniczonych w czasie operacji pokojowych nawet poza granicami NATO, pod kontrolą zintegrowanych struktur

¹ Zob. M. Wiatr, *Zasady i procedury przygotowania oraz prowadzenia kampanii (operacji) wielonarodowych połączonych sił Sojuszu*, Warszawa AON, 2000, s. 8–9.

² Ch. Barry, *op. cit.*, s. 83.

³ Zob. *Dictionary of Military and Associated Terms, JCS Pub. 1, Waszyngton DC, 1987*, s. 76, 200–202, 376 oraz *Doctrine for Joint Operations, Waszyngton DC, 1993*, s. II–15.

struktur NATO oraz UZE¹. Zastępca Sekretarza Generalnego NATO ds. Planowania Obronnego zdefiniował CJTF jako „wielonarodową formację złożoną z różnych rodzajów sił zbrojnych, stworzoną na potrzeby operacji pokojowych, w tym o charakterze humanitarnym i wymuszania pokoju siłą”. Nie wykluczył on także użycia tych sił dla zadań zgodnych z Art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego².

Obecnie definicję powyższą można zweryfikować o dokonaną w Koncepcji Strategicznej NATO z 1999 r., dekompozycję „operacji wspierania pokoju” na operacje stabilizacyjno-prewencyjne i operacje reagowania w sytuacjach kryzysowych. Do tak określonej grupy operacji, spoza Art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, należy dołączyć wszelkie operacje sojusznicze, zgodne z Art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, by otrzymać zbiór zorganizowanych działań z wykorzystaniem sił CJTF. Jeżeli komponentom wojskowym, w jednej z ww. operacji, towarzyszą elementy cywilne (przedstawiciele organizacji międzynarodowych, instytucji rządowych i pozarządowych, instytucji humanitarnych, administracji lokalnej, oficjalnych władz itp.) i elementy wojskowe i cywilne działają w tym samym miejscu (przestrzeni) i czasie w sposób sprawny i zorganizowany, to najprawdopodobniej mamy do czynienia z „działaniami połączonymi”³.

Wśród sił CJTF wyróżnia się głównie **siły lądowe, powietrzne, morskie i specjalne**. W zależności od potrzeb operacji, w skład CJTF mogą wchodzić inne siły⁴.

Celem tworzenia CJTF jest:

- zapewnić Sojuszowi w sposób elastyczny i efektywny, wprowadzenie w krótkim czasie, natychmiast rozwijanych Wielonarodowych Połączonych Sił Zadaniowych, z jasno sprecyzowanym systemem dowodzenia,
- prowadzenie operacji połączonych wspólnie z państwami sojuszniczymi oraz partnerskimi (spoza NATO) w sytuacjach innych niż kolektywna obrona,

¹ Ch. Barry, *op. cit.*, s. 84.

² A. Cragg, *The Combined Joint Task Force Concept. A Key Component of the Alliance's Adaptation*, NATO Review, vol 44, nr 4, czerwiec 1996, s. 7.

³ Badania problemu działań połączonych prowadzone są obecnie w AON i znajdują się na poziomie identyfikacji i wyjaśnienia ich podstaw teoretycznych. Przytoczoną definicję należy więc traktować jako hipotetyczną. Jej weryfikacja i rozwinięcie zawarte zostanie w kolejnych opracowaniach AON. Wiele z dotychczasowych wyników badań AON wykorzystano w, opracowywanej wspólnie z SGWP i dowództwami rodzajów sił zbrojnych, narodowej doktrynie połączonych działań SZ RP. Prace w tym zakresie koordynuje kierownik Zakładu Działania Połączonych Wydziału Strategiczno-Obronnego.

⁴ Zob. M. Wiatr, *Uwarunkowania połączonych działań RSZ*, *op. cit.*, s. 4.

– umożliwienie Sojuszowi, zgodnie z zasadą „oddzielnych lecz nie rozdzielnych możliwości” wspieranie rozwoju Europejskiej Tożsamości w dziedzinie Bezpieczeństwa i Obrony (ESDI) poprzez prowadzenie operacji kierowanych politycznie (z jednoczesnymi strategicznymi wytycznymi) przez Unię Europejską lub zgodnie z innymi porozumieniami¹.

Istotą CJTF jest natychmiastowe zorganizowanie przez Dowództwo Regionalne sił połączonych w wymiarze wielonarodowym (sojuszniczym i partnerskim) w przewidzianym rejonie operacji (kampanii) w celu przewycięzanie kryzysów zgodnie z zasadami: unifikacji i ekonomiki działań, trwałości, ciągłości, elastyczności, prostoty, zaskoczenia, koncentracji, inicjatywy, swobody, asymetryczności oraz wykorzystania „środka ciężkości” i „punktu decydującego” w działaniach bezpośrednich i pośrednich jak również przewagi informacyjnej².

Istota CJTF z punktu widzenia NATO sprowadzała się do przygotowania takich sił, którymi można by osiągnąć cel polityczno-strategiczny Sojuszu. By móc wydzielać takie, na co dzień nie istniejące siły, w trybie praktycznie natychmiastowym, trzeba było dokonać zmian struktur sojuszu oraz dostosować planowanie użycia CJTF do procesu planowania strategicznego NATO. Stąd można skonstatować, że istota CJTF jest następstwem zmian struktur Sojuszu oraz planowania strategicznego i obronnego NATO³.

Struktury organizacyjne NATO zostały dostosowane do potrzeb CJTF tak, że można będzie programować skład i organizację sił CJTF do określonych zadań. Proces ten realizowany jest przez Sojusz w trzech fazach⁴:

1. Stworzenie zdolności początkowych (1996–1998 r.);
2. Ocena etapu wstępnego (1999 r.);
3. Pełna realizacja (1999 i dalsze lata).

W **fazie pierwszej** zakładano zorganizowanie trzech dowództw wiodących, czy inaczej macierzystych (Parent CJTF HQ)⁵. Są to dziś dwa dowództwa lądowe i jedno morskie. Dwa pierwsze podporządkowane są bezpośrednio SACEUR, a trzecie SACLANT. W roku 1996 były to odpowiednio (przed dostosowaniem struktur NATO do nowej koncepcji): dowództwo Sił Sojuszniczych Europy Centralnej – AFCENT, dowództwo Sił

¹ AJP-01 (B), pkt 0119.

² Zobacz: M. Wiatr, *Zasady i procedury przygotowania oraz prowadzenia kampanii (operacji) Wielonarodowych Połączonych Sił Sojuszu*, Warszawa AON, s. 15–16.

³ *Vademecum NATO*, op. cit., s. 264.

⁴ J. Chmiel, *Struktura dowodzenia NATO, udział oficerów WP w strukturach Sojuszu oraz perspektywy rozwoju i współpracy*, [maszynopis], Warszawa SG WP, 1999, s. 7–8.

⁵ Wg Allied Joint Doctrine AJP-01, pkt. 0122.

Sojuszniczych Europy Południowej – AFSOUTH i dowództwo Floty Uderzeniowej Atlantyku – STRIKFLANT. Dziś struktury te dostosowane są tak do koncepcji CJTF jak i nowej Koncepcji Strategicznej NATO. Do nowych struktur NATO powrócimy niebawem, gdyż bez ich wyjaśnienia trudno byłoby mieć pełny pogląd o siłach CJTF, a przede wszystkim dowodzeniu nimi. Podstawowe struktury kierujące zorganizowanymi działaniami CJTF wchodziły w skład dowództw NATO¹.

Celem fazy pierwszej było uzyskanie zdolności umożliwiających rozwinięcie lądowych i morskich dowództw operacyjnych CJTF HQ². W celu sprawdzenia działania koncepcji, planowania użycia CJTF oraz możliwości operacyjnych dowództw CJTF HQ przeprowadzono dwa ćwiczenia: Allied Effort' 97 oraz Strong Resolve'98. Podkreślić należy, że te dwie próby zaplanowano w odstępie 11 miesięcy³. Świadczyć to może jedynie o wadze i znaczeniu koncepcji CJTF dla planowania strategicznego i operacyjnego NATO, które miało być zwieńczone nową Koncepcją Strategiczną przyjętą w 1999 r. Pierwsze ćwiczenie Allied Effort'97 włączono w cykl ćwiczeń Obszaru Centralnego⁴ o wspólnym kryptonimie **Cooperative Guard**. W ramach tego ćwiczenia dowództwo CJTF planowało operację pokojową w rejonie o przestarzałej infrastrukturze i niewielkich zasobach państwa-gospodarza. Jednym z elementów planowania były procedury Host Nation Suport (HNS)⁵. Ćwiczenie posłużyło oszacowaniu potrzeb lądowego dowództwa CJTF.

Drugie ćwiczenie **Strong Resolve'98** stało się podstawą cyklu przygotowań planowanego na **marzec 2002 r.** największego do tej pory ćwiczenia z wojskami. Istotą tego ćwiczenia będzie reagowanie kryzysowe wydzielonymi siłami NATO i CJTF. Koncepcja CJTF oraz funkcjonowanie dowództwa CJTF HQ zostaną po raz pierwszy sprawdzone w praktyce razem z działaniami wojsk.

Osią scenariusza tego ćwiczenia jest kryzys w regionie południowym. Koncentruje się na formowaniu morskiego dowództwa CJTF na pokładzie okrętu USS Mount Whitney oraz wprowadzenia go w obszar kryzysu.

¹ A. Cragg, *Internal Adaptation. Reshaping NATO for the Challenges of Tomorrow*, NATO Review, vol. 45, nr 4, lipiec/sierpień 1997, s. 34.

² Atlantic News, nr 2956, 15 października 1997.

³ M. Da Silva, *op. cit.*, przygotowanie obydwu ćwiczeń burzyło normę 2-letniego cyklu planowania ćwiczeń w NATO, s. 16.

⁴ Dziś jest to Obszar Północny.

⁵ HNS – Wsparcie państwa-gospodarza, są to zasady współpracy cywilno-wojskowej w celu wykorzystania zasobów cywilnych lub wojskowych służących wsparciu operacji.

Wnioski z ww. ćwiczeń dotyczą oceny formowania dowództwa CJTF, „połączonego” dowodzenia, jak również planowania operacyjnego, rozwinięcia i utrzymania zdolności do działania dowództw wiodących (macierzystych) w sytuacji pozbawienia ich elementów podstawowych CJTF oraz systemów łączności i przekazywania informacji.

W obydwu ćwiczeniach uczestniczyli przedstawiciele państw partnerskich. W ćwiczeniu Allied Effort' 97 jako obserwatorzy, w ćwiczeniu Strong Resolve' 98 jako ćwiczący. W ten sposób uzasadniono możliwość "modułowego" wzmocnienia dowództwa CJTF i jego rozbudowy osadzonej na koncepcji narodowych modułów. W ćwiczeniu Strong Resolve' 98 rumuński moduł sztabowy wzmocnienia wszedł w skład dowództwa morskigo CJTF. Wykazano również, że elementy podstawowe dowództw CJTF prowadzących operacje poza granicami Sojuszu wymagają struktur bardziej elastycznych i większych zasobów. Dotyczy to takich sfer działalności CJTF jak CIMIC, HNS¹.

1.1. Przyczyny konceptualne CJTF

W związku ze zmianą ładu politycznego w Europie, w listopadzie 1991 r. NATO przyjęło nową Koncepcję Strategiczną Sojuszu. Koncepcja ta odnosiła się do nowego wielobiegunowego systemu bezpieczeństwa europejskiego, wychodziła też naprzeciw potrzebom państw Europy współtworzenia tego systemu. Na szczycie NATO w Rzymie (8 listopada 1991 r.) zdecydowano, iż kształtowanie **Europejskiej Tożsamości w dziedzinie Obrony i Bezpieczeństwa** podkreśli gotowość państw europejskich Sojuszu do przyjęcia na siebie większej odpowiedzialności oraz przyczyni się do umacniania transatlantyckiej solidarności. W dokumencie wspomniano też o potrzebie wypracowania praktycznych rozwiązań, mających na celu zapewnienie przejrzystości i komplementarności „europejskiej tożsamości obronnej w dziedzinie bezpieczeństwa, w miarę pojawiania się jej w ramach EWG i UZE, oraz Sojuszu”². Zapisy Koncepcji Strategicznej Sojuszu znalazły odzwierciedlenie w nakreślonej w Traktacie z Maastricht (o powołaniu UE) koncepcji Europejskiej Polityki w dziedzinie

¹ M. da Silva, *Połączone Siły Wielonarodowe do Zadań Specjalnych*, Przegląd NATO, 4/1998, s. 17–18.

² *Dokumenty szczytu NATO*, Rzym, 7–8 listopada 1991 r., Współczesne stosunki międzynarodowe, wybór tekstów źródłowych z komentarzem, Teresy Łoś-Nowak (red), Wrocław WUW, 1994, s. 44–45.

Bezpieczeństwa i Obrony – ESDP¹. W odpowiedzi, na chęć przyjęcia odpowiedzialności za obronę Europy przez państwa członkowskie UE i rewitalizacji w tym celu UZE, na szczycie NATO w Brukseli, w styczniu 1994 r. stwierdzono, że oto poprzez instytucjonalizację systemu bezpieczeństwa europejskiego pojawiła się Europejska Tożsamość w dziedzinie Bezpieczeństwa i Obrony², oraz, że tożsamość ta wzmocni europejski filar sojuszu, jak i więzi transatlantyckie. Podjęto również decyzje o dalszej adaptacji politycznych i wojskowych struktur NATO do realizacji nowych zadań i misji. Na szczycie brukselskim mówiono o nowych „oddzielonych” strukturach wojskowych dających się „rozdzielić” (podzielić i wydzielić), lecz jednocześnie strukturach nie „oddzielnych”, nie „rozdzielnych” od NATO, czyli nietracących ze sobą spójności operacyjnej³. Tak powoli rodziła się wizja sił CJTF.

Dokonując procesu adaptacji NATO w środowisku międzynarodowym, w szczególności w środowisku bezpieczeństwa europejskiego, Sojusz koncentrował się na trzech obszarach reform⁴. Pierwszy dotyczył dostosowania politycznych i wojskowych struktur NATO do nowych misji, głównie operacji reagowania w sytuacjach kryzysowych. Operacje te wymagają mniejszych, lecz bardziej mobilnych i elastycznych w użyciu sił. Sił nie tylko państw NATO, ale i państw partnerskich. W konflikcie międzynarodowym znaczna liczba, partycypujących w operacji pokojowej, państw zwiększa wiarygodność operacji i daje szansę na sukces. Jest to bowiem reagowanie środowiska międzynarodowego na zagrożenie bezpieczeństwa. **Drugim** obszarem było rozszerzenie działań NATO, w celu przeciwdziałania zagrożeniom dla bezpieczeństwa, poza granice traktatowe Sojuszu. **Trzecim** obszarem, który interesuje nas w niniejszych rozważaniach najbardziej, było „adoptowanie rozwiązania europejskich członków Sojuszu, utworzenia zdolności kolektywnej obrony przez nich samych, znanego ogólnie jako Europejska Tożsamość w dziedzinie Bezpieczeństwa i Obrony. W ramach tego obszaru Stany Zjednoczone zaproponowały koncepcję CJTF w trakcie posiedzenia Komitetu Planowania Obron-

¹ *Ibidem*, Tytuł V. Traktatu z Maastrich, s. 101.

² A. Vershbow, *ESDI in the Atlantic Alliance, Colloquy on the European Security and Defence Identity*, op. cit., <http://www.nato.int/docu/colloq/c980504/d980504i.htm>. Wizja Prezydenta Clintona dotycząca ESDI została urzeczywistniona na szczycie NATO w 1994. Sojusznicy przyjęli koncepcję wielonarodowych połączonych sił zadaniowych jako mechanizm organizowania bardziej efektywnych operacji, prowadzonych przez NATO lub UZE. (tłumaczenie robocze).

³ M. Obrusiewicz, *System kooperatywnego bezpieczeństwa europejskiego*, Warszawa UW, 1997, s. 11.

⁴ Ch. Barry, *NATO's Combined Joint Task Forces in Theory and Practice*, Survival, Wiosna 1996, nr 38, s. 83.

nego w Travemünde (Niemcy), pod koniec 1993 r. Koncepcja CJTF, jak wspomiano poprzednio, przedstawiona została na szczycie w Brukseli, w styczniu 1994 r.¹. Przygotowania do szczytu brukselskiego w styczniu 1994 r. zakładały: **po pierwsze** adoptowanie struktur wojskowych NATO do nowych misji (operacji), rozszerzenie systemu bezpieczeństwa i stabilizacji na Wschód oraz danie państwom partnerskim możliwości przyłączenia się do NATO w operacjach reagowania w sytuacjach kryzysowych. **Po drugie** wsparcie ESDI poprzez zaoferowanie UZE „rozłącznych lecz nie rozdzielnych” sił i możliwości wojskowych, tak by nie stanowiły one dublowania struktur NATO².

W styczniu 1994 r., na szczycie w Brukseli powierzono NATO zadanie zbadania sposobów rozwoju i adaptacji struktur i procedur sojuszniczych, tak by umożliwiły one przeprowadzenie w sposób elastyczny i skuteczny nowych misji NATO, różnego rodzaju operacji, w tym pokojowych. Chodziło też o wskazanie sposobów poprawy współpracy z UZE, a przede wszystkim o wskazanie sposobów odzwierciedlenia wyłaniającej się Europejskiej Tożsamości w dziedzinie Bezpieczeństwa i Obrony (ESDI)³. Na szczycie, a później w trakcie spotkania ministrów obrony narodowej NATO w Istambule, w czerwcu 1994 r.⁴ poparto, jako część procesu wyłaniania się „europejskiej tożsamości”, rozwój koncepcji Wielonarodowych Połączonych Sił Zadaniowych (CJTF). CJTF interpretowano wówczas jako instrument ułatwiający realizację ewentualnych operacji, z udziałem państw spoza NATO⁵.

Można zrekapitulować, że punktem przełomowym we wdrażaniu koncepcji CJTF było spotkanie ministrów spraw zagranicznych w Berlinie, w czerwcu 1996 r. Zwrócono się do Komitetu Wojskowego NATO o sprecyzowanie swych propozycji w zakresie pełnej implementacji koncepcji CJTF z jednoczesnym uwzględnieniem w pracach koncepcyjnych nowych struktur i procedur NATO. Utworzono Polityczną Grupę Koordynacyjną (PCG) w celu wskazywania i określania nowych potrzeb, szczególnie w zakresie misji NATO oraz koordynowania politycznych i wojskowych wizji działania. Stwierdzono, że w celu realizacji operacji zgodnych z Art. 5 i spoza Art. 5. Traktatu Waszyngtońskiego centralną osią tak

¹ *Ibidem*, s. 83. Zapis w tej sprawie zawiera Deklaracja Szefów Państw i Rządów Rady Północnoatlantyckiej, ze spotkania w Brukseli 10–11 stycznia 1994 r., pkt 9.

² *Ibidem*, s. 83.

³ M. da Silva, *Połączone Siły Wielonarodowe do Zadań specjalnych*, Przegląd NATO, 4/1998, s. 16.

⁴ *Ministerial Meeting of North Atlantic Council, Final Communique*, NATO Review, 1994, nr 3, s. 25.

⁵ M. da Silva, *op. cit.*, s. 16.

rozwoju ESDI jak i budowania nowych struktur dowodzenia NATO jest koncepcja CJTF. Podkreślono, że dla rozwoju Europejskiej Tożsamości zostaną przygotowane oddzielne lecz nie rozdzielne ze strukturami NATO dowództwa (HQ CJTF)¹. Ważne było zwrócenie się ministrów spraw zagranicznych o przeprowadzenie prób pilotażowych dotyczących dowództw CJTF.

Rok 1997 kończył się istotnymi zmianami w strukturach dowodzenia NATO. Po 20 miesiącach intensywnych prac Komitet Wojskowy NATO, w dniu 2 grudnia 1997 r. zaproponował ministrom obrony narodowej NATO nową strukturę dowodzenia. Struktura ta z 65 dowództw została zredukowana do 20. Zawierała 2 dowództwa strategiczne (europejskie i Atlantyku), 3 regionalne dowództwa podległe dowództwu strategicznemu na Atlantyku i dwa regionalne dowództwa podległe dowództwu strategicznemu Europy. Jednocześnie zdecydowano, że regionalnym dowództwom w Europie będą jednocześnie podlegać komponenty dowództw oraz dowództwa operacji połączonych².

Jesienią 1998 r. zatwierdzono na forum ministrów spraw zagranicznych struktury dowodzenia NATO. Szczyt w Madrycie 1998 r. je zatwierdził³.

W wyniku uzgodnień już w grudniu 1996r. Komitet Wojskowy NATO wydał polecenia głównym dowódcom strategicznym NATO: naczelnemu dowódcy Połączonych Sił Zbrojnych NATO w Europie – SACEUR i naczelnemu dowódcy Połączonych Sił Zbrojnych na Atlantyku SACLANT rozpoczęcie trzystopniowej realizacji koncepcji CJTF. Trzy fazy implementacji obejmowały:

- stworzenie zdolności początkowej (1996–1998),
- ocenę etapu wstępnego (1999),
- pełną realizację (1999 – dalsze lata)⁴.

Wydaje się, że ważnym czynnikiem implementacyjnym było stworzenie podstaw zdolności działania CJTF na szczycie NATO, w kwietniu 1999 r., w pięćdziesiątą rocznicę Sojuszu oraz określenie dalszych prac nad implementacją koncepcji po rozszerzeniu NATO.

¹ Zob. K. Naumann, *Nato's new military command structure*, NATO Review, 1998, nr 1, s. 10 oraz M. da Silva, *op. cit.*, s. 17–18.

² K. Naumann, *op. cit.*, s. 10–11 oraz *Vademecum NATO*, *op. cit.*, s. 265–270.

³ *Vademecum NATO*, *op. cit.*, s. 271.

⁴ K. Naumann, *op. cit.*, s. 12.

1.2. Dostosowanie struktur NATO do dowodzenia Wielonarodowymi Połączonymi Siłami Zadaniowymi CJTF

Zmiana struktur dowodzenia NATO była jednym z trzech czynników dostosowawczych wewnętrznej adaptacji NATO do nowego ładu bezpieczeństwa w Europie. Pozostałe dwa dotyczyły implementacji koncepcji CJTF oraz rozwoju Europejskiej Tożsamości w dziedzinie Bezpieczeństwa i Obrony – ESDI¹. Wszystkie te trzy czynniki stanowiły uzupełniający się zespół form i metod urzeczywistniania Koncepcji Strategicznej NATO (ogłoszonej w 1991 r. oraz 1999 r.). Redukcja i restrukturyzacja struktur dowodzenia miała również sprostać wyzwaniom w przewidywalnej przyszłości. Zmiana struktur nie nastąpiła gwałtownie, lecz tak jak kształtowała się strategia NATO, jest procesem zmian jakościowych i sięga swymi korzeniami Deklaracji Londyńskiej z 1990 r. Wtedy to szefowie państw i rządów NATO wezwali Sojusz do rozpoczęcia procesu adaptacji organizacji i dostosowanie jej struktur do zmian jakie zaszły w Europie². Analiza otoczenia międzynarodowego organizacji w celu jej rozwoju w pełni odpowiada założeniom teoriopoznawczym z zakresu planowania strategicznego. Potwierdza to tezę **strategicznego aspektu zmiany struktur NATO**, w ścisłym powiązaniu z wdrożeniem **koncepcji CJTF** oraz **rozwojem ESDI**. Te trzy czynniki wypada więc widzieć razem, jako **istotę reakcji Sojuszu na zmiany zachodzące w Europie**, reakcji zaprojektowanej w koncepcji strategicznej NATO. Zamysł, czy też wizja z 1990 r. stała się bowiem już w listopadzie 1991 r. zapisem w Koncepcji Strategicznej Sojuszu. W styczniu 1994 r. szefowie państw i rządów NATO wezwali do sprawdzenia w jakim stopniu struktury polityczne i wojskowe oraz funkcjonujące w nich procedury mogłyby zostać rozwinięte w celu bardziej elastycznego i efektywnego prowadzenia nowych misji, łącznie z misjami utrzymywania pokoju³.

Pojawia się nowy **czynnik programowania strategicznego**. Jest nim **warsztat procedur i narzędzi**. Widać jak metodycznie postępowaly prace w zakresie koncepcji strategicznej, którą można zinterpretować, z uwagi na jej dostosowawczy charakter do nowej rzeczywistości euro-

¹ K. Naumann, *NATO's new military command structure*, NATO Review, nr 1, wiosna 1998, s. 10.

² *Vademecum NATO*, op. cit., s. 247–248.

³ M. Woerner, *Shaping the Alliance for the Future*, NATO Review, nr 1, luty 1994, s. 3–6.

pejskiej, strategią bezpieczeństwa NATO. Sojusz oceniając zmiany w otoczeniu i w środowisku bezpieczeństwa Europy zdecydował się na zmiany swej formy, metod, sposobów działania oraz narzędzi i procedur jakie rządzi tym działaniem¹.

We wrześniu 1994 r. Komitet Wojskowy NATO rozpoczął realizację **Długoterminowego Studium**, w którym zbadano zintegrowaną strukturę wojskową NATO oraz zaproponowano **zmiany struktur wojskowych Sojuszu, struktur dowodzenia i wspólnej infrastruktury**². W trakcie tych prac ministrowie Spraw Zagranicznych państw NATO, na spotkaniu w Berlinie, w czerwcu 1996 r., zdefiniowali zbiór przyszłych misji Sojuszu, które to misje wymagały nowych struktur. Właśnie w Berlinie ministrowie Spraw Zagranicznych oświadczyli, że przyszłe struktury NATO mają odpowiadać koncepcji ESDI, by umożliwić sojusznikom europejskim efektywniejszy udział w działaniach NATO oraz by zmienić rozdział odpowiedzialności za bezpieczeństwo (zgodnie z oczekiwaniami tych państw). Można dzisiaj, po ponad pięciu latach uzupełnić, że w większości przypadków **nowe misje NATO** okazały się przyszłymi **operacjami połączonymi**, a wspomniane wyżej „działania” **działaniami połączonymi**.

Programując zmiany struktur NATO zamierzano osiągnąć **trzy cele**:

- zapewnić efektywność działania NATO,
- zachować powiązania transatlantyckie,
- rozwinąć wśród Sojuszników Europejską Tożsamość w dziedzinie Bezpieczeństwa i Obrony³.

Nowe struktury NATO miały być zorientowane na wszelkie możliwe misje. Wynikające z postanowień Traktatu Waszyngtońskiego oraz zbliżone swymi zadaniami zwłaszcza do Art. 5 tegoż traktatu. Istotą funkcjonowania NATO miało stać się zadanie, wynikające z misji. To dopiero cel strategiczny osadzony w strategii bezpieczeństwa europejskiego i zadanie dla szczebla operacyjnego miały implikować strukturę i system dowodzenia operacją. Toteż **wkomponowanie koncepcji ESDI oraz CJTF określa się często ich inkorporacją w nowych strukturach NATO**⁴. Podstawą rozważań było przyjęcie tezy, że minimum dwa dowództwa CJTF HQ mają być zdolne do podjęcia operacji na dużą skalę. To nakazywało w konsekwencji podjąć decyzję o powstaniu wielu lądowych

¹ R. Kupiecki, *NATO u progu XXI wieku*, Warszawa ASKON, 2000, s. 22.

² *Hanging Together in NATO. The Ongoing Review of Command Structure*, RUSI Newsbrief, listopad 1996, nr 11, s. 81–83.

³ K. Naumann, *NATO's new military command structure*, NATO Review, 1/1998 s. 11.

⁴ *Ibidem*, s. 12.

i morskich strukturach bazowych CJTF, mogących działać na mniejszą skalę w operacji. Struktury niższego rzędu powinny być też wyposażone, w zależności od potrzeb, w komponenty lądowe, lotnicze lub morskie. Ponieważ wiadomo było, że od razu nie będzie możliwe utworzenie wszystkich struktur CJTF, zdecydowano się przyjąć koncepcję tworzenia załączków (*nucleus* – jądro) struktur CJTF i na ich strukturach budować zasadnicze dowództwa CJTF (do dowodzenia operacjami kierowanymi politycznie przez NATO lub Unię Zachodnioeuropejską¹). Koncepcja nowych struktur NATO wychodziła ponadto naprzeciw udziałowi:

- w tych strukturach nowych członków NATO (czynnik rozszerzenia NATO, zwany inaczej czynnikiem „połączonym”);
- w CJTF państw partnerskich (czynnik internacjonalizacji sił zwany inaczej czynnikiem „wielonarodowym”).

Jak wynika z dotychczasowej faktografii nowe struktury NATO miały zapewnić również charakter:

- wielonarodowy (*combined*), związany z udziałem w operacji sił co najmniej dwóch państw;
- połączony (*joint*), związany z udziałem w operacji co najmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych.

Powyższe dwa zestawienia, w pobieżnym oglądzie rozbieżne, ukazują przy tym pewien wniosek ogólny i poznawczy, wynikający z ukształtowanego spojrzenia na struktury NATO, a również na samą koncepcję CJTF. Otóż utarło się myśleć o sojusznikach gdy mówimy słowo „*joint*” i myśleć o partnerach gdy mówimy słowo „*combined*”. Z teoriopoznawczego punktu widzenia oraz dotychczasowych wyjaśnień przyjmujemy ścisłą interpretację tych słów, oznaczających:

- *joint* – co najmniej dwa rodzaje sił zbrojnych,
- *combined* – co najmniej dwa państwa.

Czytelnik może zetknąć się w swej praktyce ze wspomnianym, innym i potocznym sposobem rozumienia tych słów.

Rekapitulując, tworząc nowe struktury, trzeba było:

- dostosować NATO do prowadzenia nowych misji;
- zachować zdolności wypełniania funkcji kolektywnej obrony;
- rozwinąć możliwości odpowiedzialności za bezpieczeństwo Europy sojuszników europejskich (w ramach ESDI);
- wprowadzić w życie koncepcję CJTF.

¹ Dziś, po szczycie UE w Nicei jest wielce prawdopodobne, że funkcje te przejmie Unia Europejska.

Wielonarodowe Połączone Siły Zadaniowe CJTF są w założeniu takim mechanizmem, instrumentem, który ma zapewnić Sojuszowi możliwość rozwinięcia w krótkim czasie wielonarodowych formacji, łączących różne rodzaje sił zbrojnych, sił wydzielanych przez różne państwa (zorganizowanych dla potrzeb przeprowadzenia konkretnej misji wojskowej). Istota koncepcji CJTF nie polega na tworzeniu nowych stałych struktur, opartych na sztabach i związanych z nimi trwale formacjach wojskowych, lecz na elastycznym gospodarowaniu istniejącymi zasobami, które dzięki uzgodnionym procedurom pozwolą na stworzenie spójnego mechanizmu operacyjnego¹.

Dowództwa CJTF powinny mieć charakter modułarny, pozwalający na ich szybkie zorganizowanie i rozmieszczenie w rejonie kryzysu. Ich głównym elementem będą małe, stałe dowództwa CJTF, rozmieszczone w niektórych dowództwach Sojuszu. Na podstawie przyjętego komunikatu końcowego na spotkaniu Rady NATO w formule ministrów obrony w dniu 2 grudnia 1997 r. w Brukseli przyjęto „Plan wprowadzenia nowej struktury dowodzenia NATO”. Plan obejmował dwie fazy²:

1) faza przygotowawcza – która zakończyła się, a dotyczyła przygotowania dowództwa PSZ NATO w Europie do wdrożenia nowych struktur, oraz opracowanie dokumentów planistyczno-dyrektywnych. Wydano między innymi: dyrektywę MC 400/1, dyrektywę Bi-MNC 80-80;

2) faza realizacji – przebiega według następujących etapów:

a) **decyzja o realizacji** – podjęta w grudniu 1998 r. Jej wdrażanie rozpoczęło 1 stycznia 1999 r. i proces wdrażania trwa;

b) **decyzja o aktywizacji** – dla wszystkich dowództw nowej struktury, została podjęta na Szczycie Waszyngtońskim w kwietniu 1999 r.;

c) **autoryzacja etatu pokojowego (PE)**;

d) **przekazanie dowodzenia przez istniejące dowództwa** – zgodnie z procedurą przekazywania dowodzenia operacyjnego (TOA);

e) **osiągnięcie przejściowej (ograniczonej) zdolności do działania**;

f) **osiągnięcie pełnej zdolności operacyjnej** – ocenia się, że nastąpi do kwietnia 2003 r.

Powyższy harmonogram koresponduje również z planem rozwoju i implementacji w nowych strukturach NATO koncepcji CJTF. Koncepcja, jak już wspomniano, zostanie sprawdzona w działaniu w marcu 2002 r. Będzie to w czasie częściowej i przejściowej zdolności nowych struktur

¹ R. Kupiecki, *Od Londynu do Waszyngtonu. NATO w latach dziewięćdziesiątych*, Warszawa, Szkoła Liderów, 1998, s. 101.

² J. Chmiel, *op. cit.*, s. 9–10 [maszynopis].

Sojuszu do działania. Nową strukturę NATO uwzględniającą elementy organizacyjno-strukturalne i planistyczne CJTF przedstawia rys. 1.

Na schemacie (rys. 1) uwzględniono:

– poziom strategiczny (Kwatera Główna NATO oraz dowództwa strategiczne);

– poziom operacyjny (dowództwa regionalne wraz z podporządkowanymi im dowództwami podregionalnymi).

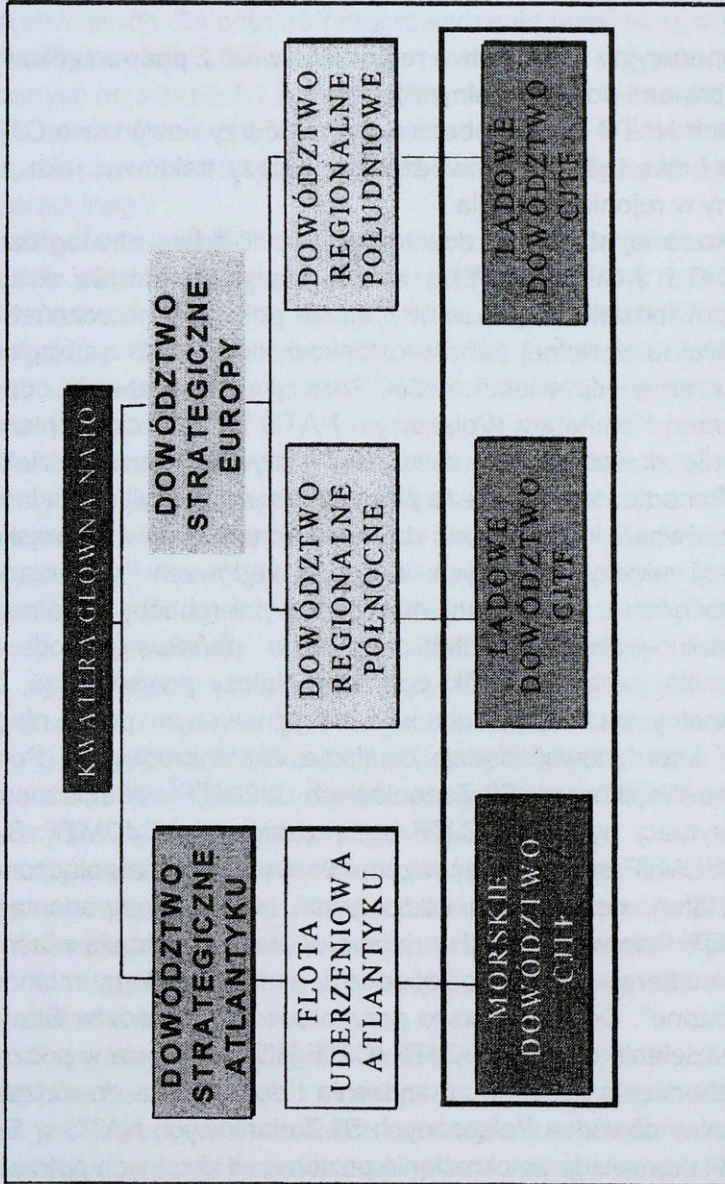
W strukturach NATO można obecnie wydzielić trzy dowództwa CJTF (jedno morskie i dwa lądowe). Dowództwa te należy traktować jako poziom operacyjny w rejonie działania.

W zmodyfikowanej strukturze dowodzenia **dowództwa strategiczne (S.C. ATLANTIC i S.C. EUROPE) – na pierwszym poziomie strategicznym** – odpowiedzialne będą za utrzymanie pokoju, bezpieczeństwa oraz integralności terytorialnej państw członkowskich NATO z uwzględnieniem ich obszarów odpowiedzialności. Poza tym dowództwa te odpowiadać będą przed Komitetem Wojskowym NATO za całościowe planowanie, kierowanie, dowodzenie i prowadzenie wszystkich spraw i działań wojskowych¹. Ponadto dowództwa te planować będą nie tylko działania wojskowe, lecz również koordynować działania komponentów niewojskowych (organizacji międzynarodowych, instytucji rządowych i pozarządowych), współpracę ich z komponentami wojskowymi (choćby w ramach współpracy cywilno-wojskowej CIMIC, wsparcia państwa-gospodarza HNS i inne wynikające ze specyfiki operacji). Należy przewidywać, że dowódca regionalny we współdziałaniu z desygnowanym przez niego dowódcą CJTF koordynować będzie działania Wielonarodowych Połączonych Cywilno-Wojskowych Sił Zadaniowych CJCMTF². W zależności od złożoności sytuacji być może CJTF będą rozwijane w CJCMTF. Być może CJTF i CJCMTF będą działać razem tworząc działania połączone. Taki zespół działań, wzajemnych oddziaływań między komponentami wojskowymi CJTF i niewojskowymi w rejonie operacji zwykło się właśnie nazywać „joint matters – sprawy połączone”³, a my określamy mianem „działania połączone”. Dotychczasowe przygotowania Dowództw Strategicznych do wydzielenia dowództw CJTF (CJTF HQ) umożliwiła w początku 2002 r. uruchomienie systemu zarządzania i dowodzenia dowództwu ACLANT. Naczelny dowódca Połączonych Sił Zadaniowych NATO w Europie – SACEUR odpowiada za określenie poziomu sił zbrojnych potrzeb-

¹ *Vademecum NATO, op. cit.*, s. 249–250.

² T. Cooke, *NATO CJTF Doctrine: The Naked Emperor*, Parameters, zima 1998, s. 124–136.

³ H. H. Shelton, *Joint Vision 2020*, Waszyngton DC, czerwiec 2000, s. 52.

Rys. 1. Dowództwa macierzyste CJTF w strukturach NATO (M. Wiatr, op. cit., s. 35)

nych do utrzymania stabilności, wsparcia działań podejmowanych w sytuacjach kryzysowych oraz zapewnienia skutecznej obrony zgodnie z jego mandatem. W razie agresji jest odpowiedzialny za podjęcie wszelkich działań w ramach kompetencji Dowództwa Połączonych Sił Zbrojnych NATO w Europie. Jest również odpowiedzialny za szkolenie wojsk i utrzymanie gotowości bojowej podległych mu oddziałów potrzebnych do wsparcia działań w sytuacjach kryzysowych, operacjach pokojowych, pomocy humanitarnej i ochrony interesów Sojuszu. SACEUR ma do swej dyspozycji dowództwo ND SZ NATO w Europie (SHAPE) – rys. 2.

Dowództwa regionalne – **na drugim poziomie regionalnym** – odpowiedzialne są na swoich obszarach odpowiedzialności za działania wojskowe. W razie konieczności dowództwa regionalne działają poza swym rejonem. Mają ponadto koordynować „działania połączone” o zasięgu regionalnym oraz współpracować z dowództwami sąsiednimi. Struktury organizacyjne dowództwa regionalnego pokazane zostały na przykładzie Dowództwa Północnego, któremu w większości podlegają wydzielone do operacji NATO SZ RP – rys. 3.

Dowództwa podregionalne – **na trzecim poziomie podregionalnym** lub inaczej **komponentowym** – organizują wspólne ćwiczenia i szkolenia, aby rozwinąć i doskonalić swoje zdolności operacyjne (rys. 3). Odpowiedzialne są za koordynowanie planów operacji i procedur dowodzenia. Mogą także odpowiadać za operacyjne przygotowanie sił lądowych, lotniczych, morskich (również specjalnych) NATO.

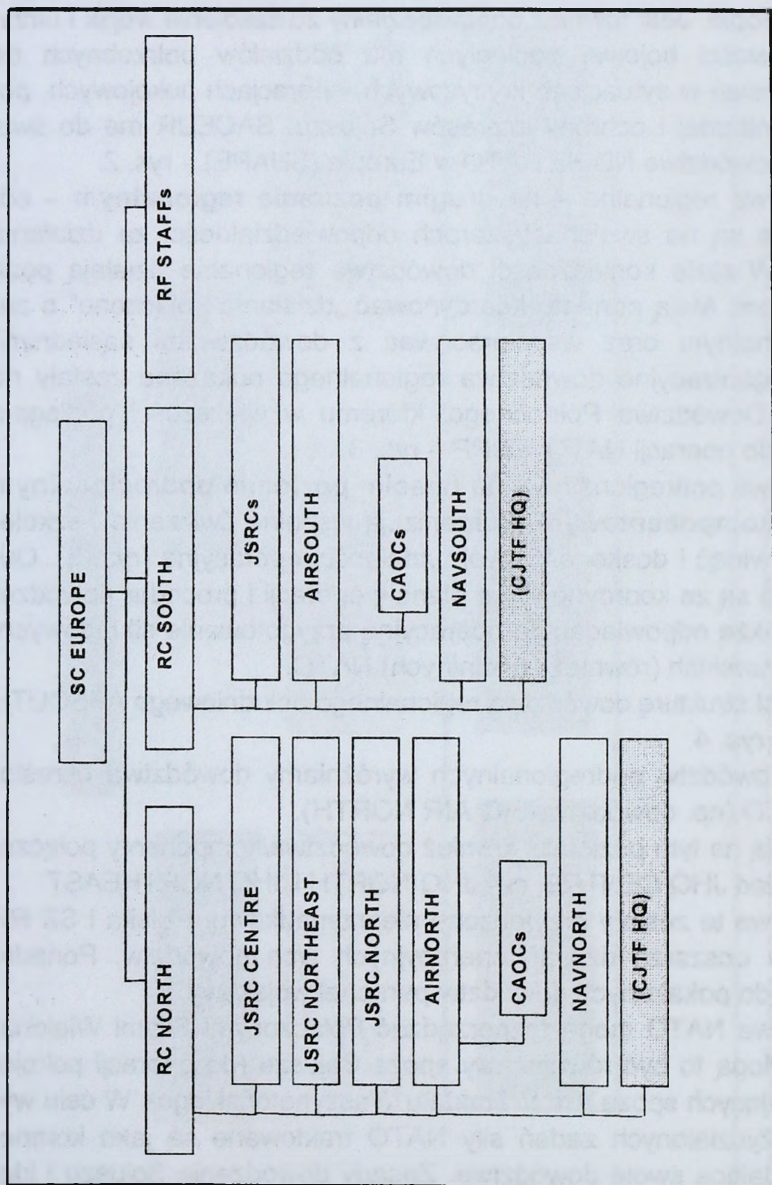
Natomiast strukturę dowództwa regionalnego południowego AFSOUTH przedstawia rys. 4.

Wśród dowództw podregionalnych wyróżniamy dowództwa określonych sił NATO (np. dowództwo HQ AIR NORTH).

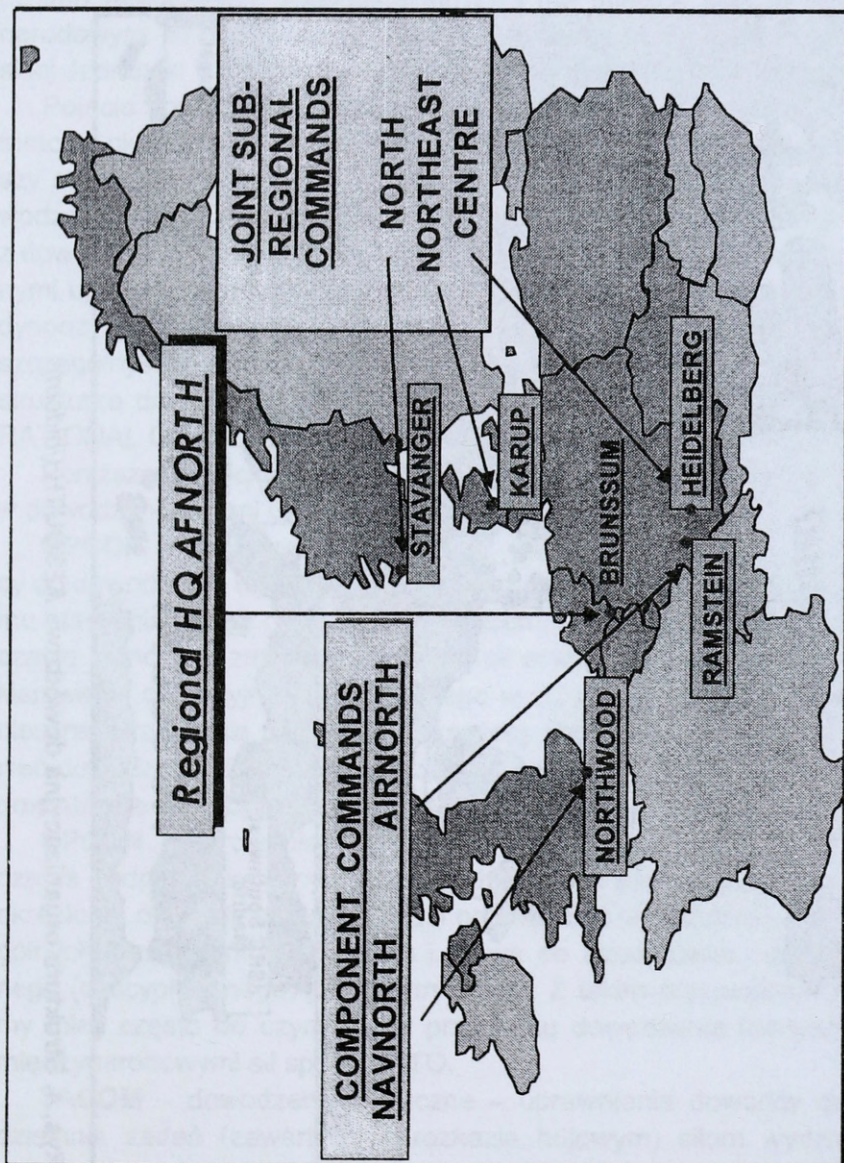
Występują na tym poziomie również dowództwa/komponenty połączone, na przykład JHQ CENTRE, czy JHQ NORTH i JHQ NORTHEAST.

Dowództwa te zostały przytoczone nieprzypadkowo. Polska i SZ RP pozostają w obszarze działań operacyjnych tych dowództw. Ponadto wydzielamy do pokazanych dowództw personel wojskowy.

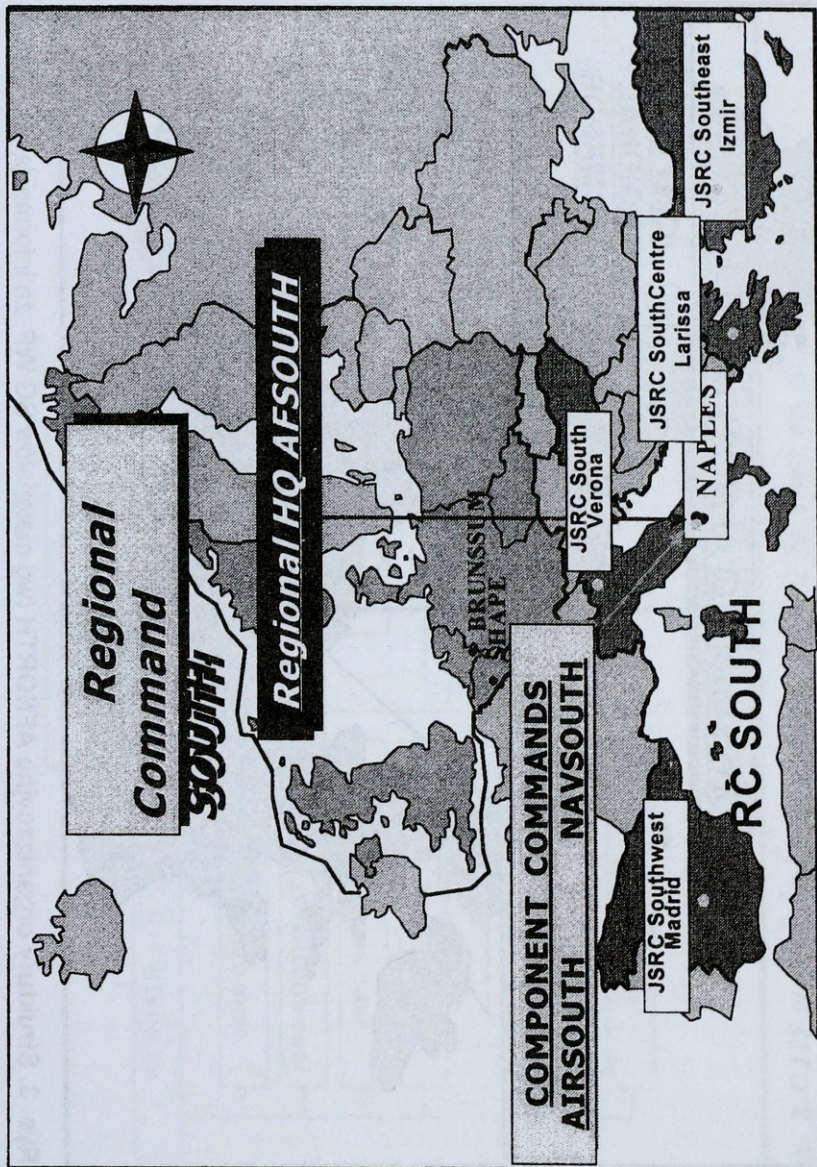
Dowództwa NATO mogą rozporządzać Połączonymi Siłami Wielonarodowymi. Mogą to być również siły spoza Sojuszu (do operacji pokojowych wynikających spoza Art. V Traktatu Waszyngtońskiego). W celu wypełnienia przydzielonych zadań siły NATO traktowane są jako komponenty posiadające swoje dowództwa. Zasady dowodzenia Sojuszu i kierowania z kraju są określone tak, aby wzajemnie nie zakłócały się (dowodzenie operacyjne OPCOM, kierowanie operacyjne OPCON, dowodzenie taktyczne TACOM, kierowanie taktyczne TACON). Państwa wydzielające swoje siły, zachowują pełne narodowe dowodzenie (FULL COMMAND).

Rys. 2. CJTF w strukturach dowodzenia SHAPE (M. Wiatr, *op. cit.*, s. 36)

Rys. 3. Struktury organizacyjne AFNORTH (wg materiałów SG WP, za informacją NATO HQ)

Rys. 4. Struktura organizacyjna dowództwa AFSOUTH (ibidem)

Warto wyjaśnić tę zasadę. Full Command – pełne, całkowite dowodzenie, to uprawnienia (władza) dowódcy, mającego prawo wydawania rozkazów podwładnym. Uprawnienie to obejmuje wszystkie aspekty działań wojskowych, administracyjnych i ma miejsce tylko w wymiarze narodowym. W naszym przypadku, uprawnienia pełne ma dowódca Polskiej Jednostki Wojskowej czy Polskiego Kontyngentu Wojskowego¹.

Pojęcie dowodzenie używane w ramach koalicji budowanej na strukturach Sojuszu (w wymiarze międzynarodowych sił zbrojnych) ma mniejszy stopień uprawnień. Czyli mniejszy zakres władzy niż w sytuacji dowodzenia siłami narodowymi danego państwa. W konsekwencji żaden z dowódców PSZ NATO na szczeblu strategicznym nie dysponuje pełnymi uprawnieniami dowódczymi nad siłami zbrojnymi, będącymi w jego dyspozycji. W tej sytuacji wydzielone kontyngenty sił zbrojnych z poszczególnych państw Sojuszu podporządkowane są zintegrowanej strukturze dowodzenia NATO według kategorii dowodzenia, tzw. OPERATIONAL COMMAND i OPERATIONAL CONTROL.

Poniższe definicje pozwalają na dokładniejsze wyjaśnienie uprawnień w dowodzeniu siłami CJTF².

OPCOM – dowodzenie operacyjne – uprawnienia przyznane dowódcy do dowodzenia wydzielonymi siłami w pełnym zakresie, umożliwiające mu stawianie zadań podległym dowódcom, przemieszczanie i rozmieszczanie jednostek, zmianę podległości sił oraz przekazanie uprawnień do kierowania operacyjnego i taktycznego w stopniu, w jakim uważa za konieczne. Przyznanie naczelnemu dowódcy PSZ NATO w Europie uprawnień dowodzenia siłami sojuszniczymi oznacza, iż posiada on uprawnienia dowodzenia operacyjnego OPCOM.

OPCON – kierowanie operacyjne – uprawnienia dowódcy do dowodzenia podporządkowanymi lub przydzielonymi siłami na czas realizacji określonej operacji, bez możliwości oddzielnego wykorzystania poszczególnych komponentów bojowych i prawa do zarządzania administracyjnego (dyscyplinarnego) podległymi siłami. Z takim przypadkiem będziemy mieli często do czynienia w przypadku dowodzenia kontyngentami międzynarodowymi sił spoza NATO.

TACOM – dowodzenie taktyczne – uprawnienia dowódcy do przydzielania zadań (zawartych w rozkazie bojowym) siłom wydzielonym znajdującym się pod dowództwem, w celu realizacji zadań określonych przez wyższego przełożonego.

¹ J. Chmiel, *op. cit.*, s. 12 [maszynopis].

² *Ibidem*, s. 13.

TACON – kierowanie taktyczne – bezpośrednio dowodzenie podległymi jednostkami w celu realizacji określonego zadania.

Uczestnictwo w Sojuszu obliguje do przyjęcia wspólnej strategii NATO, czyli podstawowych zasad jakimi kierują się siły zbrojne NATO prowadząc działania na rzecz osiągnięcia złożonych celów i wykonania postawionych przed nimi zadań. W związku z powyższym organizuje się współpracę narodowych organów dowodzenia z organami dowodzenia NATO również na trzech poziomach. Naszą obecność wojskową w NATO akcentują polskie Przedstawicielstwa i Zespoły Łącznikowe oraz żołnierze zawodowi pełniący służbę bezpośrednio w strukturach dowodzenia Sojuszu. Dokonany został również podział sił zbrojnych RP na siły wydzielone do NATO, w tym Siły Reagowania i Główne Siły Obronne oraz siły pozostające pod dowództwem narodowym¹.

W procesie integracyjnym z wojskowymi strukturami Sojuszu, główny wysiłek koncentruje się na przygotowaniu Sił Reagowania, tworzeniu możliwości przyjęcia wzmocnienia sił NATO, dostosowaniu struktur dowodzenia i łączności oraz systemu obrony powietrznej.

Koncepcja Wielonarodowych Połączonych Sił Zadaniowych (Combined Joint Task Forces – CJTF) jest koncepcją Sojuszu Północnoatlantyckiego. Dotyczy wielonarodowych (combined) i złożonych z co najmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych (joint) jednostek przygotowanych do podjęcia zadań w ramach operacji, które mają osiągnąć istotny dla bezpieczeństwa europejskiego cel strategiczny. Z dotychczasowych analiz i prowadzonych ćwiczeń (przede wszystkim serii Joint Effort i Allied Effort) wynika, że siły CJTF wezmą udział przede wszystkim w operacjach połączonych (joint operations). Są to operacje, w których biorą udział komponenty co najmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych kierowane przez jednego dowódcę. Istota operacji połączonych wyraża się w synchronizacji wysiłków wojsk i środków rodzajów sił zbrojnych podczas realizacji zadań operacji wykorzystaniu ich zróżnicowanych możliwości tak, aby w rezultacie efektu synergicznego skutki połączonych działań były większe niż zwykła suma skutków działania sił zbrojnych z osobna².

Wielokrotnie CJTF definiuje się jako Połączone Siły Wielonarodowe do Zadań Specjalnych³. Wskazuje się przy tym, że specjalny charakter tych sił przejawia się w możliwości realizacji tak misji pokojowych, jak i wspólnej, kolektywnej obrony Sojuszu. Zadania specjalne wynikają

¹ *Ibidem*, s. 14.

² M. Wiatr, *Zasady i procedury przygotowania oraz prowadzenia kampanii (operacji) wielonarodowych połączonych sił Sojuszu*, Warszawa AON, 2000, s. 8–9.

³ M. Da Silva, *Połączone Siły Wielonarodowe do Zadań Specjalnych*, *op. cit.*, s. 16.

przeto z potrzeb utrzymania pokoju i bezpieczeństwa, a nie z potrzeb specjalnych metod i form wypełnienia misji. Nie należy więc mylić zadań specjalnych z operacjami specjalnymi. Takie operacje i zadania specjalne mogą stać się częścią operacji połączonych. Ponadto w samej nazwie koncepcji CJTF brak jest słowa „Special”.

Pod pojęciem Siły Zadaniowe, rozumieć należy siły wydzielone i zorganizowane do wykonania określonego zadania. Istotą powołania tych sił jest wskazanie zadania. Organizacja, struktura, charakter i specyfika sił CJTF wynika z **zadania**. Zadanie jest pierwotne względem sił CJTF. Zadanie to zawsze wynikać będzie ze stanu zagrożenia bezpieczeństwa europejskiego (nie euroatlantyckiego) i dotyczyć będzie osiągnięcia celu strategicznego w zakresie utrzymania ładu i pokoju w Europie. Nie oznacza to, że siły CJTF nie będą działać poza obszarem Europy. Nie oznacza to, że siły te nie będą działać w sposób inny niż zapisany w Traktacie Północnoatlantyckim. W końcu nie oznacza to, że siły CJTF mogą składać się jedynie z wojsk wydzielonych przez członków NATO. Dlatego też umownie zwykło się również identyfikować słowo „combined” z istotą wielonarodowości CJTF wynikającą z uczestnictwa w ich strukturach sił spoza NATO, a słowo „joint” z istotą „połączonego charakteru” działań sił NATO.

We wstępie do niniejszego opracowania podkreślono, iż koncepcja CJTF powstała na skutek nowych potrzeb strategii bezpieczeństwa. Wynikała z nowych uwarunkowań bezpieczeństwa europejskiego, nowego ładu międzynarodowego w Europie. Była konsekwencją kształtowania się strategii bezpieczeństwa NATO w tych nowych uwarunkowaniach.

CJTF wynika przede wszystkim z Koncepcji Strategicznej NATO. Świadczy o tym chociażby fakt, że rozdział pierwszy "Połączonej Doktryny Sojuszniczej AJP-01", traktowanej jako doktryny wiodącej, podstawę wszelkich innych doktryn niższego rzędu, dotyczy implementacji Koncepcji Strategicznej Sojuszu, w swym piątym podrozdziale omawia Wielonarodowe Połączone Siły Do Zadań Specjalnych¹.

W kontekście strategii bezpieczeństwa CJTF wiąże się z utrzymaniem wysokiego stanu interoperacyjności i efektywności działań sił sojuszu, tak w czasie pokoju, jak również kryzysu i konfliktu zbrojnego². Chodzi przy tym o siły „operujące”³ razem w **operacji połączonej**. Oznacza to gotowość sił wydzielanych przez państwa członkowskie do wykorzystania ich największego potencjału w zakresie planowania

¹ Za: AJP-01(B), Allied Joint Doctrine, September 2000, Ratification Draft 1, s. xiii.

² *Ibidem*, pkt 0117, s. 1–6.

³ W znaczeniu działające (od łac. *operatio* – *działać*)

i działania w operacji (przy wykorzystaniu wszelkich dostępnych standardów, wyposażenia i procedur). Cel powyższy będzie osiągnięty poprzez serię szkoleń i ćwiczeń w wymiarze „połączonym”¹ oraz wielonarodowym². Wskazuje się przy tym na rozróżnienie sił połączonych i sił wielonarodowych. Obydwa te rodzaje sił mają być zdolne działać razem. Na poziomie operacyjnym szczególny nacisk kładzie się na **integrację** ww. sił oraz osiągnięcie **efektu synergicznego**³. Efekt tego typu, osiągnięty jedynie przez siły połączone oraz wielonarodowe, powinien być zawsze większy niż efekt realizacji tych samych zadań lecz przez siły pojedyncze.

Siły przewidziane do CJTF będą wypełniać wyżej opisane założenia Doktryny AJP-01. Jednym z podstawowym zadań dowódcy CJTF (COMCJTF) jest uzyskać właściwy stopień interoperacyjności w relacji wyposażenia i procedur sił sojuszniczych i partnerskich. Jedynie w ten sposób doprowadzić można do pełnej integracji uczestniczących w operacji połączonej jednostek wojskowych⁴.

W strukturach CJTF znajdują się przede wszystkim siły państw członkowskich. Siły te powołuje się dla realizacji sojuszniczych misji wojskowych, w pełnym zakresie znaczenia. Dowódca CJTF dowodzi z dowództwa wielonarodowego lub połączonego. W strukturach CJTF mogą znajdować się elementy spoza NATO (Non-NATO Troop Contributing Nations – NNTCN)⁵.

1.3. Planowanie użycia CJTF

System Planowania Operacyjnego w NATO zakłada aktywację dowództwa CJTF oraz towarzyszących mu sił.

Planowanie Operacyjne oraz użycie CJTF podporządkowane jest celom polityczno-strategicznym. **Cele polityczno-strategiczne** operacji sojuszniczych z wykorzystaniem CJTF wynikają z:

- interesów NATO oraz interesów członków Sojuszu,
- ogólnych celów polityczno-militarnych NATO (zbieżnych z celami polityki zagranicznej państw członkowskich),

¹ Uczestnikami są tylko członkowie NATO.

² Uczestnikami są państwa sojusznicze oraz państwa partnerskie (spoza NATO).

³ M. Wiatr, *op. cit.*, s. 24.

⁴ AJP-01, *op. cit.*, s. 1–6.

⁵ AJP-01(B), *op. cit.*, s. 1–5, 1–6.

– stanu zagrożeń dla bezpieczeństwa całego Sojuszu oraz jego członków,

– ładu międzynarodowego.

Powyższe cele mogą dotyczyć użycia CJTF w obronie kolektywnej oraz w działaniach prewencyjno-stabilizacyjnych i operacjach reagowania w sytuacjach kryzysowych. Istnieje kilka rodzajów klasyfikacji tych działań:

1. Działania wojenne i operacje inne niż wojna;
2. Działania wynikające z Art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego oraz operacje spoza Art. 5 tegoż Traktatu;
3. Operacje kolektywnej obrony i operacje wspierania pokoju¹.

Cele strategiczne operacji sojuszniczej (wynikającej z Art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego) są jednocześnie spodziewanym stanem po zakończeniu działań. Mogą przybierać postać **celu końcowego** (Endstate) lub **celu pośredniego**. W realizacji celu strategicznego operacji sojuszniczej istotną rolę spełnia **ośrodek równowagi operacyjnej** (źródła siły i swobody działania – Center of Gravity) oraz **decydujące punkty** (obszary kluczowe – Decisive Points)². Pozwalają one na precyzyjne zidentyfikowanie aspektów organizacyjnych i funkcjonalnych ważnych dla osiągnięcia celu strategicznego. Ustala się w ten sposób, jak osiągnięty będzie cel strategiczny operacji sojuszniczej oraz gdzie skierować główny wysiłek i na co oddziaływać (rys.5).

Cele strategiczne operacji sojuszniczej osiąga się dzięki **oddziaływaniom bezpośrednim i pośrednim realizowanym przez siły CJTF**³.

Oddziaływania bezpośrednie oznaczają skierowanie wysiłku CJTF na źródła siły i możliwości działania przeciwnika i na jego kluczowe obszary.

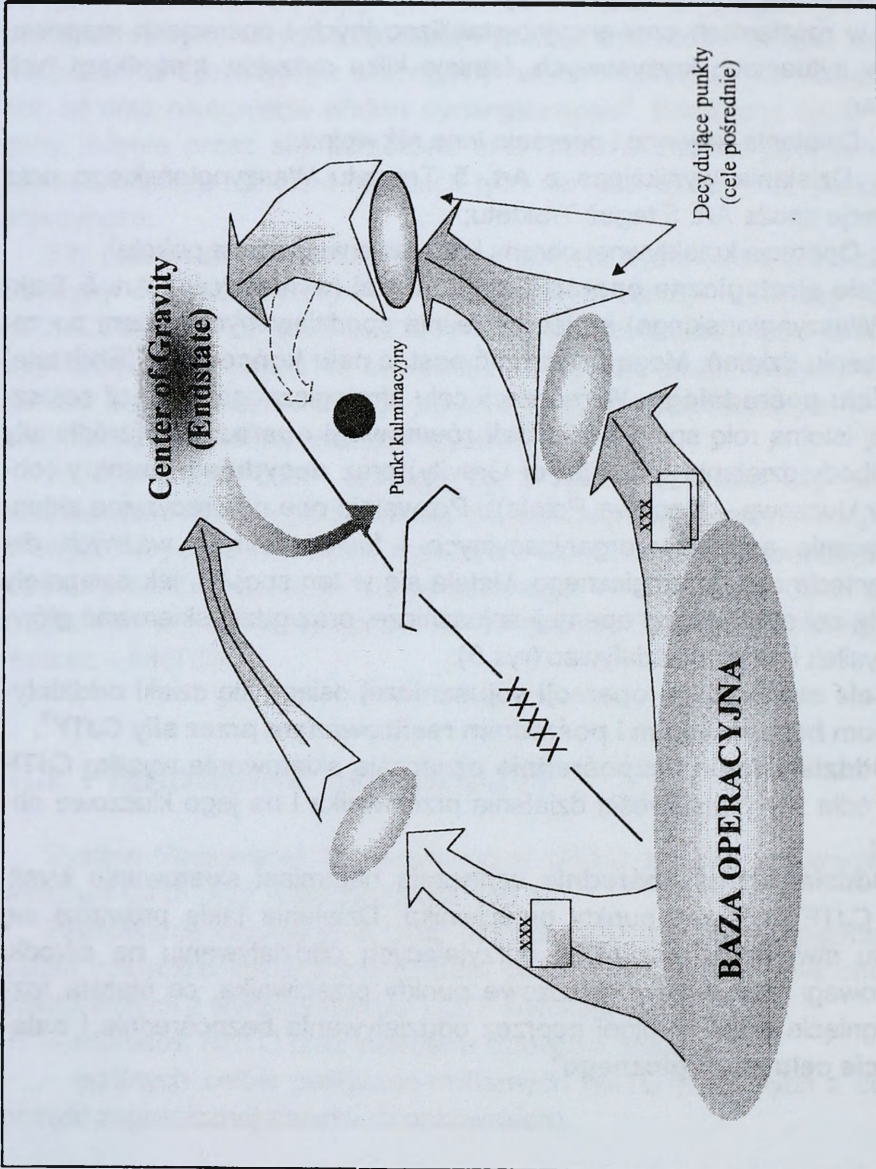
Oddziaływania pośrednie oznaczają natomiast skierowanie wysiłków CJTF na słabe punkty przeciwnika. Działania takie prowadzi się w celu stworzenia warunków sprzyjających oddziaływaniu na ośrodki równowagi (źródła siły) i kluczowe punkty przeciwnika, co ułatwia rozstrzygnięcie walki zbrojnej poprzez oddziaływania bezpośrednie i **osiągnięcie celu strategicznego**⁴.

¹ Za wypowiedzią L. Konopki (spotkanie grupy autorskiej Narodowej Doktryny Połączonej w SG WP) obecnie przyjęto w NATO klasyfikację zgodną z pkt. 2.

² M. Wiatr, *op. cit.*, s. 17, 30, 31.

³ *Ibidem*, s. 8–9.

⁴ Za: *Podstawowe Założenia Operacji Połączonych*, *op. cit.*, s. 21.

Rys. 5. Osiągnięcie celu działania CJTF w operacji sojuszniczej (M. Wiatr, *op. cit.*, s. 32)

Celem strategicznym operacji wielonarodowych (spoza Art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego) jest uzyskanie stanu zapisanego w mandacie operacji, nadanym przez ONZ, lub OBWE. Stan taki uzyskuje się poprzez **cele pośrednie**¹. Dotyczą one:

- zmuszenia stron zwaśnionych (stron konfliktu) do zawieszenia broni i rozpoczęcia negocjacji pokojowych,
- zmuszenia stron do przestrzegania ustaleń układu pokojowego,
- ochrony i kontroli tymczasowych granic obszarów niepaństwowych,
- ochrony ludności cywilnej (zwłaszcza osób wypędzonych, przesiedlowanych i uciekinierów),
- kontroli przepływu ludności, mienia, uzbrojenia przez granice stałe i tymczasowe.

W osiągnięciu celu strategicznego w operacjach wielonarodowych metodami pośrednimi istotna jest współpraca z władzami lokalnymi, administracją miejscową oraz legalnymi siłami stron konfliktu. Współpraca ta, realizowana w ramach CIMIC, obejmuje działania sił operacji wielonarodowej, oddziaływania tych sił na ww. przedstawicieli ludności miejscowej, tworzenie określonych współzależności oraz realizację transferów (przekazywanie dóbr w ramach pomocy humanitarnej)².

Planowanie użycia CJTF jest skoordynowane na **trzech poziomach**: strategicznym, operacyjnym i taktycznym³. Warto przy tym zinterpretować te poziomy. Przede wszystkim wiążą się one z dowództwem NATO odpowiedzialnym za dany poziom zarządzania i dowodzenia. Planowanie działań CJTF na poziomie strategicznym realizowane jest przez KG NATO i dowództwa strategiczne. Planowanie działań na poziomie operacyjnym realizowane jest przez dowództwa regionalne i załączki dowództw macierzystych CJTF w dowództwach regionalnych. Część odpowiedzialności za planowanie operacyjne spoczywa również na dowódcy CJTF w rejonie działania. Planowanie działań taktycznych realizowane jest przez dowódców modułów sił NATO, komponentów specjalistycznych oraz kontyngentów narodowych. Działalność planistyczną, przygotowawczą użycia CJTF należy więc wiązać z określonym dowództwem, a następnie przyporządkowywać mu jeden z trzech poziomów planowania. Toteż mówiąc w SZ RP o działaniach operacyjnych odnosi się je w NATO i w tym skrypcie do działań taktycznych. Działania operacyjne CJTF dotyczą dowództwa regionalnego oraz dowództwa CJTF w rejonie działania. Z tego wniossek, że dowódca Polskiego Kontyngentu Wojsko-

¹ M. Wiatr, *op. cit.*, s. 8, 32.

² M. Obrusiewicz, *Internacjonalizacja...*, *op. cit.*, s. 68.

³ M. Wiatr, *op. cit.*, s. 30 oraz AJP-01(B) *op. cit.*, s. 2-1

wego w składzie CJTF realizuje działania taktyczne (zgodnie z podziałem na 3 poziomy planowania w NATO). Do tej pory zwykliśmy odnosić poziom działania do formy działania. Uważaliśmy, że jeśli dowódca PKW bierze udział w operacji, to jest to szczebel operacyjny.

Reasumując należy podkreślić, że działania połączonych sił zbrojnych CJTF prowadzone są na **trzech poziomach: strategicznym, operacyjnym i taktycznym**. Efekty planowanych na tych poziomach działań zająbiają się ze sobą (rys. 6).

Na poziomie strategicznym rozważa się i analizuje wytyczne polityczne Sojuszu i przekształca na realne działania polityczno-wojskowe. Na tym szczeblu rozpoczyna się proces planowania obronnego. Opracowuje się **wojskowe opcje działania (Military Respons Options)**, a w tym dokonuje się identyfikacji: celu strategicznego, efektu końcowego (Endstate) operacji połączonej (w tym użycia specyficznych dla tej operacji sił CJTF), politycznych, prawnych i finansowych uwarunkowań wydzielenia i użycia sił CJTF, potrzeb owych sił łącznie z odwozem strategicznym, dowództwa strategicznego, regionalnego i podregionalnego. Na koniec identyfikuje się ryzyko przeprowadzenia operacji i użycia sił CJTF¹.

Na poziomie operacyjnym planuje się rozmieszczenie Wielonarodowych Połączonych Sił Zadaniowych CJTF w rejonie operacji (Joint Operations Area – JOA)² zgodnie ze strategią całej kampanii oraz założeniami osiągnięcia celu strategicznego. Na tym poziomie dowódca regionalny uszczegóławia plan operacji (Operational Plan – OPLAN), decyduje o³:

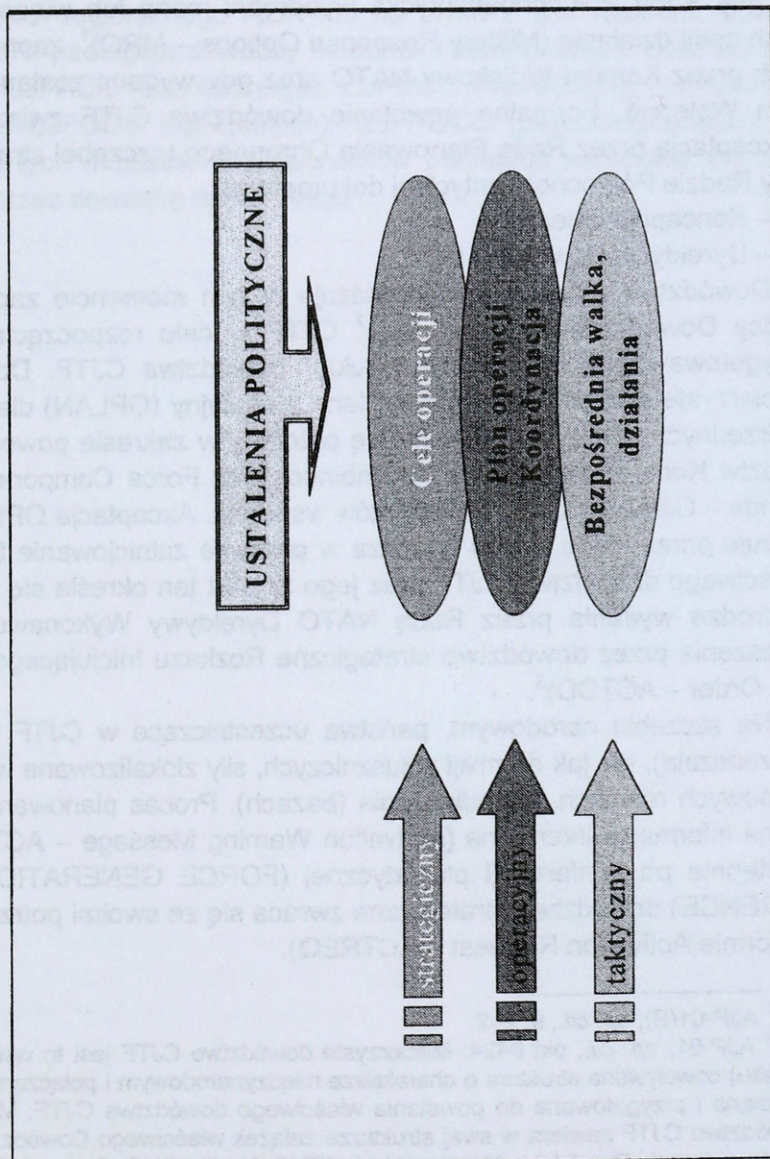
- efektach operacji (Endstates), które mają zapewnić osiągnięcie celu strategicznego (łącznie z aspektami politycznymi),
- sekwencji sprawnych i zorganizowanych działań w celu osiągnięcia efektów operacji,
- rozmieszczeniu sił CJTF i środków dla podległych dowódców, tak by mogli zrealizować swoje misje (missions) operacyjne oraz wskazuje na:
 - potrzeby logistyczne i priorytety zabezpieczenia sił CJTF (w konsultacji z państwami uczestniczącymi w operacji – kampanii),
 - działania sił nie podporządkowanych podległym dowódcom, szczególnie odwozu operacyjnego.

Na poziomie taktycznym rozmieszcza się siły CJTF do wykonania zadań wojskowych, prowadzenia walki zbrojnej, działań zbrojnych lub działań niezbrojnych. Na poziomie taktycznym uzyskuje się efekt końcowy (Endstate) poszczególnych operacji połączonych, które mogą stanowić

¹ *Ibidem*, s. 15.

² AJP-01(B), *op. cit.*, s. 2–2.

³ M. Wiatr, *op. cit.*, s. 15.

Rys. 6. Poziomy planowania i działania CJTF (M. Wiatr, op. cit., s. 30)

część kampanii (rozumianej jako działania połączone realizujące wypracowaną w Sojuszu wojskową opcję działania w celu uzyskania celu strategicznego NATO).

Z powyższych danych wynika, że planowanie użycia CJTF zaczyna się gdy Rada Północnoatlantycka wyodrębni jedną lub więcej wojskowych opcji działania (Military Response Options – MRO)¹, zaproponowanych przez Komitet Wojskowy NATO oraz gdy wydana zostanie Dyrektywa Wstępna. Formalne powołanie dowództwa CJTF związane jest z akceptacją przez Radę Planowania Obronnego (szczebel strategiczny) przy Radzie Północnoatlantyckiej dokumentów:

- Koncepcja Operacji;
- Dyrektywa Powołania Sił.

Dowództwo strategiczne przekazuje w tym momencie zadania dowódcy Dowództwa Macierzystego² CJTF w celu rozpoczęcia działań przygotowawczych rozwinięcia struktur dowództwa CJTF. Dowództwo Macierzyste opracowuje również Plan Operacyjny (OPLAN) dla szczebli podrzędnych. Następnie określa się potrzeby w zakresie powołania Dowództw Komponentów CJTF (Combined Joint Force Component Commands – CJFCC) oraz ich elementów wsparcia. Akceptacja OPLANu następuje przez Radę NATO oznacza w praktyce zainicjowanie tworzenia właściwego dowództwa CJTF oraz jego sił. Akt ten określa się pisemnie w drodze wydania przez Radę NATO Dyrektywy Wykonawczej oraz ogłoszenia przez dowództwo strategiczne Rozkazu Inicjującego (Activation Order – ACTOD)³.

Na szczeblu narodowym, państwa uczestniczące w CJTF wskazują (wyznaczają), tak jak do misji sojuszniczych, siły zlokalizowane w ich tymczasowych rejonach ześrodkowania (bazach). Proces planowania rozpoczyna informacja intencyjna (Activation Warning Message – ACTWARN). Następnie po konferencji planistycznej (FORCE GENERATION CONFERENCE) dowództwo strategiczne zwraca się ze swoimi potrzebami sił (w formie Activation Request – ACTREQ).

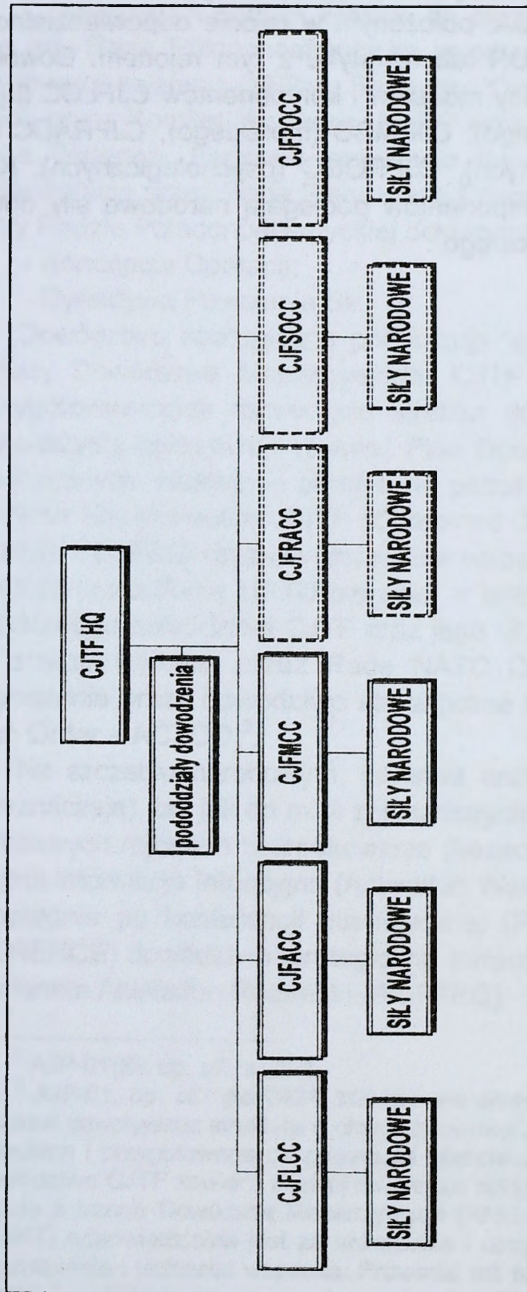
¹ AJP-01(B), *op. cit.*, s. 2–2.

² AJP-01, *op. cit.*, pkt 0424: Macierzyste dowództwo CJTF jest to wstępnie (zawczasu) powoływana struktura o charakterze międzynarodowym i połączonym NATO, powołana i przygotowana do powstania właściwego dowództwa CJTF. Macierzyste Dowództwo CJTF zawiera w swej strukturze załączek właściwego Dowództwa CJTF. Każde z trzech Dowództw Macierzystych (RHQ North, DHQ Suth i HQ STRIFLTLANT) odpowiedzialne jest za stworzenie i utrzymywanie własnych załączków, ich wyposażenia i jednostki wsparcia. Prowadzi też szkolenia i ćwiczenia personelu załączków i modułów wsparcia, mając na względzie potrzeby natychmiastowego rozwinięcia właściwego dowództwa CJTF.

³ *Ibidem*, s. 1–8.

Konkludując otrzymujemy strukturę sił CJTF (rys. 7), sił wielonarodowych i połączonych z co najmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych, dowodzonych przez jednego dowódcę COMCJTF, działających we wskazanym rejonie operacyjnym JOA, położonym w rejonie odpowiedzialności dowództwa regionalnego AOR lub na styku z tym rejonem. Dowódcy COMCJTF podlegają dowódcy modułów i komponentów CJFLCC (lądowego), CJFACC (powietrznego), CJFMCC (morskiego), CJFRACC (tyłowych), CJFOCC (specjalnych), CJFPOCC (psychologicznych). Każdemu z tych modułów i komponentów podlegają narodowe siły dowodzone przez dowódcę narodowego¹.

¹ *Ibidem*, s. 1-9.

Rys. 7. Struktura CJTF (AJP-01(B), op. cit., s. 1-9)

Rozdział 2

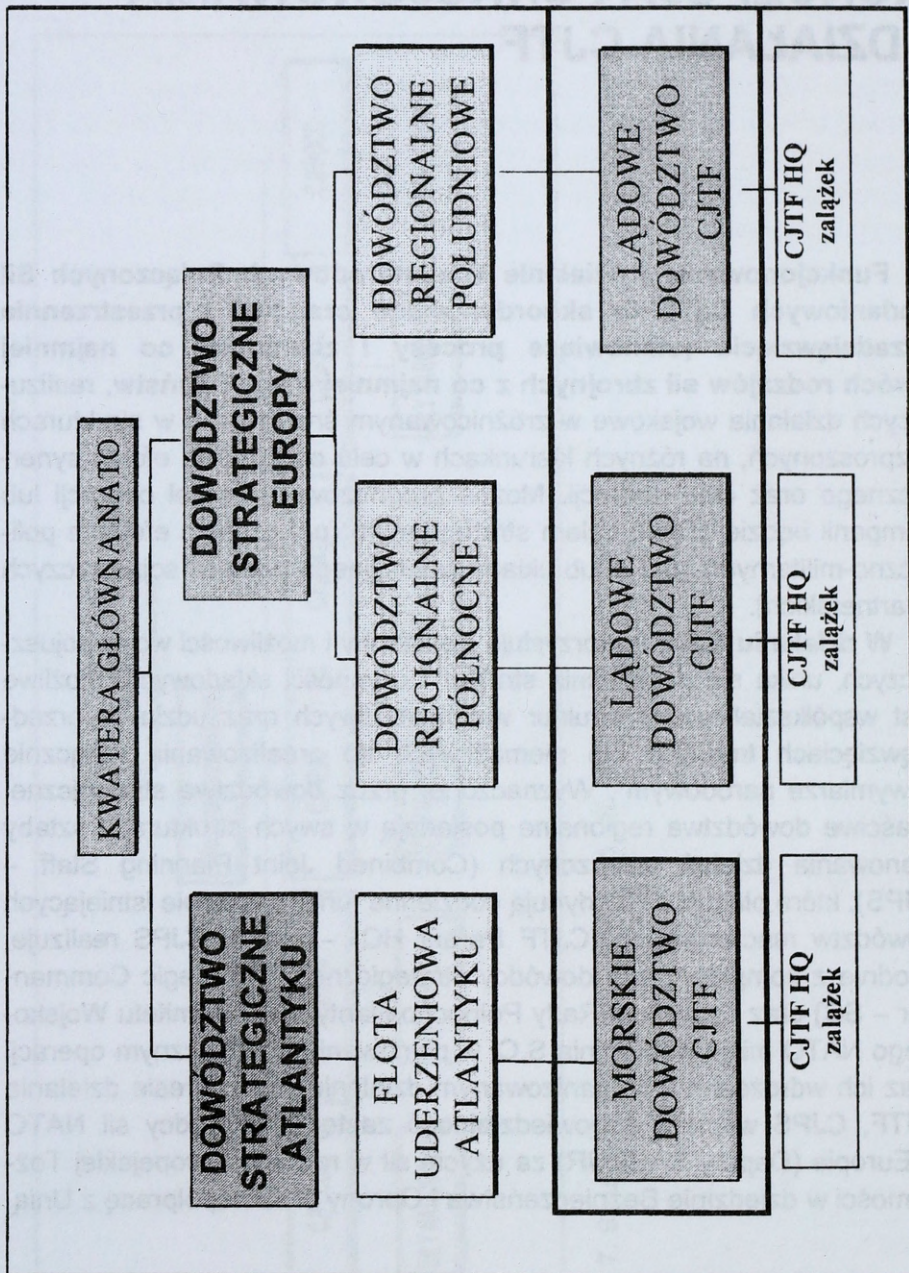
KONCEPCJA FUNKCJONOWANIA I DZIAŁANIA CJTF

Funkcjonowanie i działanie Wielonarodowych Połączonych Sił Zadaniowych CJTF to skoordynowane czasowo i przestrzennie przedsięwzięcia (stanowiące procesy i zdarzenia) co najmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych z co najmniej dwóch państw, realizujących działania wojskowe w zróżnicowanym środowisku, w strukturach rozproszonych, na różnych kierunkach w celu osiągnięcia efektu synergicznego oraz celu operacji. Można prognozować, że cel operacji lub kampanii będzie często celem strategicznym (pożądanym efektem polityczno-militarnym) NATO lub układu koalicyjnego (państw sojuszniczych i partnerskich).

W działaniu CJTF wykorzystuje się zasoby i możliwości wojsk sojuszniczych, unika się dublowania struktur i czynności składowych, możliwe jest współkształtowanie struktur wielonarodowych oraz udział w przedsięwzięciach trudnych lub niemożliwych do zrealizowania wyłącznie w wymiarze narodowym¹. Wyznaczone, przez dowództwa strategiczne, właściwe dowództwa regionalne posiadają w swych strukturach sztaby planowania działań połączonych (Combined Joint Planning Staff – CJPS), które planują i koordynują codzienne funkcjonowanie istniejących dowództw macierzystych (CJTF Parent HQ) – rys. 8. CJPS realizuje, zgodnie z kompetencjami dowódcy strategicznego (Strategic Commander – SC) oraz decyzjami Rady Północnoatlantyckiej i Komitetu Wojskowego NATO misję wspierania S.C. w planowaniu strategicznym operacji oraz ich wdrożeniu w zorganizowanym działaniu². W zakresie działania CJTF, CJPS wspiera odpowiedzialność zastępcy dowódcy sił NATO w Europie (Deputy SACEUR) za użycie sił w ramach Europejskiej Tożsamości w dziedzinie Bezpieczeństwa i Obrony oraz współpracę z Unią

¹ Ch. Barry, *NATO's Bold New Concept - CJTF*, Joint Force Quarterly, nr 5, Summer 1994, s. 46.

² AJP-01(B), *op. cit.*, s. 3–11.

Rys. 8. Koncepcja funkcjonowania i dowodzenia CJTF (wg M. Wiatr, op. cit., s. 37)

Europejską¹. W reagowaniu w sytuacjach kryzysowych CJPS wspiera SC w opracowaniu planu operacyjnego (OPLAN) na poziomie militarno-strategicznym.

W ten sposób mamy w NATO możliwość rozwinięcia jednego dowództwa CJTF morskiego i dwóch lądowych. W dowództwach regionalnych znajdują się stałe załączki przyszłych dowództw CJTF. Do załączków tych (w rejonie działań) dołączane są pozostałe komponenty i moduły z dowództw podregionalnych NATO oraz państw członkowskich Sojuszu i państw partnerskich (rys.9).

Główne elementy CJTF są gotowe do działania po 30, a pozostałe po 40 dniach. Operacje CJTF prowadzone są również w zakresie operacji reagowania w sytuacjach kryzysowych (rys.10).

Zakłada się następujące fazy funkcjonowania i użycia CJTF (rys.11):

- przygotowanie planu kampanii lub plan operacyjny (OPLAN),
- przygotowanie sił, łącznie z ich strukturami, personelem i jego szkoleniem,
- zorganizowanie wsparcia logistycznego, łącznie z możliwością realizacji procedur wsparcia państwa-gospodarza (HNS),
- transport do rejonu operacyjnego (strategiczny – środkami powietrznymi innego sojusznika, lub w sposób kombinowany w zakresie odpowiedzialności narodowej),
- rozwinięcie sił w rejonie operacyjnym,
- działania w operacji,
- działania wojskowe (militarne i niemilitarne) po zakończeniu operacji,
- zwinięcie sił i transport do rejonu stałej dyslokacji w kraju,
- analiza działania oraz wypracowanie doświadczeń i ocen².

Funkcjonowanie CJTF rozpatrywane jest z uwagi na cztery główne ich aspekty:

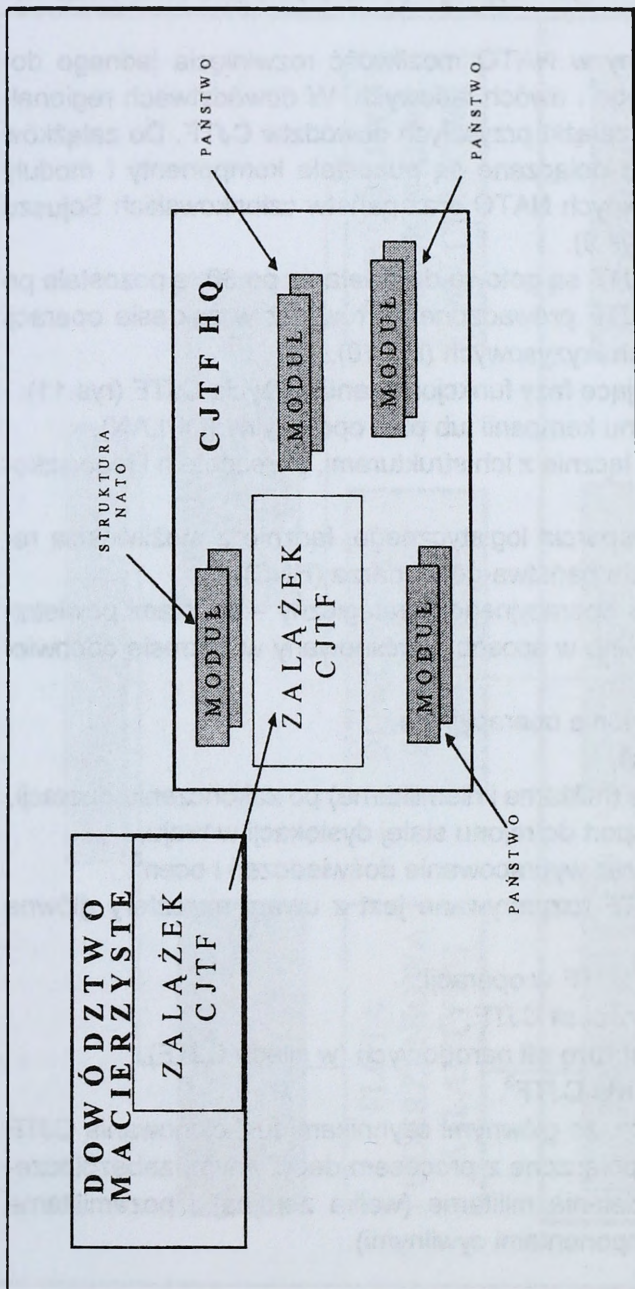
- **misję** i zadania sił CJTF w operacji,
- **strukturę** i możliwości sił CJTF,
- charakterystykę i **naturę sił narodowych** (w siłach CJTF),
- typ i **zakres działania** CJTF³.

Z powyższego wynika, że głównymi czynnikami funkcjonowania CJTF będzie ich dowodzenie połączone z procesem decyzyjnym, zabezpieczenie logistyczne oraz działania militarne (walka zbrojna) i pozamilitarne CJTF (współpraca z komponentami cywilnymi).

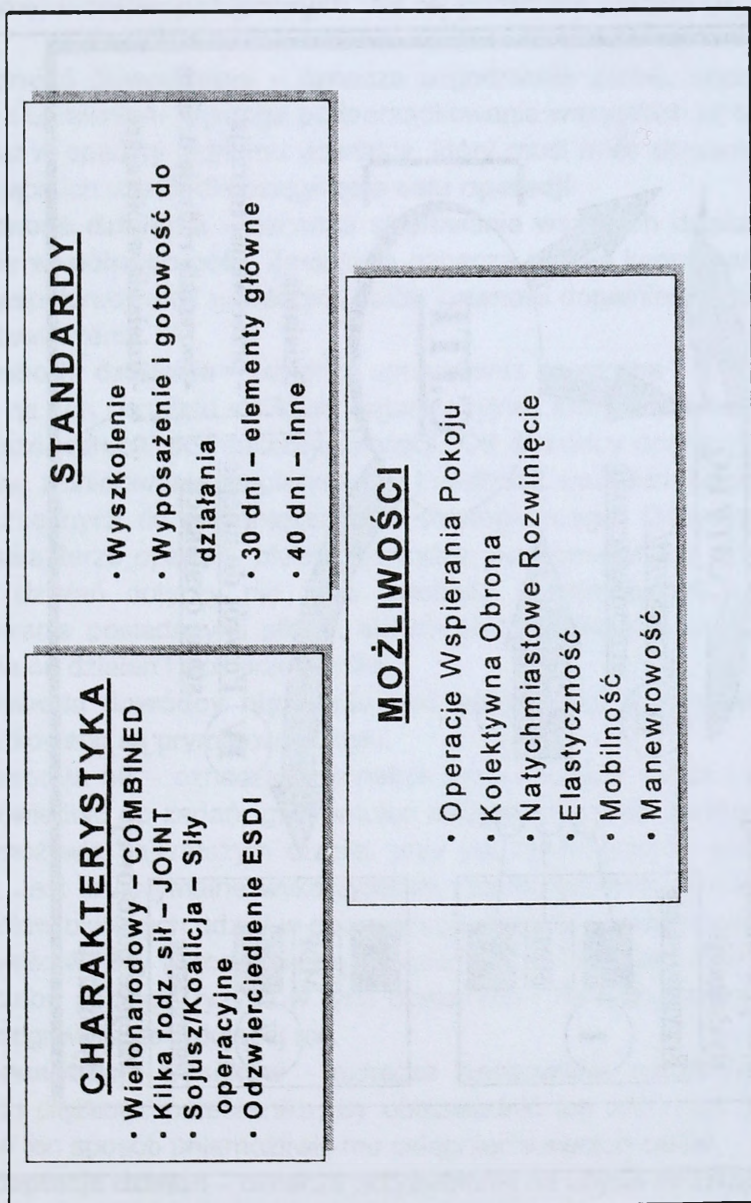
¹ *Ibidem*, s. 3–11.

² AJP-01(B), *op. cit.*, s. 3–6, 3–7.

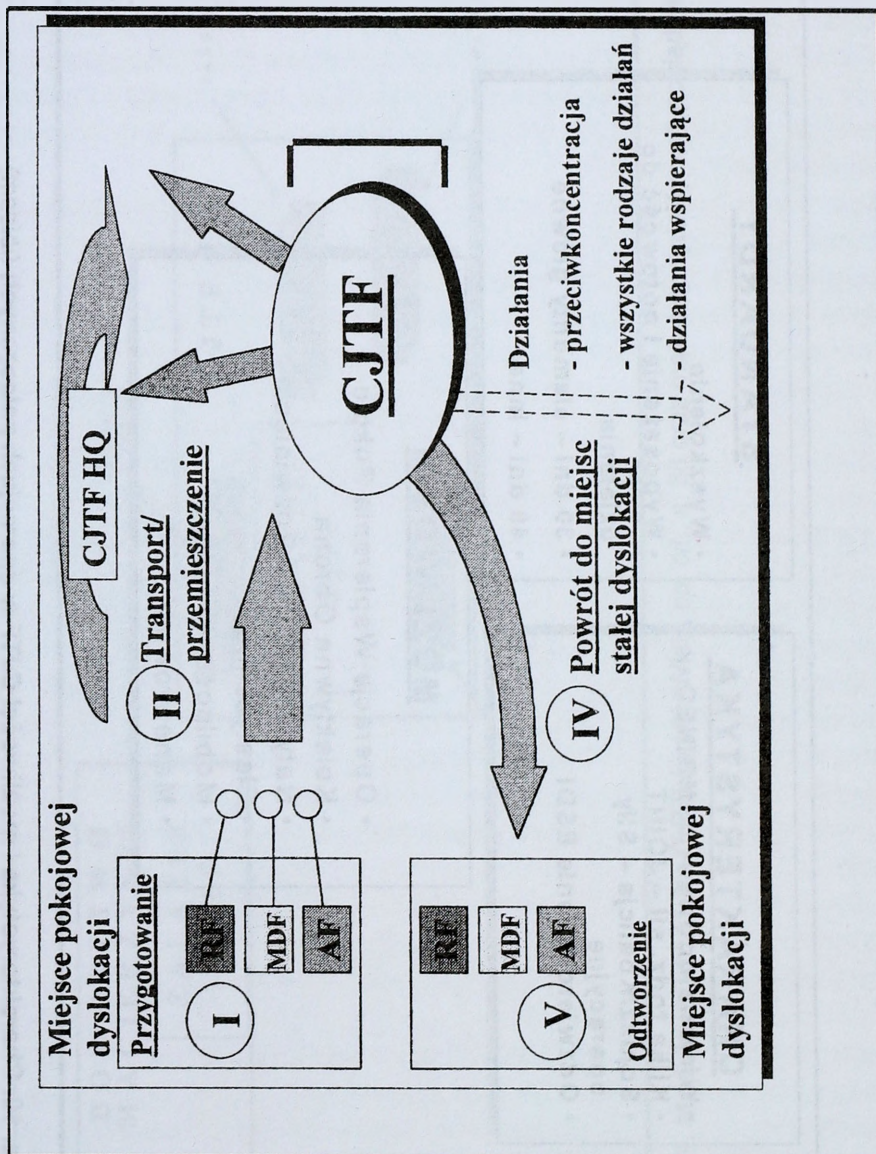
³ M. Firlie, *Standing Combined Joint Task Forces*, Joint Force Quarterly, nr 23, Winter 1999–2000, s. 33–34.

Rys. 9. Modułowa struktura CJTF (wg M. Wiatr, op. cit., s. 38 oraz materiały dydaktyczno-poglądowe)

Rys. 10. Charakterystyka i możliwości CJTF w operacjach połączonych (*ibidem*)

Rys. 11. Fazy użycia i wprowadzenia do operacji CJTF (wg M. Wiatr, op. cit., s. 39 oraz materiały dydaktyczno-poglądowe)

Niemniej wszystkie wyżej wymienione składowe funkcjonowania CJTF podporządkowane są określonym **zasadom działania**¹:

a) Celowość – oznacza podporządkowanie wszelkich działań Sojuszu osiągnięciu **celów politycznych**. Na tej podstawie określa się **cele militarne**.

b) Jedność dowodzenia – oznacza uzgodnienie zadań, odpowiedzialności i uprawnień. Wymaga podporządkowania wszystkich sił biorących udział w operacji jednemu dowódcy, który musi mieć uprawnienia umożliwiające ich użycie dla osiągnięcia **celu operacji**.

c) Jedność działania – oznacza skierowanie wszelkich działań na osiągnięcie **wspólnego celu**. Zasada ta oznacza proces koordynacyjny na bazie współpracy oraz wspólnych celów i stanowi dopełnienie zasady jedności dowodzenia.

d) Swoboda działania – oznacza uprawnienia decyzyjne i odpowiedzialność na tym szczeblu struktury organizacyjnej, który zapewnia najdogodniejsze warunki do realizacji operacji. Od dowódcy operacyjnego wymaga się zainicjowania, zaplanowania i realizacji wszelkich przedsięwzięć niezbędnych do osiągnięcia **celu strategicznego**. Decyduje on więc o charakterze operacji, określając rodzaj podejmowanych działań. Swoboda działań dotyczy nie tylko swobody podejmowania decyzji i dysponowania posiadanymi siłami, ale również możliwości ich użycia niezależnie od działań i woli przeciwnika.

e) Swoboda dowódcy nigdy nie jest pełna, gdyż jego działania podporządkowane są prymatowi polityki.

f) Ekonomia sił – oznacza racjonalne dysponowanie siłami i środkami odpowiednio do zadań, gwarantując **osiągnięcie celu strategicznego** w możliwie najkrótszym czasie, przy jak najmniejszych stratach własnych. Jest to optymalne wykorzystanie zróżnicowanych możliwości komponentów biorących udział w operacji sojuszniczej i ścisłą koordynację ich wysiłków. Siły i środki nie są ograniczone. W związku z tym istnieje potrzeba podjęcia ryzyka w tych obszarach i na tych kierunkach, które nie odgrywają decydującej roli.

g) Koncentracja wysiłków – oznacza zmasowanie oddziaływania w punktach ciężkości przeciwnika, by obezwładnić lub zniszczyć przeciwnika i w ten sposób uniemożliwić mu osiągnięcie swoich celów.

h) Akceptacja działań – oznacza przyzwolenie na użycie sił zbrojnych oraz przekonanie co do zgodności działań z prawem międzynarodowym.

¹ Zob. AJP-01(B), *op. cit.*, s. 2–3 do 2–5.

i) **Inicjatywa** – oznacza akcję. **Nie oznacza reakcji**. Inicjatywa jako zasada to ocena, planowanie, informowanie i stawianie zadań we właściwym czasie.

j) **Bezpieczeństwo operacji** – oznacza ograniczenie wrażliwości operacji sojuszniczej na działania przeciwnika i inne zagrożenia¹.

Ze względu na specyfikę działania CJTF w początkach XXI wieku wyróżnić należy **zasadę przewagi informacyjnej**, która oznacza minimalizowanie użycia sił zbrojnych (ich masy i energii) oraz jednoczesne maksymalizowanie wykorzystania dostępnych o przeciwniku informacji oraz szybkie przetwarzanie informacji o siłach własnych w operacji sojuszniczej.

2.1. Dowodzenie CJTF

Cechą charakterystyczną CJTF jest natychmiastowe reagowanie w krótkim czasie w specyficznej sytuacji kryzysowej. By tak działać dowodzenie CJTF musi łączyć kierowanie i zarządzanie sojusznicze i koalicyjne. Taki system dowodzenia określa się jako „hybrydowy”, łączący wszystkie najlepsze możliwości sojuszników i ich partnerów. Zmiennymi czynnikami wpływającymi na organizację dowodzenia CJTF są:

- rejon operacji (Joint Operational Area – JOA), nie tylko w obszarze odpowiedzialności NATO ale i poza jego terytorium,
- zakres działania i oddziaływania, nie tylko związane z zapisami Traktatu Waszyngtońskiego (operacje sojusznicze) ale i nie związane z bezpośrednimi „interesami” NATO – stabilizującymi stan bezpieczeństwa międzynarodowego².

Ostatnie dwa elementy zalicza się do zbioru wyzwań dla CJTF. Wśród szans wylicza się głównie trzy: prowadzenie działań dowodzonych przez mobilne i elastyczne dowództwa i systemy dowodzenia, możliwość codziennego przygotowywania i szkolenia dowództw CJTF HQ w tym samym składzie personalnym, podporządkowanie działań CJTF dowództwom regionalnym – posiadającym potencjał ekspertów odnośnie rejonu działania³.

W przedstawionych powyżej uwarunkowaniach dowódca CJTF (COMCJTF) w sposób ciągły:

- utrzymuje stan pogotowia i gotowości sił,

¹ *Podstawowe założenia operacji połączonych, op. cit., s. 23*

² *Ch. Barry, op. cit., s. 46.*

³ *M. Firlie, op. cit., s. 35.*

- planuje,
- prowadzi operację połączoną¹.

Dowodzenie CJTF realizowane jest w rejonie działania i jest sprzężone z systemem dowodzenia sojuszniczego na czterech jego poziomach. Powyższe zapewnia realizację celu operacji (rys. 12).

Praktyczne zarządzanie i dowodzenie siłami CJTF realizuje, w ramach C2, dowódca CJTF wraz z jego sztabem. Posługując się wspólnym systemem informacyjnym i łączności (Communications and Information System – CIS) procedury C2 umożliwiają dowódcy CJTF planowanie, zarządzanie, koordynowanie, kierowanie oraz zabezpieczanie działania sił².

W działaniach CJTF obowiązują następujące zasady dowodzenia:

a) Jedności dowodzenia – oznacza prawne nadanie władzy jednemu dowódcy w celu kierowania i koordynacji działań wszystkich sił CJTF i militarnych środków materiałowych. Relacje dowódcze, za pomocą których ta władza jest osiągnana będą uzależnione głównie od struktur ustanowionych sił CJTF. Jednakże, mogą zostać narzucone pewne uwarunkowania odnośnie użycia określonych komponentów sił narodowych, narodowych środków wsparcia materiałowego, jak również poprzez rozszerzenie działań wojskowych innych władz w wyznaczonym rejonie operacji Połączonych Sił Sprzymierzonych (Joint Operations Area – JOA). Jako minimum, w celu zapewnienia jedności dowodzenia, COMCJTF posiadałby w sytuacji normalnej Kontrolę Operacyjną (Operational Control – OPCON) nad wszystkimi siłami NATO i przydzielonymi w obrębie JOA.

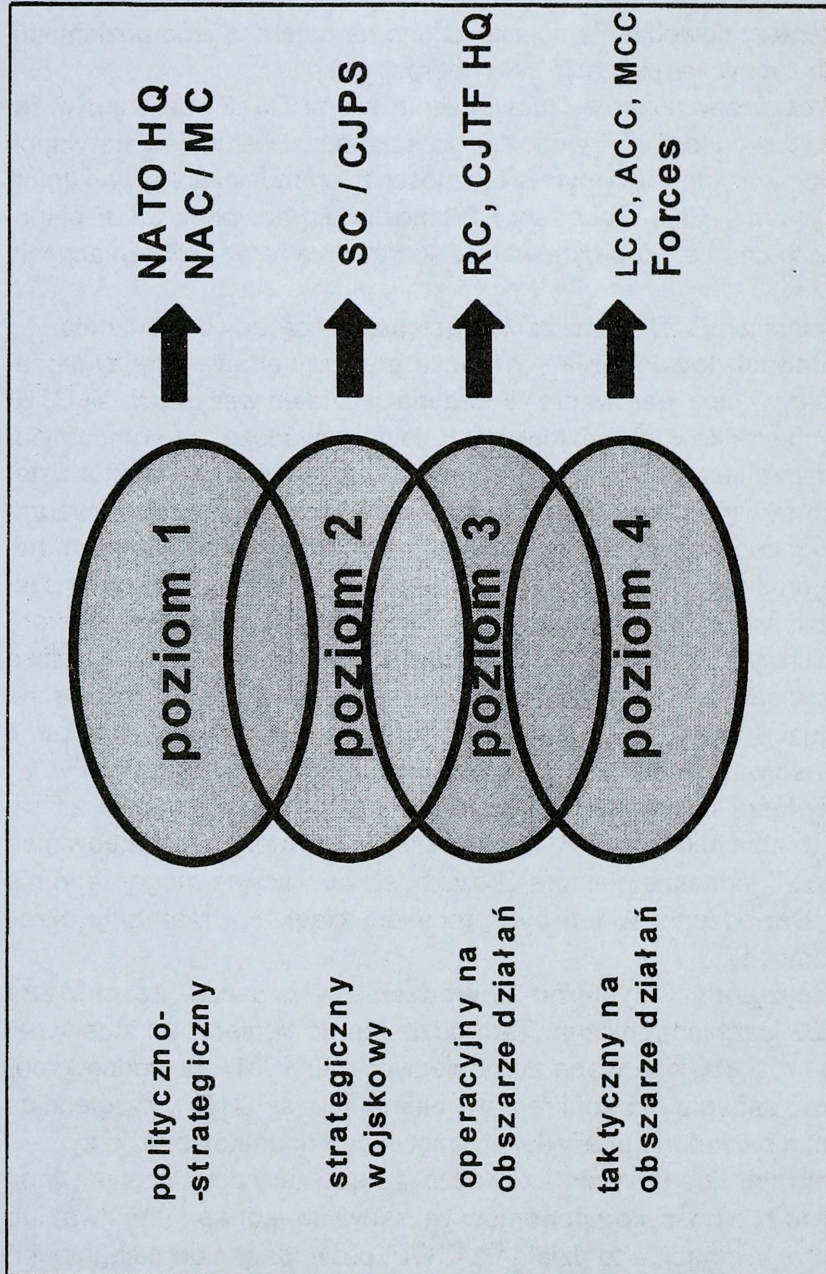
b) Ciągłości dowodzenia – oznacza wzmocnienie jedności zarządzania w działaniach sił CJTF. W zasadzie, „...ten który planuje powinien realizować...”, jednakże niektóre okoliczności operacyjne mogą na to nie pozwolić. Dowodzenie winno być procesem ciągłym, przez cały okres trwania kampanii.

c) Precyzyjności systemu dowodzenia – oznacza, że struktura systemu C2 jest hierarchiczna. Tam gdzie jest to konieczne i stosowne, polecenia i rozkazy kierowane do podległych COMCJTF dowódców mogą zawierać zadania dla konkretnych elementów sił CJTF, uwzględniać ograniczenia nakładane przez dane państwo lub dodatkowe rozkazy.

d) Integracji dowodzenia – oznacza, że struktura dowodzenia winna uwzględniać zdolności komponentów wojskowych jednego państwa, lub kilku państw. Wzmacnia to działanie CJTF, prowadzące do osiągnięcia

¹ AJP-01(B), *op. cit.*, s. 1–8.

² Ch. Barry, *op. cit.*, s. 48 oraz AJP-01(B), *op. cit.*, s. 4–1.

Rys. 12. Dowodzenie CJTF w systemie poziomów dowodzenia w NATO (wg M. Wiatr, *op. cit.*, s. 40 oraz materiały dydaktyczno-poglądowe)

celów operacyjnych dowódcy sił CJTF w najbardziej efektywny sposób. Dowództwa komponentów, wewnątrz których zintegrowane są komponenty narodowe, funkcjonują normalnie (morskie, lądowe, powietrzne i siły specjalne), ale specyficzne zadania organizacyjne będą im przydzielane przez wyższe władze wojskowe w celu dostosowania dowodzenia do każdej operacji. Integracja poszczególnych szczebli dowodzenia jest wzmocniana poprzez jasny i czytelny system dowodzenia.

e) Decentralizacji – oznacza, że odpowiedzialność COMCJTF za wykonanie zadania CJTF jest niepodzielna, ale przekazanie władzy na podwładnych i odpowiedzialności za działania wspierające zamiary najwyższych dowódców są obwarowane zasadą decentralizacji. Poprzez przekazanie części posiadanej władzy, dowódca CJTF oddaje swobodę działania swoim podwładnym, umożliwiającą im podejmowanie decyzji i optymalne wykorzystywanie sytuacji, co jest istotne zwłaszcza w okolicznościach niespodziewanego rozwoju wypadków i umożliwia wykorzystanie sprzyjających warunków.

f) Współpracy i wzajemnego zrozumienia – oznacza, że bez jedności wysiłku i potrzebnego zaufania istnieje niewielka szansa na sukces w zakresie planowania i prowadzenia kampanii wielonarodowych połączonych sił czy też większej operacji. Wzajemne zrozumienie swych słabych i mocnych stron stanowi fundament współpracy i zaufania, który jest żywotnym elementem procesu planowania i pomyślnej realizacji operacji połączonych i działania wielonarodowych sił połączonych¹.

W sytuacji realizowania planu operacji strategicznej (szczebla strategicznego), na desygnowanym dowódcy strategicznym SC spoczywał będzie obowiązek:

a) przedstawienia do MC stosowną do danej sytuacji strukturę dowodzenia i podjęte środki, które byłyby w stanie sprostać wymaganiom operacyjnym przyjętym przez NAC. Organizując strukturę dowodzenia SC może nominować dowództwa regionalne (RC) lub połączone dowództwa podległe dowództwom regionalnym (JSRC – Joint Sub-Regional Command) do prowadzenia działań operacyjnych w zadaniach, które mogą im zostać przydzielone;

b) nominowania COMCJTF, który musi być zatwierdzony przez MC i podany do wiadomości NAC i właściwych władz wojskowych;

c) określenia JOA i przedstawić do zatwierdzenia przez NAC/MC;

d) wydania koncepcji strategicznej, po jej ówczesnym zatwierdzeniu i uruchomieniu procesu tworzenia dyrektyw dla CJTF;

¹ Wg opracowania P-6 SG WP.

e) ustanowienia struktury wywiadowczej, łączącej centra wywiadu narodowego z KG NATO w celu zapewnienia CJTF jednolitych, terminowych i dokładnych danych nt. obrazu (przebiegu) sytuacji podczas wszystkich faz kampanii;

f) wyznaczenia, rekomendowania Komitetowi Wojskowemu NATO, opartych na potrzebach CJTF oraz zależnych od rozwoju sytuacji, stosownych sił i struktur C2 w celu realizacji misji;

g) przyjęcia rekomendowanych przez władze NATO zasad zaangażowania (ROE), kierując się potrzebami CJTF oraz rozwojem operacji;

h) uzyskania środków finansowych do prowadzenia operacji;

i) uzyskania wszelkich zezwoleń dyplomatycznych;

j) ustanowienia zintegrowanego systemu łączności CIS, łączącego władze dowódcze Sojuszu, CJTF, komponenty narodowe, poszczególne rodzaje sił oraz władze i dowódców elementów wsparcia;

k) ustanowienia współpracy stosownie do wymagań prowadzenia operacji;

l) monitorowania rozwoju sytuacji oraz całości kampanii CJTF (o ile składać się będzie z kilku operacji z użyciem CJTF) i zapewnienia dostarczania Komitetowi Wojskowemu NATO (MC) właściwych informacji;

m) formułowania informacji operacyjnych (INFO OPS) jako wytycznych dla połączonych sił zadaniowych sojuszu;

n) ustanowienia zasad polityki informacyjnej wobec mediów (press information – PI) na rzecz sił połączonych¹.

Do najważniejszych obowiązków wybranego COMCJTF będzie należało:

a) zgrywanie (doskonalenie) elementów dowodzenia i kierowania, przyznanych mu przez poszczególne państwa (zazwyczaj OPCON), ze wszystkimi komponentami sił oddanymi do jego dyspozycji;

b) ustalenie, w porozumieniu z oddanymi pod jego komendę dowódcami, wspólnej struktury dowodzenia nad CJTF, najlepiej dostosowanej do uwarunkowań danej kampanii (np. potrzeba ustanowienia dowódców poszczególnych komponentów);

c) stawianie, w ramach swoich kompetencji odnoszących się do dowodzenia, zadań dla dowódców komponentów, stosownie do potrzeb;

d) ustalanie procedur łącznikowych².

Reasumując, planowanie działań sił CJTF oraz ogólne zasady i proces decyzyjny w strukturach NATO i dowództwach CJTF powinny być

¹ AJP-01(B), *op. cit.*, s. 2–2 do 2–7.

² *Ibidem*, s. 3–5 do 3–7.

rozumiane jako „Proces podejmowania decyzji i planowania” – Decision Making and Planning Process – DMP (rys. 13).

Planowanie operacji połączonej powinno zawierać zazwyczaj cztery zasadnicze etapy:

- a) ocenę sytuacji;
- b) planowanie zasadnicze;
- c) rozkazodawstwo;
- d) kontrolę¹.

Ocena sytuacji – powinna być metodą prowadzącą do najlepszego rozwiązania problemu w dostępnym czasie. Jej celem będzie wszechstronna analiza warunków i przewartościowanie sytuacji operacyjno-taktycznej, w której przygotowuje się dane dotyczące organizacji i prowadzenia operacji.

Ocena sytuacji powinna obejmować szeroko pojętą pracę sztabu, na którą składa się:

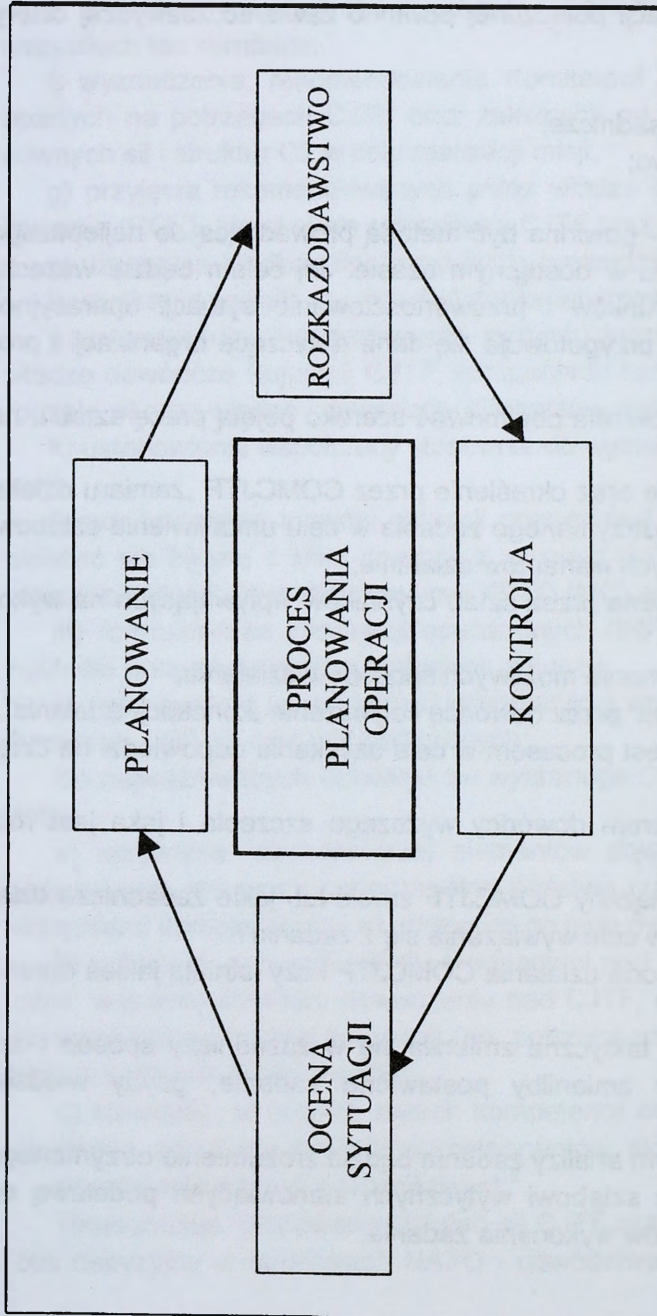
- a) analiza zadania oraz określenie przez COMCJTF „zamiaru działania” wynikającego z otrzymanego zadania w celu umożliwienia sztabowi opracowania możliwych wariantów działania;
- b) określenie i ocena przez sztab czynników wpływających na wykonanie zadania;
- c) analiza i porównanie możliwych sposobów działania;
- d) podjęcie „decyzji” przez dowódcę i ogłoszenie „koncepcji działania”.

Analiza zadania jest procesem w celu uzyskania odpowiedzi na cztery pytania:

- a) Co jest zamiarem dowódcy wyższego szczebla i jaka jest rola COMCJTF w operacji?
- b) Co jest zobowiązany COMCJTF zrobić lub jakie zasadnicze działania musi wykonać w celu wywiązania się z zadania?
- c) Jaka jest swoboda działania COMCJTF i czy istnieją jakieś ograniczenia?
- d) Czy sytuacja taktyczna zmieniła się w zasadniczy sposób i czy dowódca regionalny zmieniłby postawione zadanie, gdyby wiedział o nowej sytuacji?

Efektym końcowym analizy zadania będzie zrozumienie otrzymanego zadania i określenie sztabowi wytycznych stanowiących podstawę do opracowania wariantów wykonania zadania.

¹ AJP-01(B), *op. cit.*, s. 3–2. Rozwinięcie opisu i wyjaśnienia elementów planowania przedstawiono na podstawie materiałów analitycznych SG WP (P-6).

Rys. 13. Cykl procesu planowania i podejmowania decyzji o użyciu CJTF (wg P-6 SG WP)

Kontynuując ocenę sytuacji rozważa się wiele czynników, które pozwolą na modyfikowanie zadań cząstkowych i określenie ich sposobu wykonalności. Porównywane czynniki będą obejmować:

- a) przeciwnika;
- b) czynniki środowiska (w tym teren, pogoda, ludność, religia, kultura);
- c) siły własne (w tym zabezpieczenie logistyczne);
- d) ubezpieczenie;
- e) czas;
- f) inne czynniki związane z zadaniem (oceny prawne, morale itp.).

Wyszczególnione czynniki będą zawsze brane pod uwagę w trakcie wykonywania zadania. Niektóre z nich mogą być rozważane równolegle. W czasie gdy Centrum Monitorowania i Rozpoznania ocenia przeciwnika, to Centrum Dowodzenia i Planowania Operacyjnego oraz Centrum Zabezpieczenia Logistycznego rozwiązywać będą problemy sił własnych oraz zabezpieczenia logistycznego (omawianego w podrozdziale 2.2). Prowadzona jest w tym czasie faza **planowania**.

Następnie dokonywane będzie oszacowanie potencjału bojowego potrzebnego do wykonania zasadniczych zadań. Zadania oceniane będą na tym samym szczeblu dowodzenia, stosując w rozważaniach czynniki o dwa szczeble niżej. Potencjał bojowy potrzebny do wykonania specyficznego dla CJTF zadania często przewyższa możliwości wojsk, prowadząc do wniosku, że zadania te powinny być realizowane kolejno. Jednakże rozważenie wariantów działania (CoA – Courses of Action) może zapobiec potrzebie podejmowania pewnych działań lub angażowania do nich określonych sił. Dlatego też podjęty powinien być **wstępny wybór potencjału bojowego**, potrzebnego do wykonania każdego zadania, zanim rozważane będą warianty działania. Daje to możliwość porównania tego potencjału z sumarycznym dostępnym potencjałem wojsk wyznaczonych do realizacji zadania.

Liczba wariantów działania będzie modyfikowana jako rezultat procesu oceny sytuacji. Każdy wariant działania powinien obejmować w zarysie koncepcję działań z wyraźnym wskazaniem **głównego wysiłku**. Korzyści i straty w każdym CoA rozważane są w stosunku do zadania i oczekiwanego wariantu działania przeciwnika, biorąc pod uwagę jego prawdopodobną reakcję na nasz sposób działania. Każdy wariant działania, który nie wychodzi naprzeciw zamiarowi wyższego przełożonego powinien być zaniechany.

Końcowym etapem procesu oceny sytuacji będzie dokonanie wyboru wariantu działania, z którego dowódca tworzy swoją koncepcję działania. **Decyzja dowódcy** będzie odzwierciedleniem jego woli przeprowadzenia

walki, natomiast rozwinięta na jej podstawie koncepcja operacji, zobrażeniem kolejności i sposobu wykonania zadania.

Po podjęciu i ogłoszeniu (wydaniu) decyzji przez dowódcę, jego sztab rozpoczyna planowanie. Obejmuje ono:

- a) opracowanie dokumentów planistyczno – organizacyjnych;
- b) poszerzenie, jeśli to konieczne, koncepcji działań dowódcy;
- c) przygotowanie zadań dla podległych dowódców;
- d) ustalenie i zdefiniowanie środków kierowania, niezbędnych do wykonania zadania;
- e) koordynowanie udziału poszczególnych pionów sztabu;

Rozkazy operacyjne (bojowe) powinny zawierać tylko takie szczegóły, które będą niezbędne dla dowódców podległych jednostek narodowych w celu wydania ich własnych rozkazów i zapewnienia koordynacji działania. Szczegóły dotyczące wykonania zadań przez jednostki wspierające i specjalistyczne, powinny być zawarte w ich własnych rozkazach.

Powinny być stosowane następujące rodzaje dokumentów rozkazodawczych:

Rozkaz operacyjny – Operational Order (OPORDER). Należy zwrócić uwagę na to, że używanie terminu operacyjny nie odnosi się w tym przypadku do szczebla dowodzenia, lecz do obszaru funkcjonalno-czynnościowego (operacja – działanie albo szereg działań, zmierzających do wykonania określonego zadania).

b) Zarządzenie przygotowawcze – Warning Order (WO).

c) Zarządzenie operacyjne – Fragmentary Order (FO) – może też być wykorzystane, w naszym rozumieniu jako rozkaz dla jednego wykonawcy lub wstępne zarządzenie operacyjne.

d) Rozkaz administracyjny – Administrative Order (AO).

e) Rozkaz logistyczny – Logistic Order (LO).

Rozkazodawstwo poprzez rozkazy operacyjne (bojowe) może być pisemne, ustne, graficzne (kalki, oleaty itp.) lub kombinacją tych form. Należy dążyć do przekazania maksymalnej ilości informacji w formie graficznej, jednak zadanie powinno być zawsze zapisywane, nawet jeżeli zostało przedstawione ustnie lub graficznie na oleacie.

Kontrola w dowodzeniu CJTF prowadzona jest w trakcie całego procesu decyzyjnego i **obejmuje**:

- a) ustalenie podstaw do określenia własnego położenia;
- b) porównanie stanu pożądanego z istniejącym;
- c) określenie podstaw do oceny rozwoju sytuacji;
- d) oddziaływanie rozkazów oraz następstwa ich wykonania.

Organizacja pracy dowództwa CJTF na etapie planowania operacji połączonych w ogólnym zarysie powinna przedstawiać się w następującej chronologicznej odpowiedzialności:

a) Przeprowadzenie analizy zadania, wydanie wytycznych do planowania oraz sprecyzowanie zadania (kompetencje dowódcy oraz szefa sztabu).

b) Dokonanie analizy czynników wpływających na wykonanie zadania (w gestii szefów wszystkich komórek organizacyjnych).

c) Opracowanie wariantów działania (przez wszystkie komórki organizacyjne pod kierownictwem szefa Centrum Dowodzenia i Planowania Operacyjnego).

d) Przedstawienie dowódcy uzgodnionych w sztabie wariantów prowadzenia operacji (odpowiada szef sztabu).

e) Decyzja dowódcy, jako wybór optymalnego wariantu prowadzenia operacji (na podstawie którego dowódca przedstawi koncepcję prowadzenia operacji).

f) Szczegółowe rozpracowanie planu operacji oraz opracowanie dokumentów rozkazodawczych (odpowiada szef sztabu).

g) Informowanie operacyjne, jako pierwsze spotkanie dowódcy ze sztabem od chwili otrzymania zadania. Oficerowie sztabu będą uaktualniać wiedzę dowódcy dotyczącą bieżącej sytuacji w postaci krótkich meldunków o niesformalizowanym układzie. Następnie dowódca lub zastępca dowódcy przedstawi sprecyzowane zadanie własne. Przedstawiciele poszczególnych komórek zreferują dowódcy:

- aktualny stan informacji na temat przeciwnika, terenu, warunków atmosferycznych /szef Centrum Monitorowania i Rozpoznania/,

- zadanie przełożonego /zastępca dowódcy lub szef Centrum Dowodzenia i Planowania Operacyjnego/,

- myśl przewodnią przełożonego /zastępca dowódcy lub szef Centrum Dowodzenia i Planowania Operacyjnego/,

- ograniczenia działania /szef Centrum Dowodzenia i Planowania Operacyjnego/,

- zadania cząstkowe /szef Centrum Dowodzenia i Planowania Operacyjnego/,

- propozycje sprecyzowanego zadania własnego – szef sztabu lub /szef Centrum Dowodzenia i Planowania Operacyjnego/.

Dowódca będzie mógł zaakceptować sugestię szefa sztabu co do sprecyzowanego zadania własnego lub osobiście je sformułować, po czym osobiście (lub zastępca dowódcy), wyda wytyczne do planowania zawierające:

- a) ostatecznie sprecyzowane zadanie własne;
- b) myśl przewodnią przełożonego;
- c) myśl przewodnią dowódcy;
- d) sposoby działania jakie sztab powinien, zdaniem dowódcy, rozpatrzyć;

e) czas i miejsce konferencji (odprawy) decyzyjnej na której dowódca zapozna się z przygotowanymi wariantami działania i podejmie decyzję.

Dowódcy podległych jednostek powinni otrzymać w tym etapie informacje dotyczące przyszłego zadania w postaci zarządzeń przygotowawczych. Powinny one zawierać informacje określające charakter i czas przewidywanych działań. Odpowiedzialny za ich przygotowanie będzie zastępca dowódcy, bezpośrednim wykonawcą szef Centrum Dowodzenia i Planowania Operacyjnego.

Po wydaniu wytycznych do planowania w poszczególnych komórkach organizacyjnych sztabu będzie prowadzone porównanie czynników wpływających na wykonanie zadania oraz analiza wariantów działania. W tym czasie mogą być organizowane odprawy koordynacyjne, których celem będzie rozwiązanie określonego problemu. Ilość spotkań nie będzie określona. Prowadzić je będzie zastępca dowódcy lub szef Centrum Dowodzenia i Planowania Operacyjnego. Służyć będą one m.in. do koordynacji prac poszczególnych zespołów funkcjonalnych w czasie opracowywania wariantów działania, uaktualniania położenia, rozwiązywania problemów operacyjnych, stawiania zadań poszczególnym komórkom organizacyjnym (oficerom) oraz jednoznacznego sprzeciwienia się odmiennym poglądom. Wnioski z tych spotkań powinny być zaewidencjonowane.

Opracowania zastępcy dowódcy będą dotyczyły:

- a) Określenia zadania i celu, jaki należy osiągnąć.
- b) Uporządkowania wiadomości, które mają związek z sytuacją, wnoszą coś nowego lub wywierają wpływ na ostateczny wybór sposobu działania.
- c) Rozpatrzenia czynników, które mogą negatywnie wpłynąć na wykonanie zadania i zagrozić realizacji każdego z rozważanych sposobów działania.
- d) Określenia sposobów działania, dających możliwość wykonania zadania.
- e) Rozpatrzenia każdego sposobu działania oddzielnie i przeciwstawienia go możliwym wariantom działania przeciwnika w celu określenia wad i zalet każdego z nich.

f) Określenia wydarzeń mogących mieć miejsce podczas realizacji każdego sposobu działania od jego rozpoczęcia aż do momentu wykonania zadania.

g) Porównania sił i sposobów działania pod kątem znaczenia ich wad i zalet oraz dokonania wyboru tego, który daje największe prawdopodobieństwo wykonania zadania.

h) Przekształcenia wybranego wariantu działania tak, aby zawierał odpowiedzi na pytania: KTO, CO, GDZIE, JAK i W JAKI SPOSÓB MA WYKONAĆ?

Kolejnym etapem pracy sztabu powinno być przeprowadzenie odprawy (konferencji) decyzyjnej w celu przedstawienia dowódcy wszystkich najważniejszych i decydujących czynników, aby on na podstawie otrzymanych informacji mógł podjąć swoją decyzję.

Po zapoznaniu się z informacjami przygotowanymi przez sztab i przedstawionymi przez szefa Centrum Dowodzenia i Planowania Operacyjnego – wariantami działania, dowódca powinien porównać je z własnymi wnioskami z oceny sytuacji i podjąć decyzję oraz ogłosić Koncepcję działania. Decyzja będzie aktem wyboru jednego z wariantów działania. Po jej ogłoszeniu szef Centrum Dowodzenia i Planowania Operacyjnego powinien sporządzić Wstępne Zarządzenia Bojowe, zanim zostanie wydany rozkaz operacyjny.

Należy podkreślić, iż w tym etapie wiodącą rolę w ocenie sytuacji odgrywać będzie Centrum Dowodzenia i Planowania Operacyjnego, do którego spłyną wnioski wypracowane przez inne komórki organizacyjne sztabu.

Rezultatem etapu planowania będzie opracowanie „Planu operacji połączonej” stanowiącego podstawę do wydania rozkazów podległym dowódcom co do użycia kontyngentów narodowych i modułów CJTF. Rozkazy powinien podpisywać dowódca, aczkolwiek w niektórych sytuacjach będzie mógł upoważnić szefa sztabu do przygotowywania i wydawania dokumentów bez jego pisemnej akceptacji.

Po wydaniu rozkazów dowódca i sztab powinni sprawdzić ich wykonanie. Etap ten stanowić będzie podstawę dla ustalenia położenia oraz rozwoju sytuacji. W czasie jej prowadzenia będzie porównywany stan pożądaný z istniejącym¹.

¹ W opracowaniu zasad i procesu dowodzenia wykorzystano oficjalne materiały P-6 SG WP.

2.2. Zabezpieczenie logistyczne funkcjonowania CJTF

W NATO obowiązują następujące zasady organizacji zabezpieczenia logistycznego wojsk oraz odpowiedzialności za ten rodzaj wsparcia:

a) Odpowiedzialność – oznacza, że państwa i władze Sojuszu ponoszą wspólną odpowiedzialność za wsparcie logistyczne wielonarodowych połączonych operacji Sojuszu.

b) Zaopatrzenie – oznacza, że państwa, indywidualnie lub poprzez układy kooperacyjne, muszą zapewnić dostarczenie zasobów logistycznych dla wszystkich własnych sił zaangażowanych w wielonarodowych połączonych operacjach Sojuszu, zarówno w czasie pokoju, kryzysu, jak i wojny.

c) Współpraca – oznacza, że pomiędzy państwami oraz władzami NATO niezwykle istotne znaczenie mają wzajemne działania, oddziaływania, współzależności i transfery dóbr materialnych.

d) Władza (Kompetencje) – oznacza, że dowódca wielonarodowych połączonych sił sojuszniczych musi posiadać dostateczne kompetencje do dysponowania niezbędnymi zasobami logistycznymi, w celu umożliwienia wykorzystania ich oraz zapewnienia w sposób najbardziej efektywny ciągłości wsparcia podporządkowanych mu sił.

e) Wystarczalność – oznacza, że poziom i dystrybucja zasobów logistycznych, w celu zapewnienia wymaganych zdolności sił zbrojnych w czasie pokoju, kryzysu i wojny muszą być odpowiednie do wyznaczonych im stanów gotowości, ciągłości wsparcia i mobilności.

f) Ekonomia – oznacza, że zasoby logistyczne muszą być wykorzystywane efektywnie, wydajnie i ekonomicznie.

g) Elastyczność – oznacza, że przydzielone lub organiczne wsparcie logistyczne formacji operacyjnych musi być tak samo dynamiczne, elastyczne, mobilne i zdolne do szybkiej reakcji (czułe) w takim samym stopniu, jak wspierane formacje operacyjne.

h) Przejrzystość – oznacza, że informacje dotyczące potencjału logistycznego udostępnionego przez poszczególne państwa są niezwykle istotne dla efektywnego zarządzania i koordynacji wsparcia połączonych sił sojuszniczych.

i) Przewidywalność oznacza, że planiści logistyki wszystkich szczebli muszą dokonywać oceny prawdopodobnego przebiegu przyszłej operacji oraz przewidywać przypuszczalne potrzeby odnośnie personelu, środ-

ków materiałowych, uzbrojenia i sprzętu, środków bojowych i materiałowych oraz ich przemieszczania.

j) **Prostota** – oznacza, że wsparcie logistyczne wielonarodowych połączonych sił stanowi przedsięwzięcie szczegółowe i kompleksowe, plan ich wsparcia musi być tak prosty, jak tylko jest to możliwe – musi on nie tylko być łatwy do zrozumienia, ale również do realizacji¹.

Efektywne **wsparcie logistyczne** sił zbrojnych ma fundamentalne znaczenie dla pomyślności wszelkich operacji prowadzonych przez te siły. Dlatego **proces planowania wsparcia logistycznego** musi stanowić integralną część procesu planowania operacyjnego. Zgodnie z powszechnymi w NATO zasadami, podobne procedury planowania strategicznego i planowania operacyjnego stosuje się zarówno dla operacji prowadzonych zgodnie z Art. 5, jak i poza Art. 5. Zasada obowiązuje również w odniesieniu do **planowania wsparcia logistycznego**.

Planowanie oraz realizacja zadań logistycznych we wszystkich typach operacji, zarówno w czasie pokoju, kryzysu jak i wojny powinny odbywać się według tych samych (co najmniej maksymalnie zbliżonych) procedur. Dotyczy to zarówno funkcjonowania w układzie wielonarodowym, jak i narodowym na terytorium własnego kraju.

Do zasadniczych czynników wpływających na planowanie wsparcia logistycznego należą:

a) **Standaryzacja** w zakresie uzbrojenia i sprzętu, środków materiałowych,) oraz usług wywiera bezpośredni wpływ na ciągłość wsparcia (sustainability) oraz efektywność bojową zabezpieczanych wojsk. Minimalne wymagania w tym względzie, to **interoperacyjność** głównego wyposażenia i sprzętu, wzajemna **wymiennność** zaopatrzenia bojowego oraz **wspólność** procedur.

b) **Koncepcje** i procedury wsparcia logistycznego, aby sprostać wymaganiom komponentów sił zbrojnych oraz odpowiednim wariantom ich użycia, muszą być dostosowane do ich potrzeb.

c) **Logistyka narodowa/wielonarodowa**. Operacje wielonarodowe wymagają łączności pomiędzy narodowymi i wielonarodowymi strukturami wsparcia logistycznego. Ma ona umożliwiać przekazywanie organom wsparcia logistycznego państw uczestniczących w operacji określonych przez dowódcę Wielonarodowych Połączonych Sił Zadaniowych (COM-CJTF) priorytetów do realizacji zadań wsparcia logistycznego. Łączność pomiędzy narodowymi i wielonarodowymi strukturami wsparcia logistycznego musi występować na wszystkich szczeblach dowodzenia. Jedno-

¹ Wg materiałów i analiz SG WP (P-4).

częście państwa mają obowiązek przygotowania, utrzymywania wydzielania specjalistów do wielonarodowych struktur kierowania wsparciem logistycznym, włącznie z personelem łącznikowym na potrzeby logistyki.

d) **Zabezpieczenie przez państwo-gospodarza (HNS – Host Nation Support)**. Planowanie HNS powinno być integralną częścią planowania operacji (kampanii).

e) **Procedury sprawozdawczości** logistycznej powinny zapewniać dostateczne i terminowe informacje w celu zapewnienia odpowiedniego i ciągłego zabezpieczenia CJTF.

f) **Transport** spoza oraz w obrębie teatru operacji stanowi element krytyczny dla procesu zapewnienia przemieszczeń personelu, uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz środków bojowych i materiałowych¹.

Zgodnie z podstawową zasadą organizacji zabezpieczenia logistycznego odpowiedzialność za wsparcie logistyczne wielonarodowych połączonych operacji Sojuszu ponoszą wspólnie państwa wysyłające swe siły i władze Sojuszu.

W celu koordynacji działań logistycznych często jest rozwijane (formowane) **Wielonarodowe Połączone Centrum Logistyczne (MJLC – Multinational Joint Logistic Centre)**. Ze strony państw uczestniczących w operacji wymagane jest uzupełnienie stanu osobowego Centrum poprzez wydzielenie odpowiednich specjalistów.

COMCJTF poprzez oświadczenie w sprawie zapewnienia siłom zbrojnym zdolności do działania (Force Sustainability Statement – FSS), wydawane jako część jego planu operacyjnego, powinien podać do szerokiej wiadomości sposób aranżacji działań w zakresie logistyki CJTF. Dokument ten winien ujmować podstawowe zagadnienia, takie jak odległości, potrzeby, czas trwania, prognozowane wskaźniki strat oraz wykorzystywanie pojazdów. Oświadczenie w sprawie zapewnienia siłom zbrojnym zdolności do działania stanowi podstawową linię, zgodnie z którą państwa uczestniczące w operacji mogą planować wsparcie logistyczne sił własnych wysyłanych do operacji, zaś COMCJTF – poddawać ocenie zaangażowanie i indywidualne uczestnictwo każdego z państw².

Czynniki operacyjne i geograficzne wywierają wpływ na koncepcję systemu logistycznego oraz wybrane warianty zabezpieczenia CJTF jednakże każdy projektowany system wsparcia powinien uwzględniać potrzebę wielonarodowej współpracy i koordynacji przez COMCJTF całości kształtu działań. Współpraca ta może rozszerzać się aż do wprowa-

¹ Wg oceny SG WP (P-4).

² *Ibidem* oraz AJP-01(B), *op. cit.*, s. 9–1 do 9–4.

dzenia wspólnych wielonarodowych zasobów i wyznaczenia **Państw Specjalizujących się/ Państw Wiodących** w realizacji określonych zadań logistycznych. Dodatkowo, wielonarodowe formacje logistyczne mogą być tworzone w celu redukcji dublowania funkcji logistycznych, poprawy efektów ekonomicznych lub w celu integracji małych elementów wsparcia w bardziej samowystarczalne oraz posiadające większe możliwości organy logistyczne. Sytuacja taka wymaga od państw członkowskich Sojuszu gotowości do współuczestnictwa w tego typu procesach. Efektywne wdrażanie koncepcji wielonarodowej logistyki do zapewnienia właściwego wsparcia realizacji zamiaru operacyjnego dowódcy AJF wymaga logistycznego ciała koordynującego, reagującego na potrzeby i zachodzące zmiany. W operacjach złożonych, ze znacznie rozbudowaną wielonarodową logistyką, może wystąpić potrzeba utworzenia oddzielnego Wielonarodowego Połączonego Centrum Logistycznego (**MJLC** – Multinational Joint Logistic Centre). Jest to organ przeznaczony do koordynacji wielonarodowych obszarów logistyki, oddziałujących na więcej niż jeden RSZ (sprawy logistyki między komponentami). Zakres kompetencji udzielonych MJLC zależy od sytuacji. Dla mniej złożonych operacji sztab logistyki, odpowiednio do potrzeb rozbudowany i powiększony, może pełnić funkcje koordynacyjne MJLC. Niezależnie jednak od sytuacji, muszą być wykonywane pewne funkcje koordynacyjne, na przykład:

- a) Koordynacja problematyki zaopatrywania.
- b) Określanie potrzeb odnośnie HNS i koordynacja zawierania umów i kontraktów.
- c) Koordynowanie i organizacja dostaw środków powszechnego użytku.
- d) Formowanie i obsługa Połączonego Centrum Koordynacji Przemieszczania (JMCC).
- e) Prowadzenie i obsługa centralnej księgowości i ewidencji, stosownie do wytycznych organów budżetowo – finansowych (BUDFIN).
- f) Koordynacja wsparcia medycznego i ochrony zdrowia¹.

Współpraca logistyczna pomiędzy sektorem wojskowym i cywilnym, zarówno w układzie narodowym, jak i wielonarodowym, jest niezbędna do zapewnienia najlepszego wykorzystania potencjału oraz minimalizacji dublowania się powszechnych funkcji logistycznych. **Zasoby cywilne** przeznaczone dla CJTF powinny być wykorzystywane kiedy tylko istnieje taka możliwość. W celu spełnienia wymogów planu kampanii należy rozważać raczej możliwość dostosowywania zasobów cywilnych do potrzeb militarnych, niż tworzenie nowych instalacji i urządzeń wojskowych².

¹ *Ibidem.*

² Opracowano na podstawie oficjalnych materiałów SG WP (P-4).

Koordinacja logistyki komponentu morskiego CJTF

W przypadkach uzasadnionych wielkością Wielonarodowych Połączonych Morskich Sił Zadaniowych (Combined Joint Force Maritime Component – CJFMC), stanowiących komponent CJTF, zabezpieczenie logistyczne może odbywać się poprzez wydzielenie Wielonarodowego Dowództwa Logistycznego (**MNLC** – Multinational Logistic Command).

Zadaniem MNLC jest koordynowanie **zabezpieczenia brzegowego** za pośrednictwem Czołowych Punktów Wsparcia Logistycznego (**ALSS** – Advanced Logistic Support Sites) oraz Wysuniętych Punktów Logistycznych (**FLS** – Forward Logistic Sites) – gdy byłyby one wymagane i rozwinięte.

O ile genezę utworzenia MNLC stanowiły potrzeby wsparcia sił morskich, to koncepcja ta jest podobna do MJLC i w pewnych okolicznościach COMCJTF może rozważać połączenie tych dwóch centrów logistycznych.

Potrzeba rozwinięcia oddzielnego MNLC oraz uruchomienia pewnej liczby ALSS i FLS jest określana przez COMCJTF, w oparciu o wielkość sił, zadania i przy uwzględnieniu rozległości geograficznej obszarów na których działają wspierane CJMTF.

ALSS lub FLS powinny dysponować możliwością przyjmowania sił morskich do baz na lądzie, konsolidacji (łączenia sił i środków), przemieszczania stanu osobowego oraz uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz środków bojowych i materiałowych, zarówno do, jak i z jednostek CJTF.

Wymagane usługi i urządzenia do wsparcia ALSS / FLS powinny być zapewnione poprzez **Porozumienia HNS** lub inne przedsięwzięcia zabezpieczające.

Rozwijanie i funkcjonowanie tych rejonów może wymagać wsparcia ze strony każdego z państw, którego wojska wchodzi w skład CJTF. Specyficzne możliwości i funkcje MNLC, ALSS i FLS będą dopasowywane do wymagań logistycznych CJTF oraz CJFMCC, do wspierania których zostały utworzone.

Przemieszczanie stanu osobowego, poczty i ładunków, amunicji, części zamiennych, utrzymywanie składów oraz specyficznych materiałów pędnych i smarów dla ALSS leży w odpowiedzialności każdego z państw wydzielających swe siły¹.

¹ Wg materiałów SG WP(P-4) oraz danych DMW RP.

Wsparcie logistyczne komponentu powietrznego CJTF

Dowódca Sił Powietrznych NATO wewnątrz regionu ma do spełnienia trzy zadania: współpracuje na rzecz obrony terytorium, wzmacnia SZ w innych regionach – jeśli są takie rozkazy lub tworzy Dowództwa Komponentu Sił Powietrznych wewnątrz CJTF – kiedy otrzymał takie zadanie od właściwego Dowództwa Strategicznego (SC).

Do wsparcia logistycznego operacji zgodnych z Art. 5 używa się zapasów narodowych w rejonie operacji. Obsługa samolotów NATO (ACS – Aircraft Cross Servicing), jako obsługa wykonywana przez organizację (jednostkę) inną niż ta do której samolot jest przyporządkowany umożliwia dowódcy operacyjnemu zwiększać elastyczność i mobilność sił powietrznych oraz reagować efektywnie na rozwijające się sytuacje kryzysowe. ACS jest stosowany **tylko w operacjach zgodnych z Art. 5 oraz spoza Art. 5, jednak tylko wtedy gdy są one wspierane z terytorium NATO.**

Dla operacji prowadzonych **poza obszarem odpowiedzialności NATO**, obszar odpowiedzialności komponentu sił powietrznych jest inny i pokrywa się z obszarami odpowiedzialności innych komponentów SZ. Zasoby wielonarodowych sił powietrznych mogą być rozlokowane w strefie tylowej rejonu operacji. W takiej sytuacji można używać lotnisk taktycznych wewnątrz obszarów odpowiedzialności sił lądowych. Zasoby sił powietrznych są magazynowane w **wielonarodowych bazach lotniczych** z bazą wsparcia logistycznego, centralnie koordynowaną przez państwo-gospodarza lub przez kraj wiodący (LN). Niektóre składy zasobów wyznaczonych dla sił powietrznych, na przykład Naziemne Bazy Sił Powietrznych (GBAD), mogą być rozlokowane wewnątrz obszarów odpowiedzialności komponentu sił lądowych i być podporządkowane Dowództwu Wsparcia Logistycznego Komponentu Sił Lądowych. Wsparcie sił powietrznych powinno maksymalnie stosować zasadę wspólnego używania zapasów, aczkolwiek eksploatacja i remont samolotów pozostają w odpowiedzialności narodowej.

Koordinacja działań logistyki wielonarodowych sił powietrznych będzie sprawowana przez Sztab Logistyczny Dowódcy Komponentu Połączonych Sił Powietrznych (CJFACC), wspierany przez narodowe elementy wsparcia (NSE) oraz logistyczne zespoły łącznikowe i sztab logistyki sił powietrznych państwa-gospodarza. Specyficzny charakter logistyki sił powietrznych powoduje potrzebę ustanowienia do koordynacji wsparcia sił powietrznych Wielonarodowego Dowództwa Logistycznego Sił Powietrznych (MNLCA) – Multinational Logistic Command – Air¹.

¹ Wg materiałów SG WP (P-4) oraz DWLOP.

Wsparcie logistyczne komponentu lądowego CJTF

Dowódca komponentu lądowego (Combined Joint Force Land Component CJFLC) jest odpowiedzialny za określenie logistycznych wymogów dla wojsk lądowych CJTF oraz za koordynację wsparcia logistycznego w ramach rejonów operacji. Wsparcie logistyczne komponentu lądowego, poczynając od narodowych organów wsparcia logistycznego, powinno być rozwinięte, tak aby odpowiadało wymaganiom funkcjonowania w układzie wielonarodowym oraz zapewnieniu zabezpieczanym siłom warunków do reagowania. Główny nacisk kładzie się na efektywną koordynację wykorzystania potencjału logistycznego. Im wyższy będzie stopień wielonarodowości, tym wyższa będzie potrzeba integracji struktur i organizacji wsparcia.

Dowódca komponentu lądowego, stosownie do ustaleń COMCJTF, powinien uzyskać wymagane kompetencje w stosunku do zasobów logistycznych, niezbędnych do wykorzystywania w najbardziej efektywny sposób i utrzymywania wydzielonych sił. Poziom oraz dystrybucja zasobów logistycznych muszą być odpowiednie do osiągnięcia wyznaczonych poziomów gotowości, ciągłości wsparcia i mobilności w działaniu komponentu lądowego w czasie pokoju, kryzysu i wojny.

W celu wypełnienia zadań dowódca komponentu lądowego będzie potrzebował lądowego, morskiego lub powietrznego transportu. Poza tym potrzebuje paliw, amunicji, wsparcia medycznego i żywności. Ocenia się, że właściwa koordynacja wsparcia logistycznego wraz z zapewnieniem odpowiednich sił do kierowania potencjałem logistycznym we wczesnych fazach kryzysu są niezbędne do efektywnego wykorzystania tego potencjału.

Przydzielone lub organiczne wsparcie logistyczne komponentu lądowego musi być w takim samym stopniu dynamiczne, elastyczne, mobilne i zdolne do reakcji, jak wspierane siły. Wyposażenie musi być niezawodne, łatwe w obsłudze i zabezpieczeniu oraz transporcie.

Wymagane są również **układy kooperacyjne**, dotyczące wzajemnego wsparcia pomiędzy państwami i siłami zbrojnymi. W celu zapewnienia najlepszego wykorzystania zasobów i wyposażenia oraz zaopatrzenia, usług i infrastruktury wydzielanych dla sił Sojuszu przez państwo-gospodarza, muszą być one regularnie poddawane szczegółowym badaniom i analizom w celu zapewnienia jak najlepszego dostosowania ich do potrzeb wojsk lądowych¹.

¹ Wg materiałów SG WP (P-4) oraz DWLąd.

2.3. Działanie CJTF

W implementacji koncepcji CJTF jesteśmy, **pod koniec 2001 r.**, na etapie szkolenia dowództw macierzystych (jednego morskiego i dwóch lądowych) i przygotowania ich do działania. Stąd trudno jest opisać i wyjaśnić funkcjonowanie CJTF w operacji lub kampanii. Będzie to możliwe w planowanych ćwiczeniach NATO, z których – jak już wspomniano – pierwsze szkolenie z wojskami – odbędzie się w marcu 2002 r. W ćwiczeniu tym obserwować będziemy, a wielu czytelników niniejszego skryptu będzie obserwatorami bezpośrednimi, działania CJTF. Oceniane będą sprawność, efektywność, mobilność i dynamika CJTF. Z pewnością będzie to duży eksperyment w NATO. Obecnie możemy jedynie wskazać na elementy i determinanty tego działania. Możliwy jest tylko opis przyszłych działań i odpowiedź na pytanie jak ma być? W trakcie nadchodzących ćwiczeń zaobserwujemy rzeczywiste działanie i możliwa będzie odpowiedź na pytanie jak jest? Taki stan wiedzy teoretycznej (jak powinno być?) oraz poznania rzeczywistości CJTF (jak jest?) będzie determinować przyszłe badania w NATO (w tym w z pewnością w Polsce i w AON) nad problemami: czy jest tak jak miało być? Oraz dlaczego jest tak jak jest i być może czemu nie jest tak jak miało być? Te proste pytania oddadzą z pewnością całą złożoność CJTF i przyczynią się do uzyskania nowej, lepszej jakości funkcjonowania i działania CJTF.

Stąd nie jest założeniem niniejszego rozdziału wyjaśnianie operacji CJTF¹. Uwagę skupimy bardziej na wypracowanych w NATO teoretycznych podstawach działania CJTF. Przedstawione zostaną podstawy sprawnego działania, dowodzenia i wsparcia logistycznego (ich konceptualny wymiar został wyjaśniony w poprzednich podrozdziałach). W rozważaniach opierać się będziemy na koncepcji przeprowadzenia ćwiczenia „Strong Resolve’ 2002”.

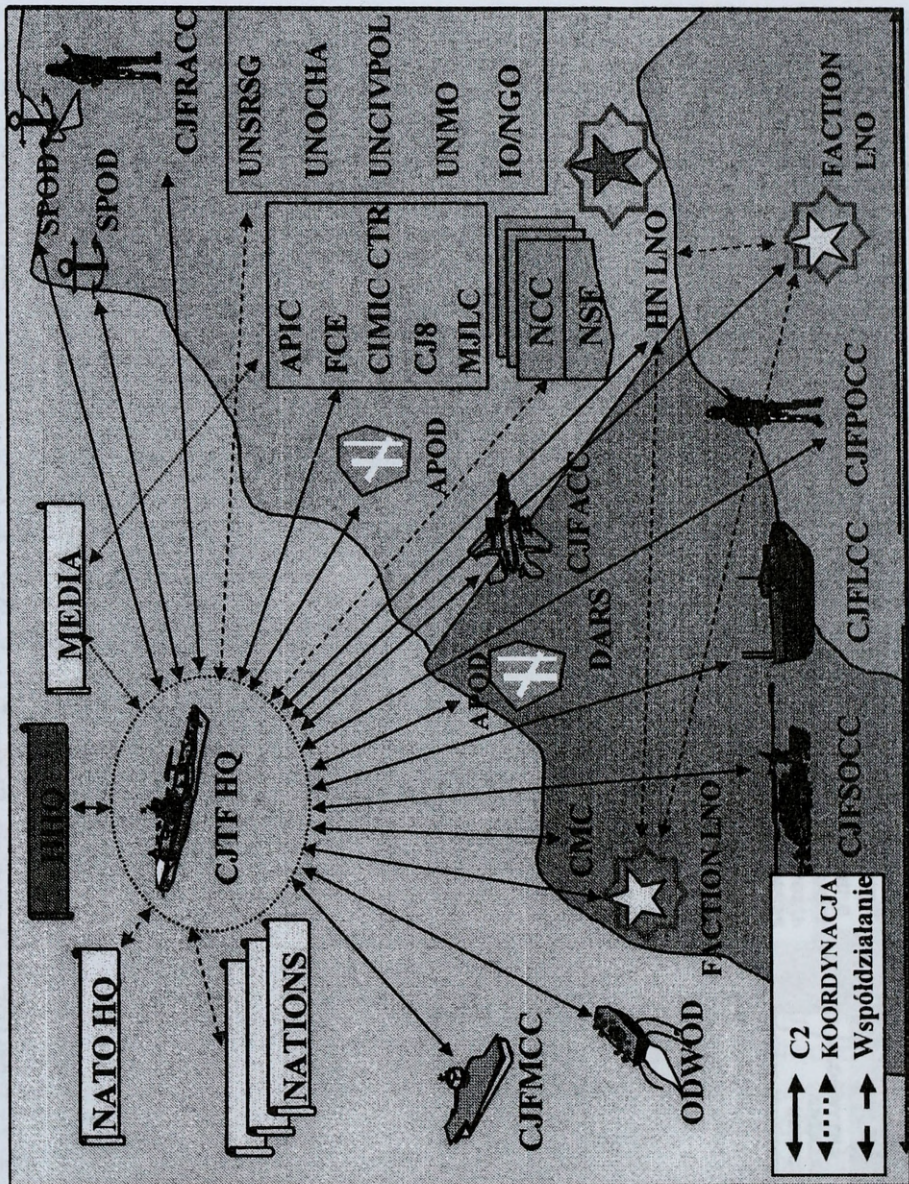
Założmy, że gdzieś w Afryce w nierzeczywistym dziś konflikcie, ONZ doprowadza i negocjuje warunki zawieszenia broni, które są łamane i klasyczne siły pokojowe ONZ nie mogą dalej realizować swego mandatu. Narastają akty łamania praw człowieka, wzmagają się akty terroryzmu. Pojawia się zagrożenie terroryzmem nuklearnym. W tej sytuacji ONZ korzystając z Art. VIII Karty Narodów Zjednoczonych wzywa NATO jako organizację regionalną by przeprowadziła operację wymuszenia po-

¹ Zarys identyfikacji wielonarodowych operacji połączonych przedstawia w swym wykładzie M. Wiatr, *Zasady i procedury przygotowania oraz prowadzenia kampanii (operacji) Wielonarodowych Połączonych Sił Sojuszu*, Warszawa AON, 2000.

koju siłą, wspierając jednocześnie sankcje nałożone na zwaśnione strony. Rada NATO podejmuje decyzję przyjęcia mandatu operacji i wskazuje Dowództwo Atlantyku jako dowództwo strategiczne odpowiedzialne za wydzielenie CJTF i realizację działań spoza Art. V Traktatu Waszyngtońskiego, poza rejonem odpowiedzialności traktatowej NATO lecz stycznym do rejonu odpowiedzialności dowództwa na Atlantyku. Wojskowa opcja działania wynika z Mandatu i Rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ. Wyznacza się rejon operacji (rejon działania). Cel strategiczny (jednocześnie efekt końcowy) działania CJTF jest zbieżny z interesami ONZ, interesami NATO oraz interesami państw wydzielających swe kontyngenty do CJTF. Dowództwo na Atlantyku nakazuje swemu dowództwu regionalnemu wyznaczenie dowódcy COMCJTF i uruchomienie procesu planowania (w oparciu o załączek CJTF HQ) oraz stawia zadania, obrazujące efekt synergiczny oraz spodziewany stan bezpieczeństwa w rejonie konfliktu. CJTF zaczyna funkcjonować. Przebieg tego funkcjonowania można prześledzić zgodnie z rys. 15. W Norfolk przygotowany jest okręt, który jest jednocześnie CJTF HQ (rozwinęty z Macierzystego Dowództwa – Parent CJTF HQ, będącego do tej pory w strukturach dowództwa regionalnego). Rozpoczyna się planowanie a wraz z nim zaczyna pracować sztab i personel kluczowy CJTF HQ. System łączności CIS i kanały dostosowuje się z parametrów SZ USA na kanały NATO. W sztabie dowództwa CJTF jest 70% oficerów SZ USA, 25% z pozostałych państw członkowskich NATO oraz 5% z państw spoza NATO. Analogiczny będzie skład procentowy kontyngentów narodowych CJTF. Okręt jest gotowy do wypłynięcia po 7 dniach przygotowań (od aktywacji CJTF HQ)¹. Okręt pozostaje pod kontrolą operacyjną (OPCON), do momentu przejęcia go przez systemy NATO. Moment ten przewiduje się tuż przed wejściem okrętu w rejon teatru działań. Do tego czasu dowództwo CJTF HQ będzie rozwijać swe siły i możliwości operacyjne. Rozpoczyna się transport CJTF HQ do rejonu działań połączonych – JOA (rys. 14).

Gdy okręt płynie sztab kontynuuje planowanie. Zawija na Andorę i zabiera główne siły CJTF. Gdy okręt mijają Maroko CJTF HQ wchodzi w rejon teatru działań. Rozpoczyna się faza koordynacji możliwości operacyjnych CJTF, uruchomienia systemu C2, integracja wszystkich sił CJTF. Przed wypłynięciem w obszar operacyjny JOA dowódca CJTF prowadzi szkolenie główne, mające potwierdzić stan przygotowania oraz zintegrowania CJTF do działania.

¹ Przewiduje się, że w przypadku większej skali zagrożeń dla bezpieczeństwa Sojuszu, pływające dowództwo CJTF HQ może być gotowe do wypłynięcia po 72 godzinach.

Rys. 15. CJTF w działaniach połączonych (wg M. Wiatr, materiały dydaktyczno-poglądowe)

Wyżej opisany sposób uruchomienia CJTF HQ zostanie użyty w trakcie ćwiczenia „Strong Resolve’ 2002”¹. Będzie można wtedy zweryfikować podawane tu czasy i parametry. Z pewnością dopiero po ćwiczeniu, które jest ćwiczeniem z wojskami, będzie możliwość opracowania i podania konkretnych wskaźników, które w przyszłych działaniach połączonych staną się normą.

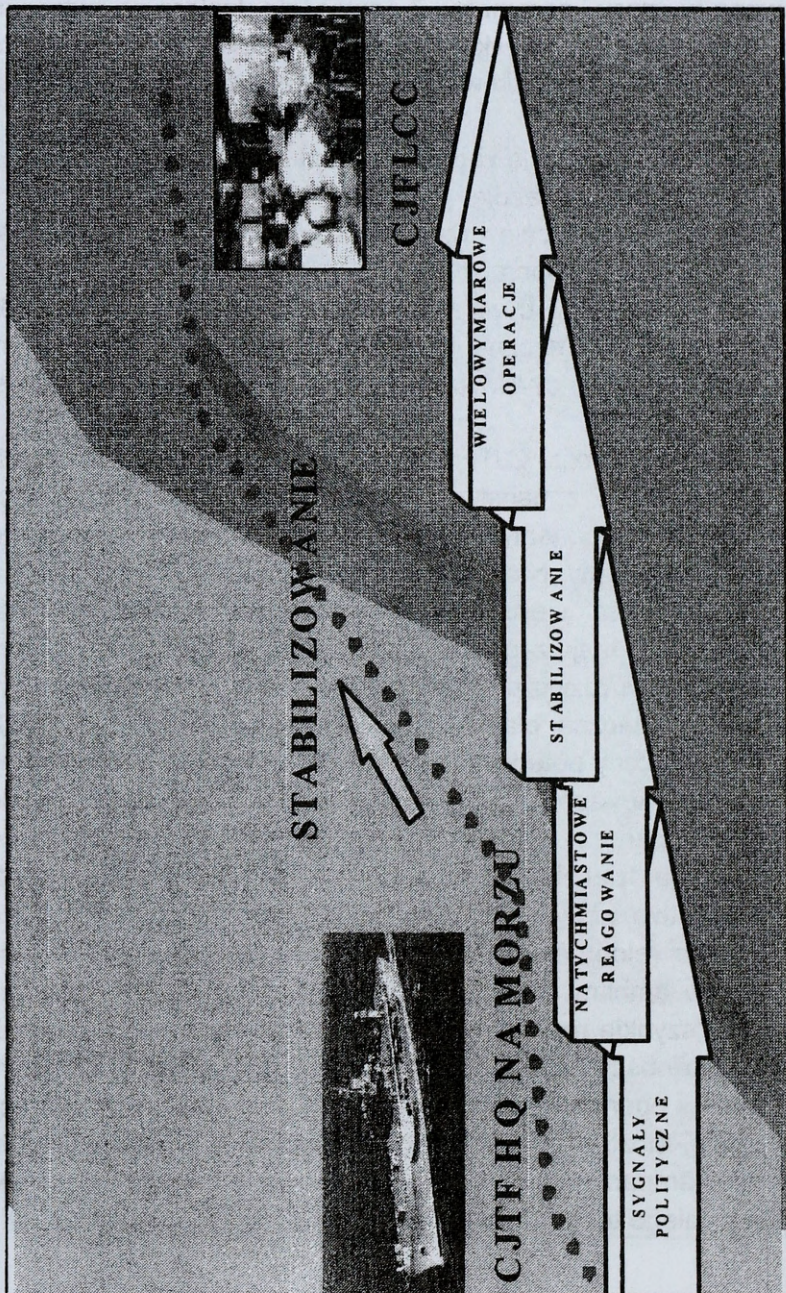
Można rozpocząć realizację zadań. Moment ten wraz z całą złożonością działań połączonych obrazuje rys. 15.

Dla celów poglądowych celowo wprowadzono w ilustracji oznaczenia i skróty NATO. W rejonie operacji JOA wyróżnić można całe spektrum komponentów wojskowych i cywilnych (NATO, ONZ, organizacji rządowych i pozarządowych). Znaczne są struktury logistyki. Działania komponentów wojskowych i cywilnych koordynowane są przez szereg struktur (w tym CIMIC).

Całością działań dowodzi CJTF HQ, koordynowany przez NATO HQ oraz we współdziałaniu z państwami biorącymi udział w działaniach. W systemie C2 są komponenty: lądowy, powietrzny, morski, specjalny, odwodowy, psychologiczny, tyłowy. Wszystkie struktury tak wojskowe jak i cywilne powiązane są siecią relacji: oddziaływań, współzależności i transferów. Relacje te mają zapewnić sprawne i zorganizowane działania.

W przedstawionym rozwiązaniu organizowanie dowództwa CJTF na okręcie zapewnia znaczną elastyczność. Poza tym wraz z CJFMCC i odwodem daje znaczny potencjał wsparcia działań pozostałych komponentów a szczególnie operujących na lądzie. Przy wykorzystaniu dowództwa CJTF na okręcie uzyskuje się efekt szybkiego rozwinięcia dowodzenia na teatrze działań i w rejonie JOA. W NATO przewiduje się, że tego typu dowództwo używane będzie zawsze, przy sprzyjających warunkach styczności rejonu morskiego i lądowego oraz gdy cel strategiczny będzie bardzo ambitny. Zalety użycia dowództwa CJTF na okręcie ukazuje rys. 16: szybkie rozwinięcie i gotowość do transportu, zwartość strukturalna, mobilność, swoboda poruszania się, stabilizowanie stanu bezpieczeństwa w operacjach ekspedycyjnych, polityczna demonstracja siły, odstraszenie, możliwość dowodzenia i kierowania wielowymiarowymi operacjami i kampaniami przy jednoczesnym monitorowaniu nie tylko JOA lecz także całego teatru działań, możliwości znacznej integracji sił.

¹ Wg obserwacji bezpośredniej głównej konferencji planistycznej do ćwiczenia "Strong Resolve'02", Warszawa 2001.

Rys. 16. Zalety wykorzystania CJTF HQ na okręcie (*ibidem* oraz J. Sheehan, *Next Steps in Joint Force Integration*, Joint Force Quarterly, nr 13, jesień 1996, s. 42)

W działaniach połączonych w środku lądu (rejonu, kontynentu) wykorzystywane będzie jedno z dwóch dowództw lądowych. Dowództwo lądowe ma strukturę modułową. Jej bardzo schematyczny obraz przedstawia rys.17.

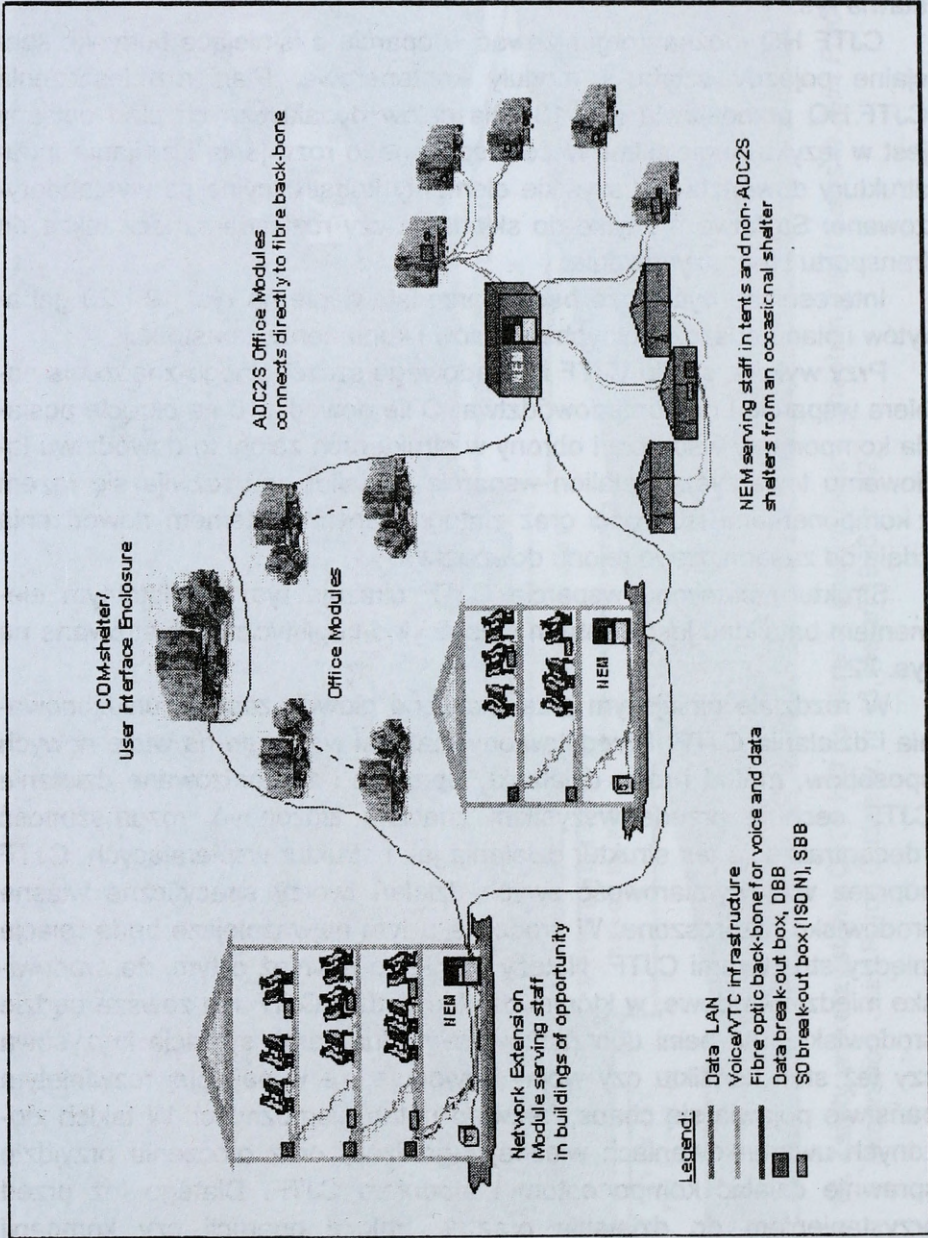
CJTF HQ można zorganizować w oparciu o istniejące budynki, specjalne pojazdy sztabu i moduły kontenerowe. Plan rozmieszczenia CJTF HQ przedstawia rys. 18. Dla celów dydaktycznych plan opisany jest w języku angielskim. W celu sprawnego rozwijania i zwijania infrastruktury dowództwa, wszystkie elementy konstrukcyjne są wystandaryzowane. Są łatwe nie tylko do składania czy rozkładania lecz także do transportu i magazynowania.

Interesujące być może będzie przedstawienie na rys. 19 i 20 gabarytów i planu poszczególnych modułów i kontenerów konstrukcji.

Przy wykorzystaniu CJTF HQ lądowego szczególnego znaczenia nabiera wsparcie i ochrona dowództwa. O ile dowództwo na okręcie posiada komponenty wsparcia i obrony w strukturach załogi to dowództwu lądowemu towarzyszy batalion wsparcia. Batalion ten rozwija się razem z komponentami łączności oraz zintegrowanym systemem dowodzenia zdala od zasadniczego rejonu dowództwa.

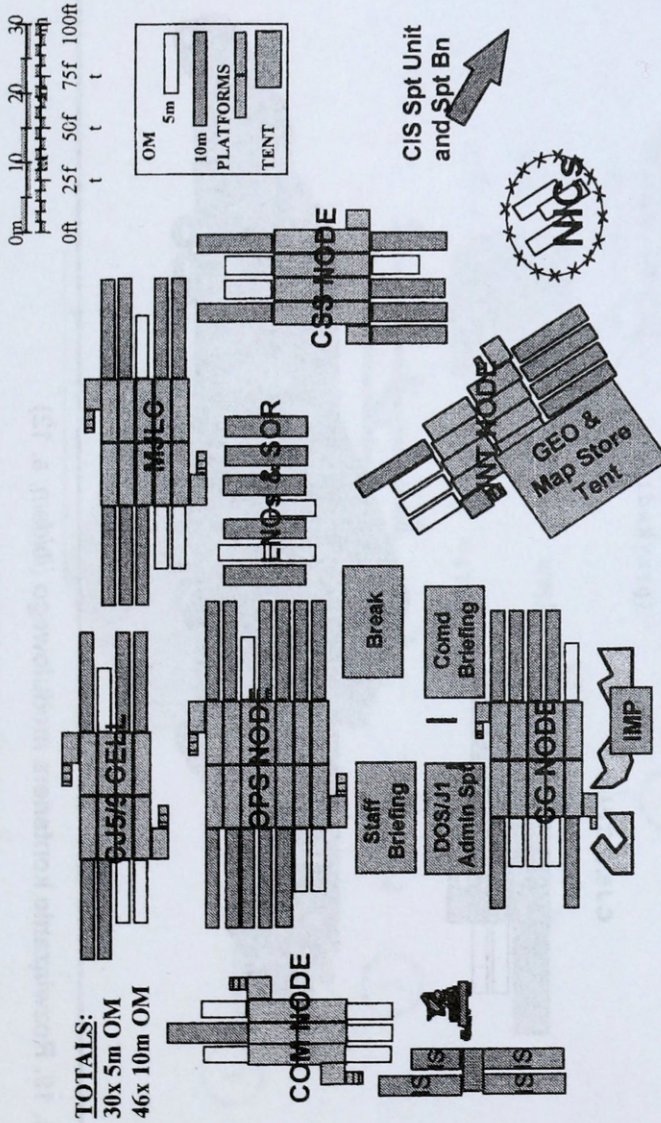
Strukturę batalionu wsparcia CJTF ukazuje rys. 21. Istotnym elementem batalionu jest Centrum Operacyjno-Logistyczne zilustrowane na rys. 22.

W rozdziale niniejszym przedstawiono główne zasady funkcjonowania i działania CJTF. Przedstawiony materiał wskazuje na wiele nowych sposobów, metod i form działania. Sprawne i zorganizowane działanie CJTF cechuje przede wszystkim znaczna złożoność, rozproszone i decentralizacja tak struktur działania jak i struktur wspierających. CJTF poprzez wielowymiarowość swych działań tworzy specyficzne własne środowisko rozproszone. W środowisku tym najważniejsze będą relacje między strukturami CJTF. Należy pamiętać również o tym, że środowisko międzynarodowe, w którym działać będzie CJTF nie zawsze będzie środowiskiem w pełni uporządkowanym. Już sama sytuacja kryzysowa czy też stan konfliktu czy wojny powoduje, że w najlepiej rozwiniętym państwie pojawia się chaos, bezwład i stan niemożności. W takich złożonych uwarunkowaniach własnej organizacji oraz otoczenia przyjdzie sprawnie działać komponentom i modułom CJTF. Dlatego też przed przystąpieniem do działania oraz w trakcie operacji czy kampanii tak ważna będzie analiza strategiczna, rozumiana jako algorytm procesu

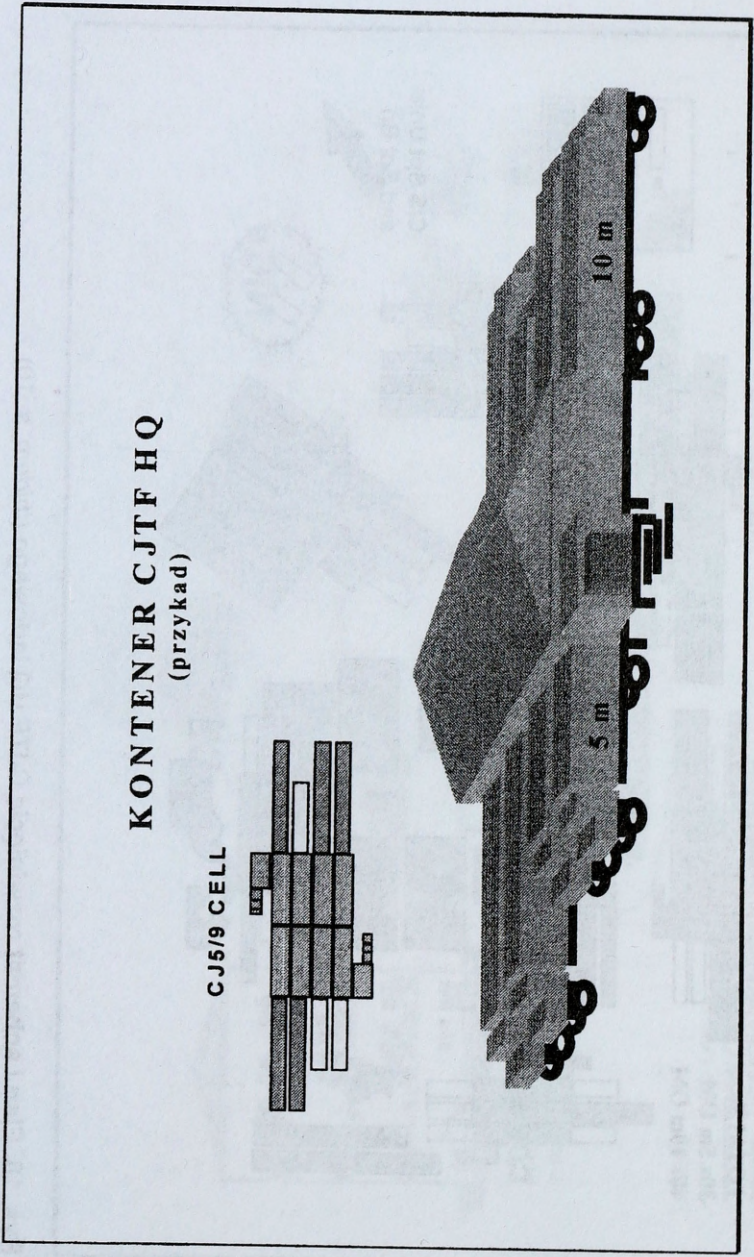

Rys. 17. Schemat rozwinięcia CJTF HQ łączowego (wg materiałów SHAPE do planowania

ROZMIESZCZENIE CJTF HQ

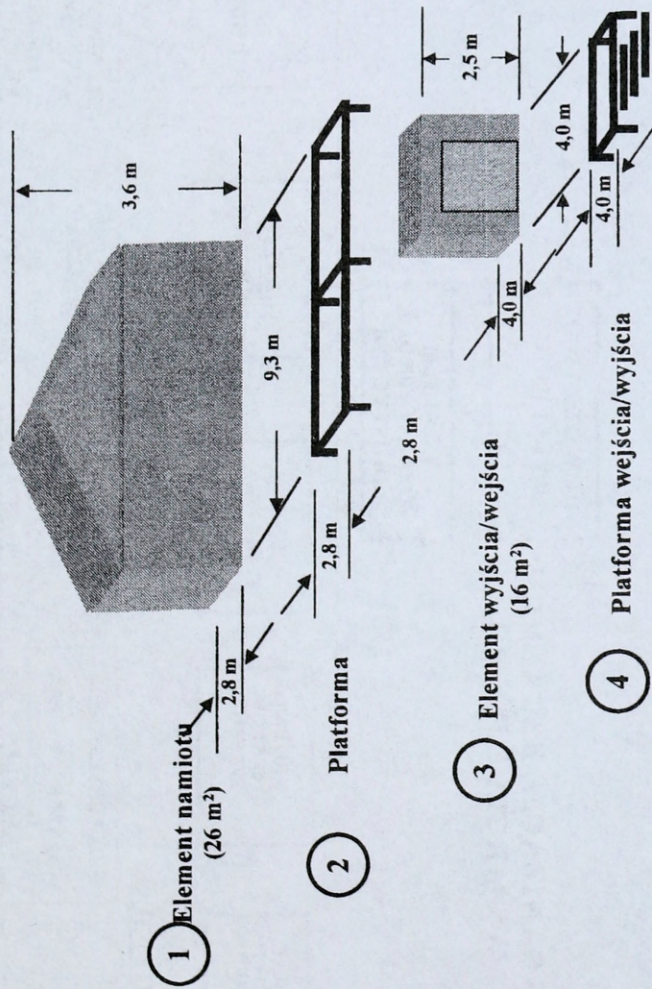

Rys. 18. Plan i schemat rozmieszczenia CJTF HQ lądowego (ibidem, s. 10)

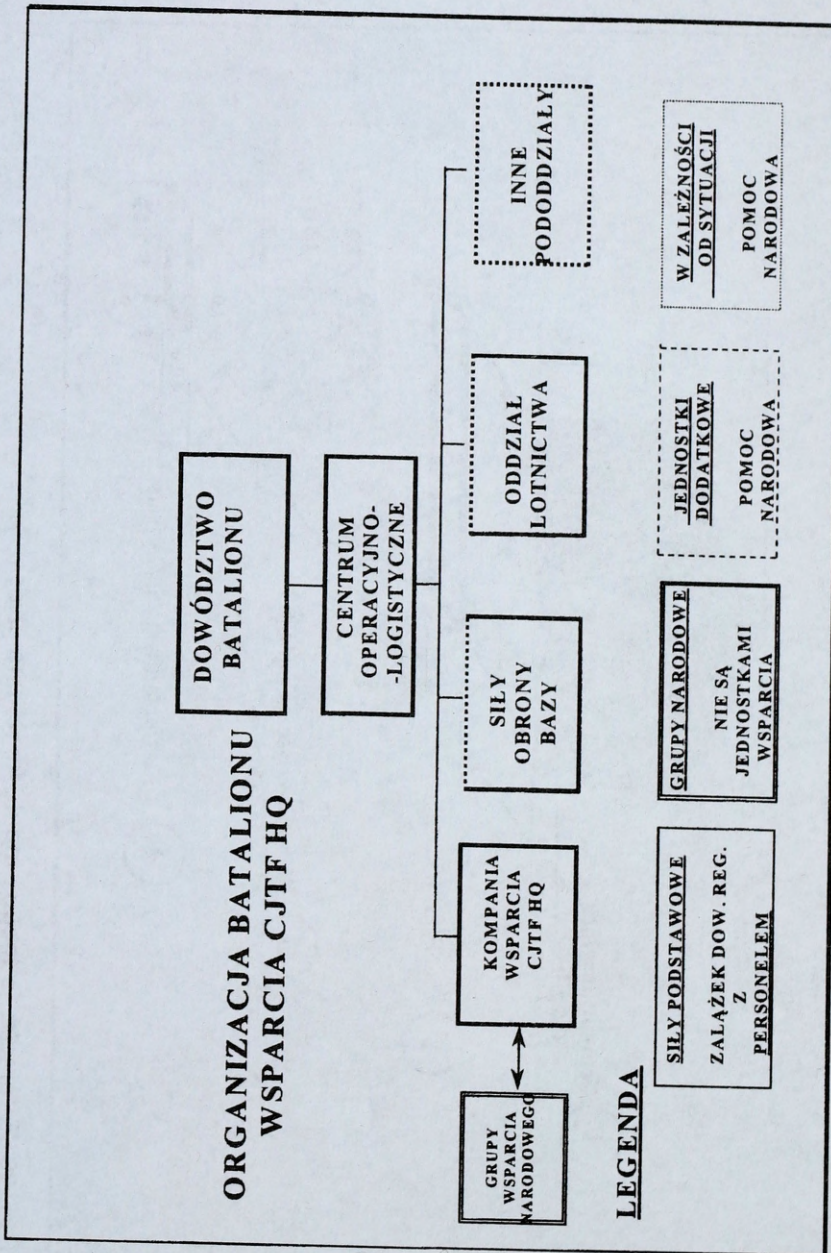

Rys. 19. Rozwiązanie kontenera modułowego (ibidem, s. 12)

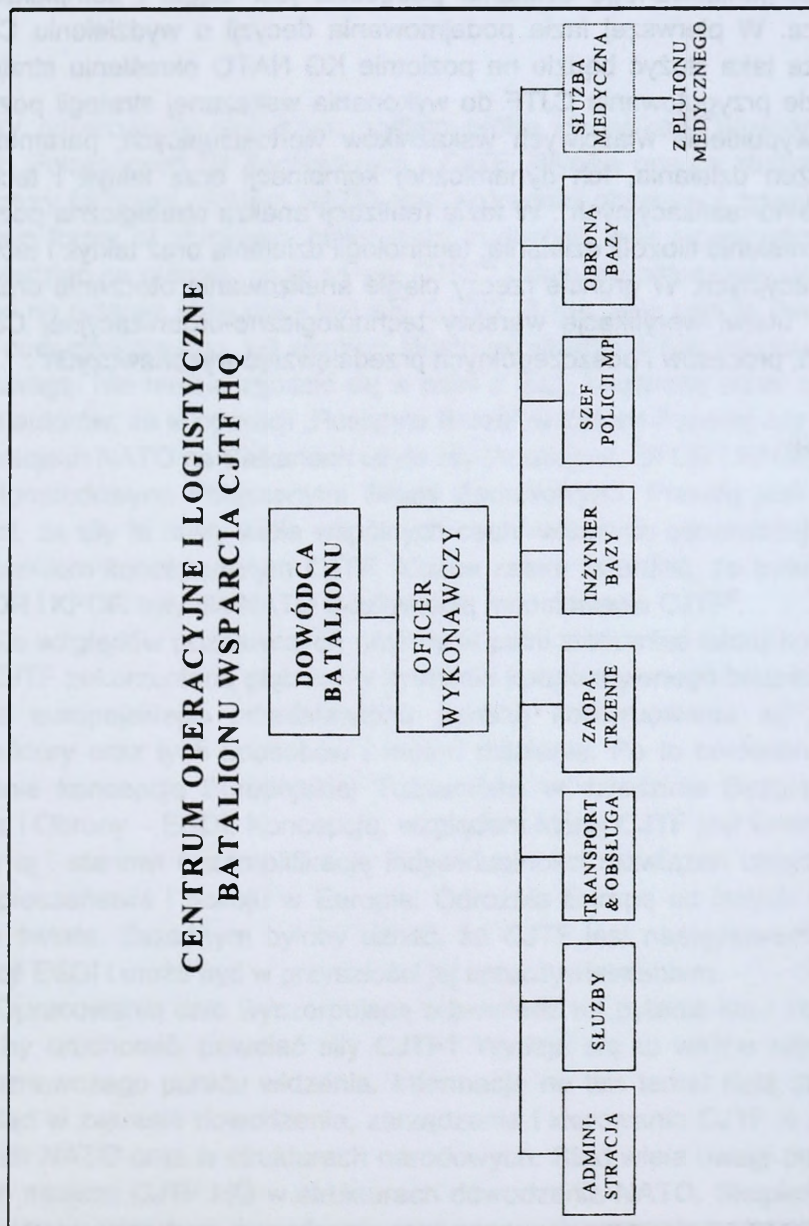
Moduły kontenera

Rys. 20. Parametry jednego modułu kontenera (ibidem, s. 13)

Rys. 21. Struktura batalionu wsparcia CJTF HQ (ibidem. s. 15)

Rys. 22. Struktura Centrum Operacyjno-Logistycznego CJTF HQ (ibidem, s. 18)

analizy strategicznej¹. W procesie takiej analizy badane będzie otoczenie CJTF oraz wewnątrz sił jako sprawnie działającej organizacji. Do tego jednak zorganizowanego działania potrzebna jest ciągła i kompleksowa analiza. W pierwszej fazie podejmowania decyzji o wydzieleniu CJTF analiza taka służyć będzie na poziomie KG NATO określeniu strategii. W fazie przygotowania CJTF do wykonania wskazanej strategii pozwoli na uwypuklenie właściwych wskaźników wartościujących, parametrów i założeń działania, ich dynamicznej kombinacji oraz taktyk i technik kontrolno-realizacyjnych². W fazie realizacji analiza strategiczna pozwoli na określenie filozofii działania, technologii działania oraz taktyk i technik realizacyjnych. W gruncie rzeczy ciągłe analizowanie otoczenia oraz sił CJTF ułatwi weryfikację warstwy technologiczno-organizacyjnej CJTF, zadań, procesów i poszczególnych przedsięwzięć wykonawczych³.

¹ G. Gierszewska i M. Romanowska, *Analiza strategiczna przedsiębiorstwa*, Warszawa PWE 2001, s. 207.

² C. Rutkowski, *Prakseologiczne aspekty strategii wojskowej*, Zeszyty Naukowe AON, 1998/2(31), s. 45-48.

³ T. Kotarbiński, *Traktat o dobrej robocie*, Warszawa Ossolineum, 1982, s. 216.

ZAKOŃCZENIE

W opracowaniu niniejszym podjęto próbę identyfikacji Wielonarodowych Połączonych Sił Zadaniowych - CJTF. Wynika ona ze studiowania literatury fachowej, doktryn NATO oraz pośredniej obserwacji nowej jakościowo formy sił zbrojnych. Największą trudnością było z pewnością odpowiedzieć na pytanie: co to są siły CJTF? Udało się natomiast odpowiedzieć na pytanie: jakie mają być siły CJTF? O tym jakie one są dowiemy się, co sygnalizowano, już wkrótce. Warto przytoczyć w tym miejscu pewną uwagę. Nie można zgodzić się w pełni z tezą, kreowaną przez niektórych autorów, że w operacji „Pustynna Burza” w Zatoce Perskiej czy też w operacjach NATO na Bałkanach użyte siły (koalicyjne, SFOR i KFOR) były Wielonarodowymi Połączonymi Siłami Zadaniowymi. Prawdą jest natomiast, że siły te miały wiele wspólnych cech¹ własnych odpowiadających założeniom konceptualnym CJTF. Można zatem twierdzić, że zwłaszcza SFOR i KFOR były dla NATO możliwością modelowania CJTF².

Ze względów poznawczych oraz by w pełni zrozumieć istotę koncepcji CJTF zakorzenioną głęboko w systemie kooperatywnego bezpieczeństwa europejskiego przedstawiono genezę konstruowania tej formy i struktury oraz tych sposobów i metod działania. Po to omówiono dokładnie koncepcję Europejskiej Tożsamości w dziedzinie Bezpieczeństwa i Obrony – ESDI. Koncepcję, względem której CJTF jest koncepcją wtórną i stanowi egzemplifikację indywidualności rozwiązań utrzymania bezpieczeństwa i pokoju w Europie. Odróżnia Europę od innych regionów świata. Zasadnym byłoby uznać, że CJTF jest następstwem koncepcji ESDI i może być w przyszłości jej urzeczywistnieniem.

Opracowanie dało wyczerpującą odpowiedź na pytanie kto i co tworzy by uruchomić, powołać siły CJTF? Wydaje się to ważne nie tylko z poznawczego punktu widzenia. Informacje na ten temat dają szeroki pogląd w zakresie dowodzenia, zarządzania i kierowania CJTF w strukturach NATO oraz w strukturach narodowych. Stąd wiele uwagi poświęcono miejscu CJTF HQ w strukturach dowodzenia NATO. Skupiono się również na zasadach dowodzenia oraz zasadach wsparcia logistycznego

¹ Zob. M. Obrusiewicz, *Internacjonalizacja...*, op. cit., s. 77–85, 98.

² *Ibidem*, s. 104

samego zorganizowanego działania CJTF. Wreszcie opisano, bazując bardziej na pewnym rzutowaniu tendencji niż wiedzy empirycznej, możliwe metody i formy funkcjonowania i działania CJTF.

Zwrócić wypada tylko uwagę na nowe środowisko CJTF, nowe struktury sił zbrojnych, nowe podejście dowodzenia i zarządzania nimi oraz nowe aspekty wsparcia logistycznego. Trzeba pamiętać o tym, że działaniom komponentów wojskowych towarzyszyć będą w tym samym miejscu i czasie działania komponentów cywilnych (władz lokalnych, administracji, agencji rządowych i pozarządowych, organizacji międzynarodowych). Złożoność tych działań przyjmie obraz działań połączonych. Takie działania połączone koncentrować się będą na realizacji założonego celu polityczno-strategicznego. Wszystkie komponenty biorące udział w działaniach połączonych (w tym przede wszystkim CJTF) osiągać go będą poprzez tworzenie efektu synergicznego. W bardziej złożonych działaniach połączonych wydaje się, że istotniejsze będą same działania (wzajemne relacje między strukturami) niż te struktury. W zależności bowiem od sytuacji, struktury powinny być tak elastyczne, by mogły podlegać fluktuacji. Ekstrapolacja trendów rozwoju działań połączonych i dynamika rozwoju współzależności i wzajemnych oddziaływań pozwala przypuszczać, że działania te staną się w przyszłości działaniami sieciowymi.

W bardzo przewidywalnej przyszłości istotne stanie się nowoczesne planowanie strategiczne w kontekście planowania sił CJTF. Będzie to ogromne wyzwanie dla planistów w NATO oraz planistów sił narodowych. Z przedstawionego materiału widać jak złożoną rzeczywistością jest otoczenie CJTF. Otoczenie to wypełnione jest nie tylko szansami ale niesie też wiele wyzwań i zagrożeń dla CJTF. Potrzebna będzie też świadomość słabych, umiarkowanych i mocnych stron sił zbrojnych tworzących CJTF. W związku z powyższym we wszystkich stanach bezpieczeństwa potrzebna będzie systematyczna i wszechstronna analiza strategiczna, określająca czynniki zewnętrzne i wewnętrzne oddziałujące na CJTF. Analiza taka pozwoli na długoterminowe planowanie działań sił zbrojnych oraz na określenie stosownej do celu, zadania, szans, zagrożeń, mocnych i słabych stron opcji działania.

Przyszła walka zbrojna, jako przeciwdziałanie przewidywalnym zagrożeniom bezpieczeństwa, będzie oparta na połączonych działaniach sił zbrojnych. Siłami tymi mogą być CJTF. Przyszłą walkę zbrojną będzie prawdopodobnie charakteryzować zmniejszenie masy i energii użytych wojsk oraz zwiększenie precyzji uderzenia, obezwładnienia przeciwnika (rys. 23).

Na koniec rozważań o CJTF jeszcze jedna istotna uwaga. SZ RP (oraz siły każdego państwa) są każdorazowo wydzielane:

– na zasadzie dobrowolności – do operacji spoza Art. V Traktatu Waszyngtońskiego,

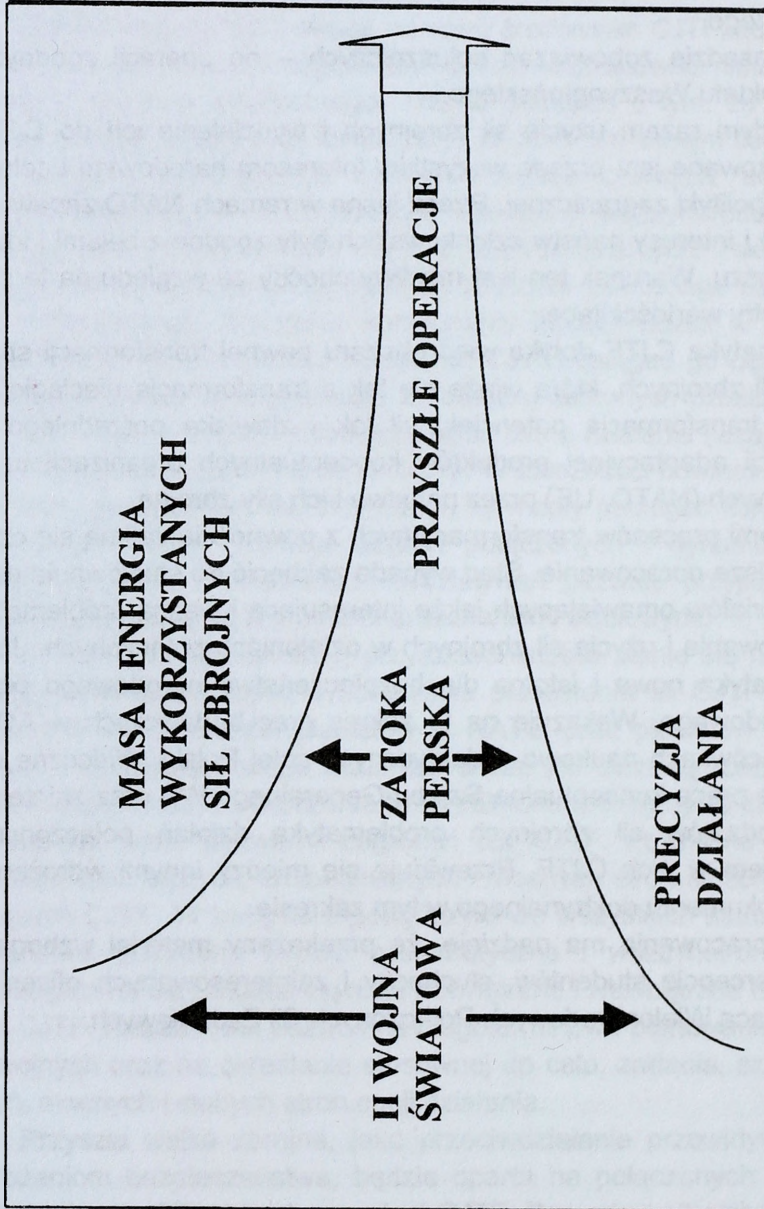
– na zasadzie zobowiązań sojuszniczych – do operacji zgodnych z Art. V Traktatu Waszyngtońskiego.

Za każdym razem użycie sił zbrojnych i wydzielenie ich do CJTF podporządkowane jest przede wszystkim interesom narodowym i celom narodowej polityki zagranicznej. Rzecz jasna w ramach NATO zapewnia się, by cele i interesy państw członkowskich były zgodne z celami i interesami sojuszu. Warunek ten jest możliwy choćby ze względu na te same parametry wartościujące.

Problematyka CJTF dotyka więc obszaru pewnej transformacji strategicznej sił zbrojnych, która wiąże się tak z transformacją nieciągłości otoczenia, transformacją potencjału sił jak i zjawiska pośredniego – transformacji adaptacyjnej produktów konceptualnych organizacji międzynarodowych (NATO, UE) przez państwa i ich siły zbrojne.

Z efektami procesów transformacyjnych z pewnością zetkną się czytający niniejsze opracowanie. Stąd wypada zachęcić do studiowania dalszych materiałów omawiających jakże interesującą i ważną problematykę organizowania i użycia sił zbrojnych w działaniach połączonych. Jest to problematyka nowa i istotna dla bezpieczeństwa narodowego oraz międzynarodowego. Wskazuje na to zakres prac badawczych w AON i innych placówkach naukowo-dydaktycznych całej Polski. Widoczne są dynamiczne prace konceptualne Sztabu Generalnego WP oraz zainteresowanie rodzajów sił zbrojnych problematyką działań połączonych i operowaniem w nich CJTF. Przewiduje się między innymi wdrożenie w SZ RP dokumentu doktrynalnego w tym zakresie.

Autor opracowania ma nadzieję, że przekazany materiał wzbogaci wiedzę i percepcję studentów, słuchaczy i zainteresowanych oficerów WP, dotyczącą Wielonarodowych Połączonych Sił Zadaniowych.

Rys. 23. Istota zmian jakościowych w przyszłych działaniach CJTF (J.J. Sheenan, op. cit., s. 47)

BIBLIOGRAFIA

I. Dokumenty

1. *A European Security and Defence Identity*, NATO-UZE Colloquy, Madryt, 1998, <http://www.nato.int/docu/speech/1998/s980504a.htm>.
2. *Agreement on Security*, WEU Council 16.05.1996.
3. *Allied Joint Doctrine AJP- 01 (B)*, NATO HQ, Brussel 2000.
4. *AAP- 6 (U) Słownik terminów i definicji NATO (angielsko-polski)*, Warszawa BWSN, 1998.
5. *Dictionary of Military and Associated Terms*, JCS Pub. 1, Waszyngton DC, 1987.
6. *Joint Operations – AJP – 03*, NATO HQ, Brussel 2000.
7. Łoś-Nowak. T. (red): *Współczesne stosunki międzynarodowe, wybór tekstów źródłowych z komentarzem*, Wrocław WUW, 1994.
8. *Ministerial Meeting of North Atlantic Council, Final Communiqué*, w: NATO Review, 1994, nr 3.
9. *Ministerial meeting of the North Atlantic Council*, Berlin, 3 June 1996, w: NATO Review, July 1996, nr 4.
10. Patten. Ch.: *The UE's evolving Foreign Policy dimension – the CESDO after Helsinki*, [maszynopis przemówienia], Helsinki 22.02.2000.
11. *The Petersberg Declaration*, rozdz. II, Materiały PISM, 1993.
12. *Zbiór Dokumentów 1948*, PISM Warszawa 1948.

II. Druki zwarte

1. Balcerowicz B.: *Sojusz a obrona narodowa*, Warszawa – Bellona, 1999.
2. Chmiel J.: *Struktura dowodzenia NATO, udział oficerów WP w strukturach Sojuszu oraz perspektywy rozwoju i współpracy*, (maszynopis), Warszawa SG WP, 1999.
3. Dobrzycki W.: *Historia stosunków międzynarodowych w czasach nowożytnych 1815–1990/1991*, w: *Stosunki międzynarodowe. Geneza, struktura, funkcjonowanie*, E. Haliżak, R. Kuźniar (red.), Warszawa WUW, 1994.
4. Gierszewska G. i Romanowska M.: *Analiza strategiczna przedsiębiorstwa*, Warszawa PWE, 2001.
5. Gryz J.: *Bezpieczeństwo Polski w zmieniającej się Europie, Unia Zachodnioeuropejska*, Toruń Adam Marszałek, 1997.
6. Kotarbiński T.: *Traktat o dobrej robocie*, Warszawa Ossolineum, 1982.
7. Koźmierski M., Kosiura M.: *Rozwój ESDI po szczycie NATO w Waszyngtonie*, Warszawa DBM MON, 1999.

8. Kukułka J.: *Na drodze do nowego ładu światowego*, w: *Krajobraz po transformacji*, Warszawa 1992.
9. Kukułka J.: *Historia współczesna stosunków międzynarodowych*, Warszawa 1996.
10. Kukułka J.: *Narodziny nowych koncepcji bezpieczeństwa*, w: *Bezpieczeństwo Międzynarodowe w Europie Środkowej po zimnej wojnie*, Warszawa 1994.
11. Kupiecki R.: *Od Londynu do Waszyngtonu, NATO w latach dziewięćdziesiątych*, Warszawa ASKON, 1998.
12. Kupiecki R.: *NATO u progu XXI wieku*, Warszawa ASKON 2000.
13. Lenzi G., Martin L.: *The European Security Space*, w: *Working papers by the European Strategy Group and the Institute for Security Studies of Western European Union*, Paryż 1996.
14. Menkes J., Parzymies S., Prystrom A.: *UZE a Europa Środkowa. Polityczne aspekty współpracy*, Warszawa PFSM, 1997.
15. Obrusiewicz M.: *Kooperatywny system bezpieczeństwa europejskiego*, Warszawa UW, 1997.
16. Obrusiewicz M.: *Międzynarodowa współpraca wojskowa na tle demokratycznych przemian państw w Europie*, w: *Armia w społeczeństwie i systemie demokratycznym*, J. Kunikowski (red), Warszawa AON, 1999.
17. Obrusiewicz M.: *Internacjonalizacja stosunków wojskowych w Europie u schyłku XX wieku*, Warszawa AON, 2000.
18. Parzymies S.: *Europejska tożsamość bezpieczeństwa i obrony. Stosunki międzynarodowe i polityka. Wyzwania końca stulecia*, Warszawa Elipsa, 1995.
19. Prigorine I., Streugers J.: *Z chaosu ku porządkowi*, Warszawa 1990.
20. Rutkowski C.: *Prakseologiczne aspekty strategii wojskowe*, Warszawa Zeszyty Naukowe AON, 1998/2(31).
21. Shelton H. H. (red): *Joint vision 2020*, Waszyngton, 2000.
22. Solocho P.: *The development of the European Security and Defence Identity and the conceptions of Common European Defence, Security of Poland in changing Europe*, w: *European Security and Defence Identity*, Toruń Adam Marszałek, 1996.
23. *Vademecum NATO*, Warszawa Bellona, 1999.
24. Wiatr W.: *Zasady i procedury przygotowania oraz prowadzenia kampanii (operacji) Wielonarodowych Połączonych Sił Sojuszu*, Warszawa AON.
25. Zieliński J. (red): *Działania połączone. Materiały z sympozjum naukowego*, Warszawa AON 2000.
26. Zieliński J. (red): *Podstawowe założenia operacji połączonych*, Warszawa AON, 1999.

III. Artykuły naukowe

1. van Ackere P.: *L'Union de l'Europe Occidentale*, w: *Presse Univeritaires de France*, 1996.

2. Asmus R. D., Larrabee F.S., Lesser I. O.: *Mediterranean Security: New Challenges, New Tasks*, w: NATO Review, 3/1996.
3. Atlantic News, nr 2956, 15 października 1997.
4. Barry Ch., *NATO's Bold New Concept – CJTF*, w: Joint Force Quarterly, nr 5, lato 1994.
5. Barry Ch.: *NATO's Combined Joint Task Forces in Theory and Practice*, w: Survival, Wiosna 1996.
6. Cragg A.: *The Partnership for Peace Planning and Review Process*, w: NATO Review, 1995.
7. Cragg A., *The Combined Joint Task Force Concept. A Key Component of the Alliance's Adaptation*, w: NATO Review, vol 44, nr 4, czerwiec 1996.
8. Cragg A., *Internal Adaptation. Reshaping NATO for the Challenges of Tomorrow*, w: NATO Review, vol. 45, nr 4, lipiec/sierpień 1997.
9. Cook T.: *NATO CJTF Doctrine: The Naked Emperor*, w: Parameters, Winter 1998.
10. Cutileiro J.: NATO Review, 5/1995.
11. van Eekelen W.: *WEU's role in the new European security environment*, w: Defence Review, 1995.
12. Firlie M.F.: *Standing Combined Joint Task Forces*, w: JFQ, 1999-2000, nr 23.
13. Johnsen W.W., Young T. D.: *Partnership for Peace. Discerning Fact from Fiction*, w: Carlisle Barracks 1995 [maszynopis].
14. *Hanging Together in NATO. The Ongoing Review of Command Structure*, w: RUSI Newsbrief, listopad 1996, nr 11.
15. Kinkel K.: *Peacekeeping Missions, Germany Can Now Play its Part*, w: NATO Review 5/1994.
16. Mandelbaum M.: *The Bush Foreign Policy*, Foreign Affairs, nr 1/91.
17. Mayers J. A.: *The Western European Union: Pillar of NATO or defence arm of EU*, w: London Defence Studies, 1995.
18. Messervy-Whiting G.: *Europe's Security and Defence Identity. The Western European Union's Operational Development*, w: RUSI Journal, April 1997.
19. von Moltke G.: *Building a Partnership for Peace*, w: NATO Review, June 1994, nr 3.
20. Naumann K.: *NATO's new military command structure*, w: NATO Review, 1/1998.
21. Piątkowski K., Świetlicki B., Włodarski P.: *Pakt Północnoatlantycki*, w: Studia i materiały, Warszawa BPI MON 1994, nr 2.
22. Sheehan J., *Next Steps in Joint Force Integration*, w: Joint Force Quarterly, nr 13, jesień 1996.
23. da Silva M.: *Połączone Siły Wielonarodowe do zadań specjalnych*, w: Przegląd NATO, 4/1998.
24. Williams N.: *Partnership for Peace. Fixture or Declining Asset*, w: Survival, vol.38/1, wiosna 1996.
25. Woerner M.: *Shaping the Alliance for the Future*, w: NATO Review, nr 1, luty 1994.

IV. Materiały bieżące

1. Analizy i opracowania SG WP (P-3, P-4, P-6).
2. Analizy i opracowania dowództwa Wład.
3. Analizy i opracowania dowództwa WLOP.
4. Analizy i opracowania dowództwa MW RP.

WYKAZ SKRÓTÓW I AKRONIMÓW

- ACS** – Aircraft Cross Servicing – Obsługa Samolotów NATO
- ACTOD** – Activation Order – Rozkaz Inicjujący
- ACTREQ** – Activation Request – Zwrócenie się o wydzielenie sił zgodnie z potrzebami
- ACTWARN** – Activation Warning Message – Informacja intencyjna
- ALSS** – Advanced Logistic Support Sites – Czołowe Punkty Wsparcia Logistycznego
- AO** – Administrative Order – Rozkaz administracyjny
- AOR** – Area of Responsibility – Rejon odpowiedzialności Dowództwa Regionalnego
- Center of Gravity** – Środek ciężenia – źródła siły i swobody działania
- CFSP** – Common Foreign and Security Policy – Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa
- CIMIC** – Civil – Military Co-operation – Współpraca Cywilno-Wojskowa
- CIS** – Communications and Information System – System łączności i Informatyki
- CJCMTF** – Combined Joint Civil – Military Task Forces – Wielonarodowe Połączone Cywilno-Wojskowe Siły Zadaniowe
- CJFCC** – Combined Joint Force Component Commands – Dowództwa Komponentów CJTF
- CJTF** – Combined Joint Task Forces – Wielonarodowe Połączone Siły Zadaniowe
- CJFACC** – Combined Joint Forces Air Component Command – Dowództwo komponentu lotniczego CJTF
- CJFLCC** – Combined Joint Forces Land Component Command – Dowództwo komponentu lądowego CJTF
- CJFMCC** – Combined Joint Forces Maritime Component Command – Dowództwo komponentu morskiego CJTF
- CJFPCC** – Combined Joint Forces Psychological Component Command – Dowództwo komponentu psychologicznego CJTF
- CJFSCC** – Combined Joint Forces Special Component Command – Dowództwo komponentu specjalnego CJTF
- CJPS** – Combined Joint Planning Staff – Połączony Sztab Planowania
- CoA** – Courses of Action – Warianty Działania
- COMCJTF** – Commander Combined Joint Task Forces – Dowódca Wielonarodowych Połączonych Sił Zadaniowych
- Decisive Points** – punkty, obszary kluczowe

DMP – Decision Making and Planning Process – Proces Planowania i Podejmowania Decyzji

EAPC – Euro- Atlantic Partnership Council – Euroatlantycka Rada Partnerstwa

EDI – European Defense Identity – Europejska Tożsamość Obronna

EDC – European Defense Community – Europejska Wspólnota Obronna

Endstate – stan końcowy, efekt porządkany

ESDI – European Security and Defence Identity – Europejska Tożsamość w dziedzinie Bezpieczeństwa i Obrony

ESDP – European Security and Defence Policy – Europejska Polityka w dziedzinie Bezpieczeństwa i Obrony

FLS – Forward Logistic Sites – Wysunięte Punktów Logistycznych

FO – Fragmentary Order – Zarządzenie operacyjne

FORCE GENERATION CONFERENCE – Konferencja planistyczna

FULL COMMAND – Pełne dowodzenie narodowe

FSS – Force Sustainability Statement – Oświadczenie w Sprawie Zapewnienia Siłom Zbrojnym Zdolności do Działania

HNS – Host Nation Support – Wsparcie Państwa Gospodarza

HQ CJTF – Combined Joint Task Forces Head Quarter – Dowództwo Wielonarodowych Połączonych Sił Zadaniowych

INFO OPS – Informacje operacyjne

JOA – Joint Operations Area – Rejon operacji

LN – Lead Nation – kraj wiodący

LO – Logistic Order – Rozkaz logistyczny

MJLC – Multinational Joint Logistic Centre – Wielonarodowe Połączone Centrum Logistyczne

MNLC(A) – Multinational Logistic Command-Air – Dowództwo Logistyczne Sił Powietrznych

MRO – Military Response Options – Wojskowe Opcje Działania

NACC – North Atlantic Co-operation Council – Północnoatlantycka Rada Partnerstwa

NNTCN – Non-NATO Troop Contributing Nations – Uczestnicy spoza NATO

OPCON – Operational Control – Kierowanie operacyjne

OPCOM – Operational Command – Dowodzenie operacyjne

OPLAN – Operational Plan – Plan Operacyjny

OPORDER – Operational Order – Rozkaz Operacyjny

Parent HQ – Dowództwo Macierzyste

PCG – Policy and Coordination Group – Polityczna Grupa Koordynacyjna

PKW – Polski Kontyngent Wojskowy

PI – Press Information – Informacje dla mediów

TACON – Kierowanie taktyczne

TACOM – Dowodzenie taktyczne

TOA – Transfer of Authority – Przekazanie Dowodzenia

WO – Warning Order – Zarządzenie przygotowawcze

WYKAZ ILUSTRACJI

Rys. 1. Dowództwa macierzyste CJTF w strukturach NATO.....	22
Rys. 2. CJTF w strukturach dowodzenia SHAPE	24
Rys. 3. Struktury organizacyjne AFNORTH.....	25
Rys. 4. Struktura organizacyjna dowództwa AFSOUTH.....	26
Rys. 5. Osiąganie celu działania CJTF w operacji sojusznicze	32
Rys. 6. Poziomy planowania i działania CJTF	35
Rys. 7. Struktura sił CJTF	38
Rys. 8. Koncepcja funkcjonowania i dowodzenia CJTF	40
Rys. 9. Modułowa struktura CJTF.....	42
Rys. 10. Charakterystyka i możliwości CJTF w operacjach połączonych.....	43
Rys. 11. Fazy użycia i wprowadzenia do operacji CJTF.....	44
Rys. 12. Dowodzenie CJTF w systemie poziomów dowodzenia w NATO	48
Rys. 13. Cykl procesu planowania i podejmowania decyzji o użyciu CJTF.....	52
Rys. 14. Przygotowanie dowództwa i sił CJTF do działania.....	67
Rys. 15. CJTF w działaniach połączonych	68
Rys. 16. Zalety wykorzystania CJTF HQ na okręcie.....	70
Rys. 17. Schemat rozwinięcia CJTF HQ lądowego	72
Rys. 18. Plan i schemat rozwinięcia CJTF HQ lądowego.....	73
Rys. 19. Rozwiązanie kontenera modułowego	74
Rys. 20. Parametry jednego modułu kontenera.....	75
Rys. 21. Struktura batalionu wsparcia CJTF HQ	76
Rys. 22. Struktura Centrum Operacyjno – Logistycznego CJTF HQ.....	77
Rys. 23. Istota zmian jakościowych w przyszłych działaniach CJTF	82

NAJNOWSZE PUBLIKACJE AKADEMII OBRONY NARODOWEJ

do nabycia w Wydziale Wydawniczym AON
al. gen. A. Chruściela 103, bl. 2
00-910 Warszawa, tel./faks 681 37 52

- H. Binkowski, A. Ciupiński – **Polityka obronna i siły zbrojne partnerów Polski z Grupy Wyszehradzkiej**
- R. Bojarski – **Operacja obronna**
- R. Bojarski – **Główne problemy działań operacyjnych**
- J. Brzozowski – **Metodyka zajęć grupowych**
- J. Czaja – **Stolica apostolska wobec integracji europejskiej**
- A. Dawidczyk – **Nowe wyzwania, zagrożenia i szanse dla bezpieczeństwa Polski u progu XXI w.**
- W. Drażczyk – **Logistyka sił powietrznych w działaniach wielonarodowych**
- **Działania (operacje) połączone.** Materiały z konferencji naukowej
- M. Gąska, A. Ciupiński – **Międzynarodowe prawo humanitarne**
- M. Gąska – **Obronność w aktach prawnych Rzeczypospolitej Polskiej**
- J. Groskrejc – **Antropologiczne i aksjologiczne aspekty edukacji oficerów**
- J. Groskrejc – **Nauczyciel w edukacji. Funkcje – kompetencje – koncepcje kształcenia**
- H. Herman – **Działania specjalne w wojnach i konfliktach zbrojnych po II wojnie światowej**
- M. Huzarski (red.) – **Taktyka ogólna wojsk lądowych**
- K. Jałoszyński – **Terroryzm antyizraelski**
- K. Jałoszyński – **Terroryzm czy terror kryminalny w Polsce?**
- K. Jałoszyński – **Zagrożenie terroryzmem w wybranych krajach Europy Zachodniej oraz w Stanach Zjednoczonych**
- J. Janczak – **Zakłócanie informacyjne**
- T. Jemiolo – **Globalizacja. Szanse i zagrożenia**
- J. Kardas, K. Loranty – **Wybrane problemy bezpieczeństwa i obronności państwa w opiniach pracowników administracji publicznej**
- W. Kitler (red.) – **Obrona cywilna (niemilitarna) w obronie narodowej III RP**
- W. Kitler – **Obrona narodowa w wybranych państwach demokratycznych**
- Z. Klawitter – **Wybrane aspekty systemu dowodzenia brygady zmechanizowanej (pancernej) w działaniach taktycznych**
- S. Korzeniowski – **Żandarmeria wojskowa**
- M. Kosiński – **Umowa offsetowa i inne formy udziału państwa w międzynarodowym obrocie gospodarczym**
- M. Kozub – **Lotnictwo w operacjach połączonych**
- S. Kurinia – **Współczesna brytyjska myśl obronno-ekonomiczna**
- R. Kwećka – **Informacja w walce zbrojnej**
- Z. Lach, J. Skrzyp, A. Łaszczuk – **Wojskowo-geograficzna charakterystyka Niemiec**
- L. Łukaszuk – **Europejskie prawo pokoju i bezpieczeństwa**
- J. Marczyk (red.) – **Samoorganizacja społeczeństwa na rzecz bezpieczeństwa powszechnego. Samoobrona powszechna III RP**
- Z. Maślak, K. Kozłowski, P. Krawczyk – **Podstawy użycia lotnictwa myśliwskiego**
- W. Michalak – **Dominacja z powietrza**

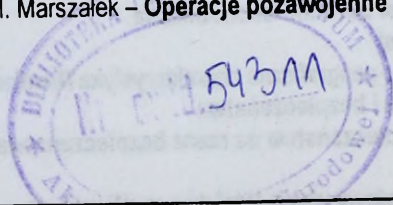
- I. Nowak – **Wybrane problemy historii polskiej techniki wojskowej XX wieku. Sprzęt i środki wojsk chemicznych**
- M. Obrusiewicz – **Wielonarodowe połączone siły zadaniowe CJTF**
- J. Pawłowski, A. Ciupiński (red.) – **Umieędzynarodowiony konflikt wewnętrzny**
- J. Placzek – **Ewolucja polskiej myśli obronno-ekonomicznej w latach 1976–2000**
- J. Placzek (red.) – **Gospodarka obronna Polski w końcu lat dziewięćdziesiątych.**

Szansy i zagrożenia

- K. Przeworski – **Ewakuacja jako sposób ochrony ludności**
- A. Radomyski – **Zagrożenie śmigłowcowe dywizji zmechanizowanej**
- A. Rejmak – **Ratownictwo lotnicze**
- P. Sienkiewicz – **5 wykładów**
- A. Skrabacz – **Kobiety w obronie narodowej Polski u progu XXI wieku**
- Z. Skwarek – **Powietrzne systemy wczesnego wykrywania i powiadamiania**
- K. Słaboń – **Sytuacja jeńców wojennych w konflikcie iracko-irańskim (1980–1988)**
- J. Słowik – **Dowodzenie brygadą zmechanizowaną (pancerną) w natarciu**
- **Słownik terminów z zakresu psychologii (praca zbiorowa)**
- M. Sołoduha, P. Malinowski – **Użycie artylerii w szczególnych rodzajach działań bojowych**
- H. Spustek – **Wybrane zagadnienia badań operacyjnych i modelowania liniowego**
- Z. Stachowiak – **Metodyka i metodologia pisania prac kwalifikacyjnych (licencjackich, magisterskich i podyplomowych)**
- M. Strzoda, N. Prusiński – **System dowodzenia. Terminologia. Cz. I**
- R. Szyra – **Powietrzna sztuka operacyjna wybranych państw**
- J. Wolejszo, Z. Fiołna – **Dowodzenie brygadą zmechanizowaną (pancerną) w obronie**
- J. Wojtasik (red.) – **Studia z dziejów polskiej techniki wojskowej od XVI do XX wieku**
- J. Zieliński (red.) – **Podstawowe założenia dydaktyki sztuki operacyjnej**
- J. Zuziak – **Dzieje Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie 1947–1997**

w przygotowaniu:

- A. Ciupiński, R. Białoskórski – **Wczesne ostrzeżenie i zapobieganie współczesnym konfliktom zbrojnym w strategii Sojuszu Północnoatlantyckiego**
- J. Gotowała – **Lotnictwo XXI wieku**
- J. Halik – **Metodyka opracowania pracy magisterskiej i studyjnej**
- T. Jemiolo, K. Malak (red.) – **Bezpieczeństwo zewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej**
- L. Kanarski, B. Rokicki (red.) – **Teoria i praktyka przywództwa wobec wyzwań edukacyjnych**
- E.J. Nalepa – **Wojsko wobec polskiego października '56**
- **Prawo w stosunkach międzynarodowych (praca zbiorowa)**
- S. Sadowski – **Podstawowe zagadnienia teorii walki zbrojnej**
- R. Stępień (red.) – **Edukacja w wyższych szkołach wojskowych**
- J. Wolejszo – **Wybrane aspekty projektowania struktury organizacyjnej zespołu dowodzenia stanowiska dowodzenia BZ**
- W. Zawadzki, T. Majewski, N. Prusiński – **Informacyjne uwarunkowania procesu decyzyjnego**
- B. Zdrodowski, M. Marszałek – **Operacje pozawojenne sił powietrznych**

Zamówienia przyjmujemy telefonicznie lub pisemnie